యాంజొషస్

(ప్ర

వేదాంతము

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబమహర్షయేనమః.

యాజుషస్మార్త మన్త్రపాఠము.

ప్రథమభాగము.

ఇది

ప్రాచీన తాళపత్త్రగ్రంథాదులనుండి సంగృహీతంబై

లోకోపకారార్థముగా

కృష్ణాజిల్లా బందరుపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులునైన

చల్లా నాగలింగశాస్త్రిలవారి పుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

స్వరయుక్తముగఁ జేర్పఁబడి

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి చిరంజీవావధానులవారిచేతఁ

బరిష్కరింపఁబడి

మ. రా. రా. శ్రీ. కొమ్మూరి పుల్లయ్యగారి

స్వకీయ

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ ముద్రాక్షరశాల బాపట్ల,

శ్రీకృష్ణాస్వదేశీముద్రాక్షరశాల బందరు యందును

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

రెండవ ముద్రణము, ౧౦౦౦.

దీని వెల	రు 1—8—0	మొత్తం రు 1—12—0
పోస్టుఖర్చు	,, 0—4—0	

1913.

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతేదుష్కృతేచైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్తవిషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడి యుండలేదు. అట్టికొఱతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుష స్మార్తమన్త్రపాఠము" అను పేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమును గాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానినిస్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబుసేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమని వ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱునీగ్రంథము నవలోకించి సార్థీకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగు లావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ఽపరాధాత్ ॥ అనక్షరంహ్యా నాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధి పీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయోఽధీతే స్వ రవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సా మభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోధీ తే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును ప్రకటింపుఁడని బహుజనులు పలుమారు జాబులువ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుఁగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగవేసిన గీటుకు స్వరితమనిపేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులోవ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—“వాయవః”

అనుదాత్తము తక్కువుగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము”

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నోఽచుదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలు మొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోచ్ సోనుదాత్తసంజ్ఞకోభవతి” అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోచ్ సోస్వరిత సంజ్ఞకోభవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౭—౨ సూత్రముఁ తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం “అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తా కారయితా చైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతే దుష్కృతే చైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడియుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము" అను పేరనొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమునుగాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానినిస్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమనివ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱునీగ్రంథమునవలోకించి సార్థీకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగులనావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వా మిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ। సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో౽పరాధాత్ ॥ అవక్షరం హ్యనాయుష్యమ్ విస్వరం వ్యాధిపీడితమ్। అక్షతా శస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతి మస్తకే॥ హస్తహీనం తు యో౽ధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్। ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేన వేదం యో౽ధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్। ఋగ్యజుస్సామభిః పూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమును ప్రకటింపుడని బహుజనులు పలుమారు జాబులు వ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములు గూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియు గుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకు పైభాగమున నిలువుగ వేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈ ఉదాత్తా౽నుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులో వ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లు గ్రహించిన పిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—"వాయువః"

అనుదాత్తము తక్కువుగఁ బలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁ బలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరము పైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము"

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగే నిష్పన్నో౽చ్ ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలు మొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యో౽చ్ సో౽నుదాత్తసంజ్ఞకో భవతి" అనఁగ తగ్గుగ నుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యో౽చ్ సో౽స్వరిత సంజ్ఞకో భవతి,, అనఁగ ఉదాత్తా౽నుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౮—౨ సూత్రము. తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం "అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త, స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగను నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ"=వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, "విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము చెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3–౨ ॥ అథర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమువూర్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాంప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకంద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి. పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పుటకలదు "వేదయతీతి వేదః,, తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తి యతో ధర్మాధర్మావితి వేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటనుబట్టి " శ్రుతిః ,, యనియుం జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయః అనఁగా వల్లించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,,యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతేపరంపరయేత్యామ్నాయః,, "అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

యజ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును బ్రమాణములుగలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము — పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము: — తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, అరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణములనఁగా: — బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా: — భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియును గొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా — ఋషులు అరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు. ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్నిస్మార్త విషయములను ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకమునెంతశ్రమపడిముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములనుగ్రహించి నాకుఁదెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుచున్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను బ్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగ నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ" = వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, "విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము సెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3-౨ ॥ అథర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తముమార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాం ప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకం ద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి. పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పటకలదు "వేదయితీతి వేదః,, తెలియఁజేయునది గాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తి యతోధర్మాధర్మావితి వేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటనుబట్టి " శ్రుతిః ,, యనియుం జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయః అనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండు కాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలను భగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములు లిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,, యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతే పరంపరయేత్యామ్నాయః,, "అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

ఈజ్ఞానములు ఆముష్మికవిషయజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములు గలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము—ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులను; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము— పరమేశ్వరునియందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణము లనఁగా:— బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా:—భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్పుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియును గొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా—ఋషులు ఆరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్ని స్మార్త విషయములను ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనిన మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము వెంటక్రమపడి ముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములను గ్రహించి నాకుఁ దెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుదునువాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను బ్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష స్మార్త మన్త్రపాఠః.

ఆదౌ నమకపాఠః॥ శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥

నమ స్తే రుద్ర మన్యవ ఉతో త ఇషవే నమః । నమ స్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యా ముత తే నమః ! యాత ఇషు శ్శివ తమా శివం బభూవ తే ధనుః । శివా శరవ్యాయా తవ తయా నో రుద్ర మృడయ । యా తే రుద్ర శివా తనూ రఘోరా పాపకాశినీ । తయా న స్తనువా శ న్తమయా గిరిశన్తాభిచాకశీహి । యా మిషు ఙ్గిరిశ న్త హస్తే ॥ ౧ ॥ బిభర్ష్య స్తవే । శివాంగిరిత్ర తాం కురు మాహిగ్ంసీః పురుషం జగత్ । శివేన వచసా త్వాగిరిశాచ్ఛా వదామసి । యథా న స్సర్వ మిజ్జగ దయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్ । అధ్యవోచ దధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్ । అహీగ్ శ్చ సర్వా ఞ్జమ్భయ న్థ్సర్వాశ్చ యాతుధాన్యః । అసౌ య స్తామ్రో అరుణ ఉత బభ్రు స్సుమఙ్గలః । యే చేమాగ్ం రుద్రా అభితో దిక్షు ॥ ౨ ॥ శ్రితా స్సహస్రశో వైషాగ్ం హేడ ఈమహే । అసౌ యో వసర్పతి నీలగ్రీవో విలోహితః । ఉతైనం గోపా అదృశ న్నదృశ న్నుదహార్యః । ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో మృడయాతి నః ।

నమో అస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే । అథో యేఅస్య సత్వానోఽహం తేభ్యోఽకరన్నమః। ప్రముంచ ధన్వన స్త్వముభయో రార్త్ని యోర్జ్యామ్।యాశ్చ తే హస్త ఇషవః॥3॥ పరా తా భగవో వప। అవతత్య ధనుస్త్వగ్ం సహస్రాక్ష శతేషుధే। నిశీర్య శల్యానాం ముఖా శివో నస్సుమనా భవ విజ్యం ధనుః । కపర్దినో విశల్యో బాణవాగ్ం ఉత । అనేశన్నస్యేషవ ఆభు రస్య నిషఙ్గథిః । యాతే హేతిర్మీఢుష్టమ హస్తే బభూవ తే ధనుః । తయాస్మాన్ విశ్వత స్త్వ మయక్ష్మయా పరిభ్భుజ । నమ స్తే అస్త్వాయుధాయాఽనాతతాయ ధృష్ణవే । ఉభాభ్యా ముత తే నమో బాహుభ్యాం తవ ధన్వనే । పరి తే ధన్వనో హేతి రస్మాన్వృణక్తు విశ్వతః । అథో య ఇషుధీ స్తవారే అస్మ న్నిధేహి తమ్॥४॥ హస్తే దిక్ష్వేవమవ ఉభాభ్యాం ద్వావిగ్ంశతి శ్చ॥ (నమస్తే అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహాదేవాయ త్ర్యంబకాయ త్రిపురాంతకాయ త్రికాగ్ని కాలాయ కాలాగ్నిరుద్రాయ నీలకంఠాయ మృత్యుంజయాయ సర్వేశ్వరాయ సదాశివాయ శ్రీమహాదేవాయనమః)

నమో హిరణ్యబాహవే సేనాన్యే దిశాంచ పతయే నమోనమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాంపతయే నమో నమస్సస్పింజరాయ త్విషీమతే పథీనాంపతయేనమోనమో బభ్లుశాయవివ్యాధినే ఽన్నానాం పతయే నమోనమో హరికేశా యోపవీతినే పుష్టానాం పతయే నమో నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే నమో నమో రుద్రాయాఽఽ తతావినే క్షేత్రాణాంపతయే నమోనమ స్సూతాయాఽహన్త్యాయవనానాంపతయే నమో నమః॥ ౧॥

రోహితాయ స్థపతయే వృక్షాణాం పతయే నమో నమో మన్త్రిణే వాణిజాయ కక్షాణాం పతయే నమో నమో భువన్తయే వారివస్కృతాయౌషధీనాం పతయే నమో నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయాఽఽక్రన్దయతే పత్తీనాం పతయే నమో నమః కృత్స్నవీతాయ ధావతే సత్వనాం పతయే నమః॥౨॥ నమస్సహమానాయ నివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాంపతయే నమో నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాం పతయే నమో నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే తస్కరాణాంపతయే నమో నమో వఞ్చతే పరివఞ్చతే స్తాయూనాం పతయే నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాం పతయే నమో నమస్సృకావిభ్యో జిఘాగ్ంసద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే నమో నమోఽసిమద్భ్యో నక్తంచరద్భ్యః ప్రకృన్తానాంపతయే నమో నమ ఉష్ణీషిణే గిరిచరాయ కులుఞ్చానాంపతయే నమో నమః ॥౧॥ ఇషుమద్భ్యో ధన్వావిభ్యశ్చ వో నమో నమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానేభ్యశ్చ వో నమో నమ ఆయచ్ఛద్భ్యో విసృజద్భ్యశ్చ వో నమో నమోఽస్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చ వో నమో నమ ఆసీనేభ్యశ్శయానేభ్యశ్చ వో నమో నమస్స్వపద్భ్యో జాగ్రద్భ్యశ్చ వో నమో నమస్తిష్ఠద్భ్యో ధావద్భ్యశ్చ వో నమో నమస్సభాభ్యస్సభాపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః॥౨॥౩॥

నమ ఆవ్యాధినీభ్యో వివిధ్యన్తీభ్యశ్చ వో నమో నమ ఉగణాభ్యస్తృగ్ంహతీభ్యశ్చ వో నమో నమో గృత్సేభ్యో గృత్సపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో వ్రాతేభ్యో వ్రాతపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో గణేభ్యో

గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చ వో
నమో నమో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథిభ్యో
ఽరథేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథేభ్యః ॥ ౧ ॥ రథపతిభ్య శ్చ వో
నమో నమ స్సేనాభ్య స్సేనానిభ్య శ్చ వో నమో నమః క్షత్తృభ్య
స్సంగ్రహీతృభ్యశ్చ వో నమో నమ స్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చ వో
నమో నమః కులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుంజిష్టేభ్యో
నిషాదేభ్య శ్చ వో నమో నమ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చ వో
నమో నమో మృగయుభ్య శ్శ్వనిభ్యశ్చ వో నమో నమ శ్శ్వభ్య
శ్శ్వపతిభ్య శ్చ వో నమః ॥ ౨ ॥

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమ శ్శర్వాయ చ పశు
పతయే చ నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికంఠాయచ నమః కపర్దినే చ
వ్యుప్తకేశాయ చ నమ స్సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమోగిరి
శాయ చశిపివిష్టాయ చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ
నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీ
యసే చనమో వృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ ॥ ౧ ॥ నమో అగ్రి
యాయ చ ప్రథమాయచనమ ఆశవే చాజిరాయచ నమ శ్శీఘ్రి
యాయ చ శీభ్యాయ చ నమ ఊర్మ్యాయచావస్వన్యాయ చ నమ స్స్రో
తస్యాయచ ద్వీప్యాయచ ॥ ౨ ॥ నమో జ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయచనమః
పూర్వజాయ చాపరజాయ చ నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయ
చ నమో జఘన్యాయ చ బుధ్నియాయ చ నమ స్సోభ్యాయచ ప్రతి

సర్యాయ చ నమో యామ్యాయ చ క్షేమ్యాయ చ నమ ఉర్వర్యాయ చ ఖల్యాయ చ నమ శ్శ్లోక్యాయ చావసాన్యాయ చ నమో వన్యాయ చ కక్ష్యాయ చ నమ శ్శ్రవాయ చ ప్రతిశ్రవాయ చ। నమ ఆశుషేణాయ చాశురథాయ చ నమ శ్శూరాయ చావభిన్దతే చ నమో వర్మిణే చ వరూథినే చ నమో బిల్మినే చ కవచినే చ నమ శ్శ్రుతాయ చ శ్రుతసేనాయ చ। నమో దున్దుభ్యాయ చాహనన్యాయ చ నమో ధృష్ణవే చ ప్రమృశాయ చ నమో దూతాయ చ ప్రహితాయ చ నమో నిషఙ్గిణే చేషుధిమతే చ నమ స్తీక్ష్ణేషవే చాయుధినే చ నమ స్స్వాయుధాయ చ సుధన్వనే చ నమ స్స్రుత్యాయ చ పథ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ నీప్యాయ చ నమ స్సూద్యాయ చ సరస్యాయ చ నమో నాద్యాయ చ వైశన్తాయ చ। నమః కూప్యాయ చావట్యాయ చ నమో వర్ష్యాయ చావర్ష్యాయ చ నమో మేఘ్యాయ చ విద్యుత్యాయ చ నమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయ చ నమో వాత్యాయ చ రేష్మియాయ చ నమో వాస్తవ్యాయ చ వాస్తుపాయ చ॥

నమ స్సోమాయ చ రుద్రాయ చ నమ స్తామ్రాయ చారుణాయ చ నమ శ్శఙ్గాయ చ పశుపతయే చ నమ ఉగ్రాయ చ భీమాయ చ నమో అగ్రేవధాయ చ దూరేవధాయ చ నమో హన్త్రే చ హనీయసే చ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమ స్తారాయ నమ శ్శంభవే చ మయోభవే చ నమ శ్శఙ్కరాయ చ మయస్కరాయ చ నమ శ్శివాయ చ శివతరాయ చ। నమ స్తీర్థ్యాయ చ కూల్యాయ చ

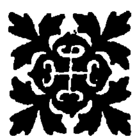
నమః పార్యాయ చావార్యాయ చ నమః ప్రతరణాయ చోత్తరణాయ చ నమ ఆతార్యాయ చాలాద్యాయ చ నమ శ్శష్ప్యాయ చ ఫేన్యాయ చ నమ స్సికత్యాయ చ ప్రవాహ్యాయ చ॥ నమ ఇరిణ్యాయ చ ప్రపథ్యాయ చ నమః కిగ్ంశిలాయ చ క్షయణాయ చ నమః కపర్దినే చ పులస్తయే చ నమో గోష్ఠ్యాయ చ గృహ్యాయ చ నమ స్తల్ప్యాయ చ గేహ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ గహ్వరేష్ఠాయ చ నమో హ్రదయ్యాయ చ నివేష్ప్యాయ చ నమః పాగ్ంసవ్యాయ చ రజస్యాయ చ నమ శ్శుష్క్యాయ చ హరిత్యాయ చ నమో లోప్యాయ చోలప్యాయ చ॥ నమ ఊర్వ్యాయ చ సూర్మ్యాయ చ నమః పర్ణ్యాయ చ పర్ణశద్యాయ చ నమోఽపగురమాణాయ చాఽభిఘ్నతే చ నమ ఆఖ్ఖిదతే చ ప్రఖ్ఖిదతే చ నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో నమ ఆనిర్హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః॥ ద్రాపే అన్ధసస్పతే దరిద్రన్నీలలోహిత । ఏషాం పురుషాణా మేషాం పశూనాం మాభేర్మాఽరో మో ఏషాం కిం చనామమత్ । యా తే రుద్ర శివా తనూ శ్శివా విశ్వాహ భేషజీ । శివా రుద్రస్య భేషజీ తయా నో మృడ జీవసే । ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే మతిమ్ । యథా న శ్శమస ద్ద్విపదే చతుష్పదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే అస్మిన్, అనాతురమ్ । మృడా నో రుద్రోత నో మయస్కృధి క్షయద్వీరాయ నమసా విధేమ తే । యచ్ఛంచ యోశ్చ మను రాయజే పితా

తదశ్యామ తవ రుద్ర ప్రణీతౌ॥

మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్త
ముత మా న ఉక్షితమ్। మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రి
యా మా న స్తనువః రుద్ర రీరిషః। మా న స్తోకే తనయే మా
న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా
నో రుద్ర భామితో వధీ ర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే। ఆ
రా త్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే క్షయద్వీరాయ సుమ్నమస్మే తే అస్తు।
రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహ్యధా చ న శ్శర్మ యచ్ఛ ద్విబర్హాః।
స్తుహి శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్న భీమ ముపహత్నుముగ్రమ్
మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యం తే అస్మన్నివపన్తు సేనాః। పరిణో
రుద్రస్య హేతి ర్వృణక్తు పరి త్వేష స్య దుర్మతిరఘాయోః। అవస్థిరా
మఘ వద్భ్య స్తనుష్వ మీఢ్వస్తోకాయ తనయాయ మృడయ। మీఢు
ష్టమ శివతమ శివో న స్సుమనా భవ। పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ
కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం బిభ్రదాగహి। వికిరిద విలోహిత నమస్తే
అస్తు భగవః యాస్తే సహస్రగ్ం హేతయోఽన్యమస్మన్నివపన్తు తాః।
సహస్రాణి సహస్రధా బాహువో స్తవ హేతయః। తాసామీశానో
భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి॥ సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి
భూమ్యామ్। తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి। అస్మిన్మహ
త్యర్ణవేఽన్తరిక్షే భవా అధి। నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా శ్శర్వా అధః క్షమా
చరాః। నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః। యే వృక్షేషు

సస్పిఞ్జరా నీలగ్రీవా విలోహితాః । యే భూతానామధిపతయో విశి
ఖాసః కపర్దినః । యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో
జనాన్ । యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయవ్యుధః । యే
తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః । య ఏతావన్తశ్చ భూయా
గ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని
తన్మసి । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యే
షామన్నం వాతో వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా దశ
ప్రతీచీర్దశోదీచీర్దశోర్ధ్వాస్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్వి
ష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి। త్ర్యంబకం యజామహే
సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీ
య మాఽమృతాత్ ॥ యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు
యో రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు॥
ఓమ్ శాంతిః శ్శాంతిః శ్శాంతిః ॥

ఇతి నమకం సంపూర్ణమ్.

అథ చమకప్రారమ్భః.

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥౧॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసే మా వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభి రాగతమ్ । వాజ శ్చ మే ప్రసవ శ్చ మే ప్రయతి శ్చ మే ప్రసితి శ్చ మే ధీతి శ్చ మే క్రతుశ్చ మే స్వర శ్చ మే శ్లోక శ్చ మే శ్రావ శ్చ మే శ్రుతి శ్చ మే జ్యోతిశ్చ మే సువ శ్చ మే ప్రాణ శ్చమేఽపానః । చ మే వ్యానశ్చమే ఽసుశ్చమే చిత్తం చమ ఆధీతంచమే వాక్చమే మనశ్చమే చక్షుశ్చమే శ్రోత్రంచమే దక్ష శ్చమే బలంచమ ఓజశ్చమే సహశ్చమే ఆయుశ్చమే జరాచమ ఆత్మా చమే తనూశ్చ మే శర్మచమేవర్మచమేఽంగానిచమే స్థానిచమే పరూగ్ంషిచమే శరీరాణిచమే ॥౨॥ జ్యైష్ఠ్యంచమ ఆధిపత్యంచమే మన్యు శ్చమే భామశ్చమేఽమశ్చమేఽంభశ్చ మే జేమాచమే మహిమాచమే వరిమాచమే ప్రథిమాచమే వర్ష్మాచమే ద్రాఘుయాచమే వృద్ధంచమే వృద్ధిశ్చమే సత్యంచమే శ్రద్ధాచమే జగచ్చమేధనంచమే వశశ్చమే త్విషిశ్చమే క్రీడాచమేమోదశ్చమే జాతంచమే జనిష్యమాణంచమే సూక్తంచమే సుకృతంచమేవిత్తంచమే వేద్యంచ మే భూతంచమే భవి ష్యచ్చమే సుగంచమే సుపథంచమ ఋద్ధంచమ ఋద్ధిశ్చమే క్లృప్తంచమే క్లృప్తిశ్చమే మతిశ్చమే సుమతిశ్చమే ॥3॥

శంచమే మయశ్చమేప్రియంచమేఽనుకామశ్చమే కామశ్చమే సౌమనసశ్చమే భద్రంచమే శ్రేయశ్చమే వస్యశ్చమే యశశ్చమే భగ శ్చమే ద్రవిణంచమే యంతాచమే ధర్తాచమే క్షేమశ్చమే ధృతిశ్చమే విశ్వంచమే మహశ్చమేసంవిచ్చమే జ్ఞాత్రంచమేసూశ్చమే ప్రసూశ్చమే

సీరంచమే లయశ్చమ ఋతంచమేఽమృతంచమేఽయక్ష్మంచమేఽనామయచ్చమే జీవాతుశ్చమే దీర్ఘాయుత్వంచమేఽనమిత్రంచమేఽభయంచమేసుగంచమె శయనంచమే సూషాచమేసుదినంచమే॥౫॥ ఊర్క్చమే సూనృతాచమె పయశ్చమె రసశ్చమె ఘృతంచమె మధుచమెసగ్ధిశ్చమే సపీతిశ్చమే కృషిశ్చమె వృష్టిశ్చమే జైత్రంచమ ఔద్భిద్యంచమే రయిశ్చమె రాయశ్చమెపుష్టంచమె పుష్టిశ్చమే విభుచమే ప్రభుచమే బహుచమె భూయశ్చమే పూర్ణంచమే పూర్ణతరంచమేఽక్షితిశ్చమె కూయవాశ్చమెఽన్నంచమేఽక్షుచ్చమే వ్రీహయశ్చమె యవాశ్చమెమాషాశ్చమె తిలాశ్చమే ముద్గాశ్చమే ఖల్వాశ్చమే గోధూమాశ్చమే మసురాశ్చమే ప్రియంగవశ్చమేఽణవశ్చమే శ్యామాకాశ్చమే నీవారాఽశ్చమే॥౫॥ అశ్మాచమె మృత్తికాచమే గిరయశ్చమె పర్వతాశ్చమె సికతాశ్చమె వనస్పతయశ్చమె హిరణ్యంచమెఽయశ్చమె సీసంచమె త్రపుశ్చమె శ్యామంచమే లోహంచమేఽగ్నిశ్చమఆపశ్చమేవీరుధశ్చమఓషధయశ్చమే కృష్టపచ్యంచమెఽకృష్టపచ్యంచమే గ్రామ్యాశ్చమే పశవఆరణ్యాశ్చ యజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తంచమేవిత్తిశ్చమే భూతంచమే భూతిశ్చమె వసుచమే వసతిశ్చమెకర్మచమే శక్తిశ్చమేఽర్థశ్చమ ఏమశ్చమ ఇతిశ్చమె గతిశ్చమే॥౬॥ అగ్నిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె సోమశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే సవితాచమ ఇన్ద్రశ్చమెసరస్వతీచమ ఇన్ద్రశ్చమేపూషాచమ ఇన్ద్రశ్చమె బృహస్పతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మిత్రశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె వరుణశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె త్వష్టాచమఇన్ద్రశ్చమే ధాతాచమ ఇన్ద్రశ్చమె విష్ణుశ్చమ ఇన్ద్రి

శ్చమెఽశ్వినౌచమ ఇన్ద్రశ్చమె మరుతశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె విశ్వేచమే
దేవాఇన్ద్రశ్చ మే పృథివీచమ ఇన్ద్రశ్చమేఽన్తరిక్షంచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ద్యౌశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె దిశశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మూర్ధాచమ ఇన్ద్రశ్చమే
ప్రజాపతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే ॥ ౭ ॥ అగ్ంశు శ్చ మెరశ్మి శ్చ మేఽదా
భ్యశ్చ మేఽధిపతిశ్చ మ ఉపాగ్ంశు శ్చమెఽన్తర్యామశ్చమ ఐంద్రవా
యవశ్చమె మైత్రావరుణశ్చమ ఆశ్వినశ్చమెప్రతిప్రస్థానశ్చమెశుక్రశ్చమె
మన్థీచమ ఆగ్రయణశ్చమె వైశ్వదేవశ్చమె ధ్రువశ్చమె వైశ్వానరశ్చమ
ఋతుగ్రహాశ్చమెఽతిగ్రాహ్యాశ్చమ ఐన్ద్రాగ్నశ్చమె వైశ్వదేవశ్చమె
మరుత్వతీయాశ్చమె మాహేన్ద్రశ్చమ ఆదిత్యశ్చమె సావిత్రశ్చమే సార
స్వతశ్చమె పౌష్ణశ్చమె పాత్నీవతశ్చమె హారియోజనశ్చమె ॥ ౮ ॥ ఇధ్మ
శ్చమె బర్హిశ్చమె వేదిశ్చమె ధిష్ణియాశ్చమే స్రుచశ్చమె చమసాశ్చమే
గ్రావాణశ్చమె స్వరవశ్చమ ఉపరవాశ్చమె అధిషవణేచమె ద్రోణ కలశ
శ్చమె వాయవ్యానిచమే పూతభృచ్చమ ఆధవనీయశ్చమ ఆగ్నీధ్రంచ
మే హవిర్ధానంచమే గృహాశ్చమే సదశ్చమే పురోడాశాశ్చమే పచతా
శ్చమేఽవభృథశ్చమే స్వగాకారశ్చమే ॥ ౯ ॥ అగ్నిశ్చమే ఘర్మశ్చ మే
ఽర్కశ్చమె సూర్యశ్చమే ప్రాణశ్చమేఽశ్వమేధశ్చమే పృథివీచమేఽదితి
శ్చమే దితిశ్చమే ద్యౌశ్చమే శక్వరీ రంగులయో దిశశ్చమే యజ్ఞేన కల్ప
న్తామృక్చమె సామచమె స్తోమశ్చమె యజుశ్చమేదీక్షాచమే తపశ్చమఋ
తుశ్చమేవ్రతంచమేఽహోరాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథంతరేచమే
యజ్ఞేన కల్పేతామ్ ॥౧౦॥ గర్భాశ్చమే వత్సాశ్చమే త్ర్యవిశ్చమే త్ర్య

వీచమే దిత్యవాడ్చమే దిత్యౌహీచమే పంచావిశ్చమే పంచావీచమే త్రివ
త్సశ్చమే త్రివత్సాచమే తుర్యవాడ్చమే తుర్యౌహీచమే పష్ఠవాచ్చమే
పష్ఠౌహీచమఉక్షాచమే వశాచమ ఋషభశ్చమే వేహచ్చమేఽనడ్వాం
చ్చమేధేనుశ్చమ ఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాంప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో
యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం
శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతా
మాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతామ్॥౧౧॥ ఏకాచమే
తిస్రశ్చమే పంచచమే సప్తచమే నవచమ ఏకాదశచమే త్రయోదశచమే
పంచదశచమేసప్తదశచమేనవదశచమ ఏకవిగ్ంశతిశ్చమే త్రయోవిగ్ం
శతిశ్చమే పంచవిగ్ంశతిశ్చమే సప్తవిగ్ంశతిశ్చమే నవవిగ్ంశతిశ్చమఏక
త్రిగ్ంశచ్చమే త్రయస్త్రిగ్ం శచ్చమే చతస్రశ్చమేఽష్టౌచమే ద్వాదశ
చమే షోడశచమే విగ్ంశతిశ్చమే చతుర్విగ్ంశతిశ్చమే ఽష్టావిగ్ంశతి
శ్చమే ద్వాత్రిగ్ంశచ్చమే షట్త్రిగ్ంశచ్చమే చత్వారిగ్ంశచ్చమే చతు
శ్చత్వారిగ్ంశచ్చమే ఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చమే వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజ
శ్చక్రతుశ్చ సువశ్చమూర్ధాచ వ్యశ్నియ శ్చాంత్యాయన శ్చాంత్యశ్చ
భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ। ఇడాదేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి
రుక్థామదానిశగ్ం సిషద్విశ్వేదేవా సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామా
హిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధువక్ష్యామి మధు వదిష్యా
మి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే
భ్యస్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోనుమదంతు॥

ఇతి చమకం సంపూర్ణమ్.

ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

పురుషసూక్తమ్.

ఓమ్ తచ్ఛంయో రావృణీమహే। గాతుం యజ్ఞాయ। గాతుం యజ్ఞపతయే। దైవీ స్వస్తి రస్తు నః। స్వస్తిర్మానుషేభ్యః। ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం। శం నో అస్తు ద్విపదే। శం చతుష్పదే। ఓంశాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహస్రశీర్షా పురుషః। సహస్రాక్షః సహస్రపాత్। స భూమింవిశ్వతో వృత్వా। అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులమ్। పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్। యద్భూతం యచ్చ భవ్యం। ఉతామృతత్వ స్యేశానః। య దన్నే నాతిరోహతి। ఏతావా నస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥౧॥ పాదో౽స్య విశ్వా భూతాని। త్రిపాదస్యామృతం దివి। త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః। పాదో౽స్యేహాభవా త్పునః। తతో విష్వ జ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి। తస్మా ద్విరా డజాయత। విరాజో అధిపూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత। పశ్చా ద్భూమి మధో పురః॥౨॥ య త్పురుషేణ హవిషా। దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసంతో అ స్యా౽సీ దాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః। సప్తాస్యాస న్పరిధయః। త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్। తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్। పురుషంజాత మగ్రతః ॥3॥ తేన దేవా అయజంత। సాధ్యా ఋషయ శ్చ యే। తస్మా ద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః। సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ స్తాగ్శ్చ క్రేవాయవ్యాన్।

ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని
జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత ॥౪॥
తస్మాదశ్వా అజాయంత। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞి
రే తస్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయః। యత్పురుషం వ్యదధుః। కతిధా
వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూ పాదా
వుచ్యేతే। బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః॥౫॥
ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత।
చంద్రమా మనసో జాతః। చక్షోస్సూర్యో అజాయత। ముఖాదింద్ర
శ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత। నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షమ్।
శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథా
లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥౬॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమ్।
ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని
కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే। ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి।
నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే। యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాః।
తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తే హ నాకం మహిమానస్సచంతే।
యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥౭॥ అద్భ్యస్సంభూతః పృథివ్యై
రసాచ్చ। విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాధి। తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమే
తి। తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే। వేదాహమేతం పురుషం
మహాంతమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్। తమేవం విద్వానమృత

ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతి శ్చరతి గర్భే అంతః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥౮॥ తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛంతి వేధసః । యో దేవే భ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః । దేవా అగ్రే త దబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్వశే హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౯॥ ఓం తచ్ఛంయో రావృణీ మహే...శం చతుష్పదే॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

పురుషసూక్తం సంపూర్ణమ్.

శ్రీ సూక్తమ్.

—:(o):—

హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజామ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మ
యీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥౧॥ తాం మ ఆవహ జాతవేదో
లక్ష్మీమనపగామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురు
షానహమ్ ॥౨॥ అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాదప్రబోధినీమ్ ।
శ్రియం దేవీముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీ జుషతామ్ ॥౩॥ కాం సోస్మితాం హి
రణ్యప్రాకారామార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్। పద్మే స్థితాం ప
ద్మవర్ణాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౪॥ చన్ద్రాం ప్రభా
సాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టాముదారామ్। తాం ప
ద్మినీమీం శరణమహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీర్మే నశ్యతాం త్వాం వృణే(వృ
ణోమి) ॥౫॥ ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథ బి
ల్వః । తస్య ఫలాని తపసానుదన్తు మాయాన్తరాయాశ్చ బాహ్యా అల
క్ష్మీః ॥౬॥ ఉపైతు మాం దేవసఖః కీర్తిశ్చ మణినా సహ । ప్రాదుర్భూ
తోఽస్మి రాష్ట్రేఽస్మిన్ కీర్తిమృద్ధిం దదాతు మే ॥౭॥ క్షుత్పిపాసామలాం
జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం నాశయామ్యహమ్ । అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాం
నిర్ణుద మే గృహాత్ ॥౮॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీమ్ । ఈశ్వరీꣳ సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥
౯॥ మనసః కామమాకూతిం వాచస్సత్యమశీమహి । పశూనాꣳ
రూపమన్నస్య మయి శ్రీః శ్రయతాం యశః ॥౧౦॥ కర్దమేన ప్రజా

భూతా మయి పద్మసంభవ కర్దమ। శ్రియం వాసయ మే కులే మాతరం ప
ద్మమాలినీమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఆపస్సృజన్తు స్నిగ్ధాని చిక్లీత వస మే గృహే।
నిచ దేవీం మాతరం శ్రియం వాసయ మే కులే॥ ౧౨ ॥ఆర్ద్రాం పుష్క
రిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం
జాతవేదో మ ఆవహ ॥౧౩॥ ఆర్ద్రాం యఃకరిణీం యష్టిం సువర్ణాం
హేమమాలినీమ్।సూర్యాం హిరణ్మయీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమా
వహ॥౧౪॥ తాం మ ఆవహ జాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్ । యస్యాం
హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దాస్యోఽశ్వాన్ విన్దేయం పురుషానహమ్॥౧౫॥

ఈశ్రీసూక్తముయొక్క ఫల శ్రుతిగూడనిచ్చట వ్రాయుచున్నాడను.

యః శ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జుహుయా దాజ్య మన్వహమ్।
శ్రియః పంచదశర్చం చ శ్రీకామ స్సతతం జపేత్॥ ఆనందః కర్దమ
శ్చైవ చిక్లీత ఇతి విశ్రుతాః । ఋషయ స్తే త్రయః పుత్రా స్స్వయం
శ్రీ దేవి దేవతా ॥ పద్మాననే పద్మఊరుపద్మాక్షీ పద్మసంభవే।త్వన్మాం
భజస్వ పద్మాక్షి యేన సౌఖ్యం లభా మ్యహమ్॥ అశ్వదాయిచగోదా
యి ధనదాయి మహాధనే। ధనం మే జుషతాం దేవిం సర్వకామార్థ
సిద్ధయే ॥ పుత్రపౌత్రధనంధాన్యంహస్త్యశ్వాజావిగోరథమ్।ప్రజానాం
భవసి మాతాఆయుష్మంతం కరోతుమామ్।చంద్రాభాంలక్ష్మీమీశా
నాం సూర్యాభాం శ్రియ మీశ్వరీమ్।చంద్రసూర్యాగ్నిసర్వాభాంశ్రీ
మహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే॥ధన మగ్ని ర్ధనం వాయు ర్ధనంసూర్యోధనం
వసుః । ధన మింద్రో బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్నుతే ॥ వైనతేయ
సోమం పిబ సోమం పిబతు వృత్రహా।సోమం ధనస్య సోమినో మహ్యం
దదాతు సోమిని ॥ న క్రోధో న చ మాత్సర్యం న లోభో నాశుభా

మతిః । భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం శ్రీసూక్తం జపేత్సదా ॥ వర్షంతు తే విభావరి దివో అభ్రస్య విద్యుతః । రోహంతు సర్వబీజాన్యవ బ్రహ్మద్విషో జహి॥ పద్మప్రియే పద్మిని పద్మహస్తేపద్మాలయేపద్మదళాయతాక్షి । విశ్వప్రియే విష్ణుమనోనుకూలె త్వత్పాదపద్మంమయి సన్నిధత్స్వ ॥ యాసాపద్మాసనస్థా విపులకటితటీ పద్మపత్రాయతాక్షీ । గంభీరావర్తనాభి స్తనభరనమితా శుభ్రవస్త్రోత్తరీయా ॥ లక్ష్మీర్దివ్యైర్గజేంద్రైర్మణిగణఖచితైః స్నాపితా హేమకుంభైః నిత్యం సాపద్మహస్తా మమ వసతు గృహే సర్వమాంగళ్యయుక్తా ॥ లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్।దాసీభూత సమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురాం।శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్రగంగాధరామ్। త్వాంత్రైలోక్యకుటుంబినీంసరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ శుద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ।శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చప్రసన్నా మమసర్వదా।వరాంకుశౌ పాశ మభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్।బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీంతామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్రియంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తు తే॥

ఇతి శ్రీసూక్తం సమాప్తమ్.

భూ సూ క్త మ్

భూమి ర్భూమ్నా ద్యౌ ర్వరిణా న్తరిక్షం మహి త్వా । ఉపస్థే తే
దే వ్యది తేఽగ్నిమన్నాద మన్నాద్యా యాదధే ॥౧॥ ఆయం గౌః పృ
శ్ని రక్రమీ దసనన్మాతరం పునః । పితరఞ్చ ప్రయ న్త్సువః ॥౨॥ త్రి
గ్ంశ ద్ధామ విరాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్యవహ ద్యుభిః॥౩॥
అస్య ప్రాణా దపాన త్యన్త శ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః॥౪॥
యత్త్వాక్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా । సుకల్ప మగ్నే త త్తవ
పునస్త్వోద్దీపయామసి ॥ ౫ ॥ య త్తే మన్యుపరో ప్తస్య పృథివీ మను ద
ధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ ॥౬॥ మేదినీ దేవీ
వసుంధరా స్యాద్వసుధా దేవీ వాసుకీ(వాసవీ)బ్రహ్మావర్చసఃపితృణామ్
శ్రోత్రం చక్షుర్మనః ॥ ౭ ॥ దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసోదరీ । సద
నే సత్యాయనే సీద ॥౮॥ సముద్రవతీ సావిత్రీ (అనోదేవీ) ఆనో దేవీ
మహ్యంకీ (గీ) మహోధరణీ మహో వ్యథిష్ఠత్ ॥ (మహోవ్యతి
ష్ఠత్) ॥౯॥ శృఙ్గే శృఙ్గేయజ్ఞే యజ్ఞే విభీషణీ । ఇన్ద్రపత్నీవ్యాపినీసర
సిజ ఇహ ॥౧౦॥ వాయుమతీ జలశయనీ స్వయంధా రాజాసత్యంతోపరి
మేదినీ । సోపరిధత్తంగాయ ॥౧౧॥ విష్ణుపత్నీం మహీం దేవీం మాధ
వీం మాధవప్రియామ్ । లక్ష్మీప్రియసఖీం దేవీం నమా మ్యచ్యుత
వల్లభామ్ ॥ ౧౨ ॥ ధనుర్ధరాయ విద్మహే సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి । త
న్నోధరా ప్రచోదయాత్ ॥౧౩॥ శృణ్వన్తి శ్రోణా మమృతస్య గోపామ్

పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్ ॥ మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యామ్ । ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః ॥౧౪॥ త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే । మహీం దివం పృథివీ మన్తరిక్షమ్ । తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్ం శ్లోకంయజమానాయ కృణ్వతీ ॥౧౫॥ స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః॥ ౧౬॥ అదితి ర్దేవా గంధర్వా మనుష్యాః పితరో సురా స్తేషాగ్ం సర్వభూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీబహులా విశ్వా భూతాకతమాకాయాసాసత్యే త్యమృతేతి వసిష్ఠః ॥౧౭॥

ఇతి సాయణాచార్యవిరచితే మాధవీవేదార్థప్రకాశే యజురారణ్యకే దశమప్రపాఠకే నారాయణీయాపరనామధేయయుక్తాయాం యాజ్ఞిక్యా ముపనిషది ఏకవింశోఽనువాకః॥ (పుట౭౪౨)

కేషాంచిత్పాఠః ॥ఓమ్॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా...తన్నో ధరా ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యు శాలి యవ సస్యఫలాఢ్యే పారిజాతతరుశోభిత మూలే। స్వర్ణరత్నమణిమంటపమధ్యే చిన్తయే త్సకలలోకధరిత్రీమ్ శ్యామాంవిచిత్రాంనవరత్నభూషితాంచతుర్భుజాంతుంగపయోధరాన్వితామ్ । ఇన్దీవరాక్షీం నవ శాలిమంజరీం శుకం దధానాం శరణం భజామహే ॥ ఋక్ ॥ సక్తుమివ తితఉనా పునన్తో యత్రధీరా మనసా వాచ మక్రత।అత్రా సఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ గ్రంథవిస్తరభయమువలనస్వరములు చేర్చలేదు.

ఇతి భూసూక్తమ్ సమాప్తమ్.

మహాసౌరమ్

—:(౦):—

అథ సౌర్యాణాం మన్త్రాణామృక్సంఖ్యాఋషిదైవతచ్ఛందాంస్యనుక్రమిష్యామః । పూర్వాచార్యైః క్రమేణైతత్సర్వం పురాదిష్టం శౌనకాదిభిరాచార్యైర్జపవతాం తు ప్రత్యక్షార్థ మిదానీం తన్మయోచ్యతే మహావ్యాధీన్ కుష్ఠాపస్మార హృద్రోగవ్యథోదరగుల్మ భూర్గుదార్శశోణితార్శ జలోదరభగందరపాండురోగ కాసశ్వాస సహితాది విస్ఫోటక మజీర్ణశిరోరోగప్రమేహాంశ్చ మహావ్యాధీన్నాశయేత్ ।

మమ ఇహ జన్మని జన్మాంతరకృత మహాపాత కోపపాతక సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీసవితృసూర్య నారాయణముద్దిశ్య శ్రీసవితృసూర్య నారాయణప్రీత్యర్థం మహాసౌరమంత్రపఠనం కరిష్యే॥

ఛందః.

ఉదుత్యం జాతవేదస మితి త్రయోదశర్చస్యసూక్తస్య । కణ్వపుత్త్రః ప్రస్కణ్వఋషిః।సూర్యో దేవతా । నవాద్యా గాయత్రీఛందః । ఉద్వయంతమసస్పరీతి చతస్రోఽనుష్టుభః।ఉద్యంనద్యే త్యయం తృచో రోగఘ్నః। ఉపనిషదంత్యోర్ధర్చో ద్విషఘ్నః ॥

మంత్రః

ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। అప త్యే తాయవో యథా నక్షత్రా యంత్యక్తుభిః।సూరాయ విశ్వచక్షసే। అదృశ్రమస్య కేతవో విరశ్మయో జనాం అను।భ్రాజంతోఽగ్నయో యథా । తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వ మాభాసి రోచనమ్ । ప్రత్యఙ్ దేవానాంవిశఃప్రత్యఙ్ఙుదేషి మానుషాన్ । ప్రత్యఙ్ విశ్వం స్వర్దృశే ॥ ౧ ॥

మంత్రః.

యేనా పావకచక్షసాభురణ్యంతంజనాం అను ॥ త్వంవరుణపశ్యసి విద్యా మేష్షిరజస్పృథ్వహామిమానో ఉక్తుభిః ।పశ్యం జన్మానిసూర్య। సప్తత్వాహరితో రథే వహంతి దేవసూర్య । శోచిష్కేశం విచక్షణ। అయుక్త సప్తశుంధ్యవః సూరో రథస్య నప్త్ర్యః । తాభి ర్యాతి స్వయుక్తిభిః॥ ఉద్వయం తమస స్పరి జ్యోతి ష్పశ్యంత ఉత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్ । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాందివమ్।హృద్రోగం మమ సూర్యహరిమాణం చ నాశయ।శుకేషు మే హరిమాణం రోపణాకాసు దధ్మసి । అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి । ఉదగా దయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసా సహ।ద్విషంతం మహ్యం రంధయన్మో అహంద్విష తే రధమ్ ॥౧॥

ఛందః.

చిత్రం దేవానా మితి మళచర్చస్య । సూక్తస్య । ఆంగీరసపుత్రః కుత్స ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టు ప్ఛదః॥

మంత్రః.

చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ స్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యావాపృథివీ అంతరిక్షం సూర్యఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చ॥ సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యో న యోషా మభ్యేతి పశ్చాత్ । యత్రానరో దేవయంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రమ్॥ భద్రా అశ్వాహరితస్సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా అనుమాద్యాసః । నమస్యంతో దివ ఆపృష్ఠ మస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యంతి

స్వద్యౌః ॥ తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తోర్వితతంసంజ భార । యదేదయుక్త హరిత స్సధస్థాదా(ద్రాత్రీ)వాస స్తనుతే సిమస్మై॥ తన్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యో రూపంకృణుతే ద్యో రుపస్థే। అనంత మన్య ద్రుశ దస్య పాజః కృష్ణమన్యద్ధరిత స్సంభరంతి॥ అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరంహసః పిప్పృతానిరవద్యాత్ । త న్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా మదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥3॥

ఛ ం దః.

ఇంద్రం మిత్రమితి ద్వయో ర్మంత్రయోః । ఔచథ్యపుత్రో దీర్ఘతమ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥

మ ం త్రః.

ఇంద్రం మిత్రం వరుణ మగ్ని మాహు రథో దివ్యస్స సుపర్ణో గరుత్మాన్ । ఏకం స ద్విప్రా బహుధావదం త్యగ్నిం యమం మాతరిశ్వాన మాహుః॥ కృష్ణం నియానం హరయ స్సుపర్ణా అపోవ సానా దివ ముత్పతంతి । త ఆవ వృత్రంత్సదనా దృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ వ్యుద్యతే ॥

ఛ ం దః.

హంస శ్శుచిష దిత్యేకస్యార్చః । గౌతమపుత్రో వామదేవ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః॥

మ ం త్రః.

హంస శ్శుచిష ద్వసు రంతరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణ సత్ । నృషద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతమ్॥

ఛందః.

యత్త్వాసూర్యేత్యస్య మంత్రస్య । భౌమిపుత్రోఽత్రిరర్షిః । సూర్యో దేవతా । అనుష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

యత్త్వా సూర్య స్వర్భానుస్తమసావిధ్యదాసురః । అక్షేత్రవిద్యథా ముగ్ధో భువనాన్యదీధయుః ॥౪॥

ఛందః.

యదద్యేత్యేకోత్సూర్య ఇతి తిస్ర ఉద్వేతీతి చతస్రోఽర్ధర్చశ్చ ఏతాసాం మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః ॥

మంత్రః.

యదద్యసూర్య బ్రవోఽనాగా ఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్ । వయం దేవత్రాదితే స్యామ తవ ప్రియాసో అర్యమన్గృణంతః । ఉత్సూర్యో బృహదర్చీంష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జనిమ మానుషాణామ్। సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వాకృతః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ । స సూర్య ప్రతి పురో న ఉద్గా ఏభిః స్తోమేభిరేతశేభిరేవైః । ప్ర నో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోఽనాగసో అర్యమ్ణే అగ్నయే చ । వి నః సహస్రం శురుధో రదంత్వృతావానో వరుణో మిత్రో అగ్నిః । యచ్ఛంతు చంద్రా ఉపమం నో అర్కమా నః కామం పూపురంతు స్తవానాః॥౫॥ ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షాః సాధారణస్సూర్యో మానుషాణామ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవశ్చర్మేవ యస్సమవివ్యక్తమాంసి । ఉద్వేతి ప్రసవీతా జనానాం మహాన్కేతురర్ణవ

సూర్యస్య । ప్రమినానం చక్రం పర్యావివృత్సన్న్యదేతశో వహాతి ధూర్షు యుక్తః । విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభై రుదేత్యనుమద్యమానః । ఏష మే దేవస్సవితా చచ్ఛన్ద యస్సమానం న ప్రమినాతి ధామ । దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః । నూనం జనాః సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి । యత్రా చక్రురమృతా గాతుమస్మై శ్యేనో న దీయన్నన్వేతి పాథః ॥

ఛందః.

ఉదుత్యం దర్శతమితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య । మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । ఆద్యా బృహతీ । ద్వితీయా సతోబృహతీ । తృతీయా పుర ఉష్ణిక్ఛందాంసి ॥

మంత్రః.

ఉద్వుత్యద్దర్శతం వపుర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే । యదీమాశుర్వహతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్ ॥ శీర్ష్ణః శీర్ష్ణో జగతస్తస్థుషస్పతిం సమయా విశ్వమారజః ॥ సప్త స్వసారస్సువితాయ సూర్యం వహంతి హరితో రథే ॥౧॥ తచ్చక్షుర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతమ్ ॥

ఛందః.

బణ్మహానితి ద్వయోర్మంత్రయోః । భార్గవో జమదగ్ని ఋషిః । సూర్యో దేవతా । బార్హతప్రగాథశ్ఛందః ॥

మంత్రః.

బణ్మహాఁ అసి సూర్య బళాదిత్య మహాఁ అసి । మహస్తే సతో మహిమా పనస్యతేద్ధా దేవ మహాఁ అసి ॥ బట్సూర్య శ్రవసా మహాఁ అసి

ప్రతా్రిదేవ మహాంఅసి । మహ్నాదైవానా మసుర్యః పురోహితో విభు జ్యోతిరదాభ్యమ్ ॥౭॥

ఛందః.

నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చస్య సూక్తస్య ॥ సూర్యపుత్రోభితప ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః । దశమీ త్రిష్టుప్॥

మంత్రః.

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహోదేవాయ తదృతం సపర్యత । దూరేదృశే దేవజాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శంసత ॥ సామాసత్యోక్తిః పరిపాతు విశ్వతోద్యావాచ యత్ర తతన్నహాని చ । విశ్వమన్యం నినిశతే యదేజతి విశ్వాహాపో విశ్వాహోదేతి సూర్యః ॥ న తేఅదేవః ప్రదివోనివాసతే యదేతశేభిః పతరై రథర్యసి ॥ ప్రాచీన మన్య దనువర్తతే రజఉద్యన్యేన జ్యోతిషా యాసి సూర్య ॥ యేన సూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమో జగచ్చవి శ్వ ముదియర్షిభానునా ॥ తేనాస్మ ద్విశ్వామనిరామనా హుతి మపామీవామప దుష్వప్న్యం సువ ॥ విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి వ్రత మహేళయ న్నుచ్చరసి స్వధాఽను ॥ యదద్య త్వా సూర్యోపబ్రవామహై తన్నో దేవాఽనుమంసీరత్క్రతుం ॥ తన్నో ద్యావాపృథివీ తన్నఽఆప ఇంద్రశ్శృణ్వంతు మరుతో హవం వచః।మాశూనేభూమ సూర్యస్య సందృశి భద్రం జీవంతో జరణా మశీమహి ॥ ౮ ॥ విశ్వాహాత్వా సుమనస స్సుచక్షసః ప్రజావంతోఽనమీవాఽనాగసః। ఉద్యంతం త్వా మిత్ర మహోదివే దివే జ్యోగ్జీవా ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ మహిజ్యోతి ర్బిభ్రతం త్వావిచక్షణభాస్వంతం చక్షుషే చక్షు

ష్టే మయః। ఆరోహంతం బృహతః పాజసస్పరివయం జీవాః ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ యస్య తే విశ్వా భువనాని కేతునా ప్రచేరతేనిచవిశంతేఽ అక్తుభిః ॥ అనాగా స్త్వేనహరికేశసూ ర్యాహ్నా హ్నానోవస్యసావస్యసో దిహి ॥ శన్నో భవచక్షసా శన్నో ఽ అహ్నా శం భా నునాశం హిమా శం ఘృణేన ॥ యథా శమధ్వం చ్ఛమస ద్దురోణే తత్సూర్య ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్ ॥ అస్మాకం దేవాఽఉభయాయ జన్మనే శర్మ యచ్ఛత ద్విపదే చతుష్పదే। అదత్పిబదూర్జయమాన మాశితం తదస్మేశంయో రరపో దధాతన ॥ యద్వోదేవా శ్చకృమ జిహ్వయా గురుమనసో వా ప్రయుతీ దేవహేళనమ్ । అరావా యోనోఽ అభిదుచ్ఛునాయతే తస్మి న్తదేనో వసవో నిధేతన ॥౯॥

ఛందః.

సూర్యో న ఇతి పంచర్చస్య సూక్తస్య । సూర్యపుత్రో చక్షుర ర్షిః సూర్యో దేవతా॥ గాయత్రీ ఛందః ।

మంత్రః.

సూర్యో నో దివస్పాతు వాతోఽ అంతరిక్షాత్ । అగ్నిర్నః పార్థివేభ్యః ॥ జోషా సవిత ర్యస్యతేహరః శ్శతం సవాం అర్హతి పాహినోదిద్యుతః పతంత్యాః ॥ చక్షుర్నో దేవ స్సవితా చక్షు ర్నఽ ఉత పర్వతః। చక్షు ర్ధాతా దధాతు నః॥ చక్షుర్నో ధేహి చక్షుషే ర్విఖ్యై తనూభ్యః। సం చేదం విచపశ్యేమ ॥ సుసందృశం త్వా వయం ప్రతి పశ్యేమ సూర్య । విపశ్యేమ నృచక్షసః॥ ౧౦॥

ఛందః.

విభ్రాడ్బృహదితి చతుఋుచస్య సూక్తస్య। సూర్యపుత్రో విభ్రాడృషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛందః। అంత్యా ప్రస్తారపఙ్క్తిః।

మంత్రః.

విభ్రాడ్బృహత్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతమ్। వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా విరాజతి॥ విభ్రాడ్బృహత్సుభృతం వాజసాతమం ధర్మం దివో ధరుణే సత్య మర్పితమ్। అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహంతమం జ్యోతి ర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా॥ ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషాం జ్యోతి రుత్తమం విశ్వజి ద్ధనజి దుచ్యతే బృహత్। విశ్వభ్రాడ్భ్రాజో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్॥ విభ్రాజం జ్యోతిషా స్వరగచ్ఛో రోచనం దివః। యే నేమా విశ్వా భువనా న్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా॥౧౧॥

ఛందః.

ఆయంగౌరితి తృచస్య। సార్పరాజ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః॥

మంత్రః.

ఆయం గౌః పృశ్ని రక్రమీ దసద న్మాతరం పురః। పితరం చ ప్రయన్త్సువః॥ అంతశ్చరతి రోచనాస్య ప్రాణా దపానతీ। వ్యఖ్య న్మహిషో దివమ్॥ త్రింశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతంగాయ ధీయతే। ప్రతి వస్తో రహ ద్యుభిః॥౧౨॥

ఛందః.

ఋతంచేతి తృచస్య। మాధుచ్ఛందసో ఽఘమర్షణ ఋషిః। భావవృత్తో దేవతా। అనుష్టుప్ఛందః॥

మం త్రః.

ఋతం చ సత్యం చాభీ ద్ధా త్తపసోధ్యజాయత । తతో రా త్ర్యజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా దర్ణవా దధి సంవ త్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్ష మథో స్వః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తా స్సవి తోత్త రాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితా న స్సువతుసర్వతాతింసవితా నోరాసతాందీర్ఘమాయుః శ్రీసవితృసూర్యనారాయణార్పణమస్తు.

సౌరం సమాప్తమ్.

షష్టిర్స్సోధశ ఏతాసాం సౌర్యాణాంసూర్యఏవదేవతాఅంత్యా నేకే సూక్త మాత్మన స్తవం మన్యంతే । య ఋషిస్సోహ మితి ధ్యాతవ్యం॥ య ఏతేన సౌర్యేణ సూక్తేన సూర్య మహరహరుపతి ష్ఠంతే। ధనధాన్యబహుపుత్రనిర్వ్యాధిమంత ఆయుష్యవంతఆరోగ్యవం తోన్నాద్యవంతో రయివంతో బలవంతో ధనవంతోబహుపుత్రవంతః॥ శ్రీకామ శ్శాంతికామో మేధాకామఃప్రజ్ఞాకామోయశస్కామ ఆయు ష్కామఆరోగ్య కామోన్నాద్యకామ ఏవం భాస్కర స్యారాధనం కుర్యాత్ । సదాగృహీ పాపక్షయార్థీ వ్యాధి నాశనార్థీ శత్రునాశ నార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థీ మోక్షార్థీ ధనార్థీచకుర్వీత శ్రీసూ ర్యస్యైవ సాయుజ్యం సరూపతాం సలోకతా మశ్నుతే । నమ శ్శౌన కాయ నమ శ్శౌనకాయ నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యః । శాంతా పృథివీ శివ మంతరిక్షం ద్యౌ ర్నో దే వ్యభయన్నో అస్తు। శ్శాదిశః ప్రదిశ ఉద్దిశో న ఆపో విశ్వతః పరిపాంతు సర్వత శ్శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచే నమో వాచస్పతయె నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఓమ్॥ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైర ఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం యదాయుః।స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిః।స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు । ఆపమాపా మపస్సర్వాః।అస్మాదస్మాదితోఽముతః ॥౧॥ అగ్నిర్వాయు శ్చసూర్యశ్చ సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వారశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మేసుత।మహానామ్నీ ర్మహామానాః । మహసా మహస్స్వః । దేవీఃపర్జన్య సూవరీః । పుత్రవ త్త్వాయమే సుత ॥౨॥ అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణిమపార ఘమ్ । అపా ఘ్రామప చావర్తిమ్ । అప దేవీరితో హిత । వజ్రం

ద్రవీరజీతాగ్ంశ్చ। భువనం దేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోని
నోర్ధ్వముదీషత । శివా నశ్శన్తమాభవన్తు । దివ్యాఅప ఓషధయః ।
సుమృడీకా సరస్వతి । మాతే వ్యోమ సందృశి ॥3॥

అముతప్సుతౌషధయో ద్వే చ ॥౧॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్। అనుమానశ్చతుష్టయమ్ । ఏతైరా
దిత్యమణ్డలమ్ । సర్వైరేవ విధాస్యతే । సూర్యో మరీచిమాదత్తే । సర్వ
స్మాద్భువనాదధి । తస్యాః పాకవిశేషేణ । స్మృతం కాలవిశేషణమ్ । నదీవ
ప్రభవాత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్స్యన్దతే యథా ॥4॥ తాం నద్యోఽ
భిసమాయన్తి । సోరుస్సతీ న నివర్తతే । ఏవం నానా సముత్థానాః । కాలా
స్సంవత్సరగ్ంశ్రితాః । అణుశశ్చ మహాశశ్చ సర్వే సమవయన్తి తమ్ ।
స తైస్సర్వైస్సమావిష్టః । ఊరుస్సన్న నివర్తతే । అధిసంవత్సరం విద్యాత్
తదేవ లక్షణే ॥5॥ అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే ।
సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే । పటరో విక్లిధః పిఙ్గః ।
ఏతద్వరుణ లక్షణమ్ । యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్ర నీయతే ।
ఏకగ్ం హి శిరో నానాముఖే । కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥6॥ ఉభ
యతస్సప్తేన్ద్రియాణి । జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే । శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య ।
దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః । తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్య
ద్యజతం తే అన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి । విశ్వా హి
మాయా అవసి స్వధావః । భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిర
స్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా । న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్స

ర. ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియ
తమగ్ం రూపమ్ । యోఽస్యమహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి । ఇ
దం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౬ ॥

యథా లక్షణ ఋతులక్షణం, భువపగ్ం సప్తచ ॥ ౭ ॥

సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋష
యో దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే
వికృతాని రూపశః । కోఽనుమర్త్యా అభిధితః । సఖాసఖాయమబ్రవీత్
జహాకో అస్మదీషతే । యస్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్ । న తస్య
వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి ॥ ౮ ॥
న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః ।
విననాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకావల్గాః । శుక్లకృష్ణౌచ షాష్టికౌ
సారాగవస్త్రై జరదక్షః । వసన్తో వసుభిస్సహ । సంవత్సరస్య సవితుః ।
ప్రైషకృత్ప్రథమస్స్మృతః । అమూనాదయతేత్యన్యాః ॥ ౯ ॥ అమూ
గ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతావాచని ప్రయుజ్యన్తే । యత్రైతదుపదృశ్యతే
ఏతదేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలపర్యయే । విశేషణంతు వక్ష్యా
మః ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్లవాసా రుద్రగణః । గ్రీష్మేణావర్తతే
సహ । *నిజహన్పృథివీగ్ం సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥ జ్యోతిషాప్రతిఖ్యేన సః ।
విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యానాం నిబోధత । సంవత్సరీణంకర్మజ
ఫలమ్ । వర్షాభిర్దదతాగ్ం సహ । అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ । తదా
పీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయన్నివ । రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే ।

హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ । శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ । యా వై ప్రజా
భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే । సంవత్సరాత్తా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే । యాః ప్రతితిష్ఠన్తి । సంవత్స
రే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి । వర్షాభ్య ఇత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ అక్ష్ణోత్యన్యాస్థాన
ర్వామేవషట్సు ॥ ౩ ॥

అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ । విప్రసన్నే కనీనికే । ఆఙ్క్తే చాద్గణం
నాస్తి । ఋభూణాం తన్నిబోధత । కనకాభాని వాసాగ్ంసి । అహ
తాని నిబోధత । అన్నమశ్నీత మృజ్మీత । అహం వో జీవనప్రదః । ఏతా
వాచః ప్రయుజ్యన్తే । శరద్యత్రోప దృశ్యతే ॥ ౧౨ ॥ అభిధూన్వన్తోఽ
భిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । అముతో జేతు మిషుముఖమివ
సన్నద్ధాస్సహదదృశేహ । అపధ్వస్తైర్వస్తివర్ణైరివ । విశిఖాసః కపర్దినః ।
అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య । క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ । హేమతశ్చక్షుషీ
విద్యాత్ । అక్ష్ణయోః క్షిపణోరివ ॥ ౧౩ ॥ దుర్భిక్షం దేవలోకేషు ।
మనూనాముదకం గృహే । ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః । వైద్యుతో యాన్తి
శైశిరీః । తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత । ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్ ।
తస్యైషా భవతి । ఇహేహ వస్స్వతపసః । మరుతస్సూర్యత్వచః । శర్మ
సప్రథా ఆవృణే ॥ ౧౪ ॥ దృశ్యత ఇవావృణే ॥ ౪ ॥

అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి । అష్టివజ్రిశతఘ్ని చ । విశ్వేదేవా
విప్రహరన్తి । అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత । నైవ దేవో న మర్త్యః । న రాజా
వరుణో విభుః । నాగ్నిర్నేన్ద్రో న పవమానః । మాతృక్కచ్చన విద్య
తే । దివ్యస్యైకా ధనురార్త్నిః । పృథివ్యామపరాశ్రితా ॥ ౧౫ ॥ తస్యే

న్ద్రో వజ్రిరూపేణ । ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్ । తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్। అభ్రవర్ణేషు చక్షతే । ఏతదేవ శం యోర్బార్హస్పత్యస్య । ఏతద్రుద్రస్య ధనుః । రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః । శిర ఉత్పిపేష । స ప్రవర్గ్యోఽభవత్ । తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే । రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి । నైనꣳ రుద్ర ఆరుకో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥ శ్రితా యజత్రై త్రీణిచ ॥ ౫ ॥

అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ । శిశిరః ప్రదృశ్యతే। నైవరూపం న వాసాꣳసి ! న చక్షుః ప్రతిదృశ్యతే । అన్యోన్యం తు న హిꣳస్రాతః । సతస్తద్దేవలక్షణమ్ । లోహితోక్షిశారశీర్ష్ణిః । సూర్యస్యోదయనం ప్రతి । త్వం కరోషి న్యఞ్జలికామ్ । త్వం కరోషి నిజానుకామ్ ॥ ౧౭ ॥ నిజానుకా మే న్యఞ్జలికా । అమీ వాచముపాసతామితి । తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే । మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ । బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి ! య ఏవం వేద । స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీభిస్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభి వహతి । స ద్రప్సః । తస్యైషా భవతి ॥ ౧౮ ॥ అవద్రప్సో అꣳశుమతీమతిష్ఠత్ । ఇయానః కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః। ఆవర్తమిన్ద్రశ్శచ్యాధమన్తమ్। ఉపస్నుహితం నృమణామథ ద్రామితి। ఏతయైవేన్ద్రస్సలావృక్యా సహ । అసురాన్పరివృశ్చతి । పృథివ్యꣳశుమతీ । తామన్వవస్థితస్సంవత్సరో దివం చ । నైవంవిదుషాఽఽచార్యాన్తేవాసినౌ। అన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యాతామ్ । యో ద్రుహ్యతి। భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ । ఇత్యృతుమణ్డలాని ।

సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః । అత ఊర్ధ్వగ్ంపనిర్వచనాః ॥ ౧౯ ॥
నిజానుకాం భవతి ద్రుష్ట్యాకాం పఙ్క్తి చ ॥౬॥

ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతఙ్గః। స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభాసః। తే అస్మై సర్వే దివమాతపన్తి । ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। కశ్యపోఽష్టమః । స మహామేరుం న జహాతి । తస్యైషా భవతి । యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను। యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ ॥ ౨౦॥ తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమితి। తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే । తాన్త్సోమః కశ్యపాదధి నిర్ధమతి । భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ । ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని। సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః। సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । అపశ్యమహమేతాన్త్సప్తసూర్యానితి । పఞ్చకర్ణో వాత్స్యాయనః । సప్త కర్ణశ్చ ప్లాక్షిః॥ ౨౧॥ ఆనుశ్రవిక ఏవనౌ కశ్యప ఇతి । ఉభౌ వేదయితే । న హి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ । అపశ్యమహమేతత్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్। గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ । ఏకం చాజహతమ్। భ్రాజపటరపతఙ్గా నిహనే। తిష్ఠన్నాతపన్తి । తస్మాదిహ తప్త్రితపాః। ౨౨॥ అముత్రేతరే । తస్మాదిహాతప్త్రితపాః। తేషామేషా భవతి। సప్త సూర్యా దివమనుప్రవిష్టాః। తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ । తే అస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి। ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి । సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । తేషామేషా భవతి । సప్త దిశో నానాసూర్యాః ॥ ౨౩॥ సప్త హోతార ఋత్విజః । దేవా ఆదిత్యా యే సప్త । తేభిస్సోమాభీ

రక్షణ ఇతి । తదప్యామ్నాయః । దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి । ఏతయైవా
వృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః । తస్యైషా భవ
తి । యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ంశతం భూమీః । ఉత స్యుః । న త్వా వ
జ్రిన్త్సహస్రగ్ం సూర్యాః॥ ౧౪॥ అను న జాతమష్టరోదసీ ఇతి । నానాలి
ఙ్గత్వాదృతూనాం నానాసూర్యత్వమ్ । అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి । సూర్య
మణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ । తేషామేషా భవతి । చిత్రం దేవానాముద
గాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ
అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి ॥ ౧౫॥

సాకం జానాగ్ం సప్తథ నానా సూర్యా సూర్యా నవ చ ॥౭॥

క్వేదమభ్రం నివిశతే, క్వాయగ్ం సంవథ్సరో మిథః, క్వాహః
క్వేయం దేవరాత్రీ । క్వ మాసా ఋతవశ్శ్రితాః, అర్ధమాసా ముహూర్తాః
నిమేషాస్త్రుటిభిస్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే, యదితో యాన్తి సం
ప్రతి । కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౧౬॥ అభ్రా
ణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుత్సూర్యే సమాహితా, అనవర్ణే ఇమే భూమీ,
ఇయంచాసౌ చ రోదసీ, కిగ్గ్ం స్విదత్రాన్తరా భూతమ్, యేనేమే విధృ
తే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వత్సస్య వేదనా । ఇరావతీ
ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥ ౧౭॥ వ్యష్టభ్నా
ద్రోదసీ విష్ణవ ఏతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః । కిం తద్విష్ణోర్బ
లమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ । ఏకో యద్ధారయద్దేవః,
రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।

శ్రీవద్ధాద్ధారయద్దేవః। యద్విష్ణో రేకముత్తమమ్॥ ౨౮॥ అగ్నిరోవాయు వశ్చైవ, ఏతదస్య పరాయణమ్ । పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్ । అవమం మధ్యమం చతుమ్। లోకం చ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి। అముమాహుః పరం మృత్యుమ్। పవమానం తు మధ్యమమ్ । అగ్నిరేవావమో మృత్యుః । చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే ॥ ౨౯॥ అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపాస్సంయన్తి సర్వదా । ఆభోగాస్త్వేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యకృతో జనాః । తతో మధ్యమమాయన్తి । చతుమగ్నిం చ సంప్రతి । పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః । యత్ర యాతయతే యమః । త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ప్రబ్రూహి । యది వేత్థాసతో గృహాన్ ॥ ౩౦ ॥ కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః । పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా । రోదస్యోరన్తర్దేశేషు । తత్రన్యస్యన్తే వాసవైః । తేఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే । యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః । అపాణ్యపాదకేశాసః । తత్ర తేఽయోనిజా జనాః । మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే । అద్యమానాస్స్వకర్మభిః ॥౩౧॥ ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ । తతః పూయన్తే వాసవైః। అపైతం మృత్యుం జయతి। య ఏవం వేద। సఖల్వేవం విద్బ్రాహ్మణః। దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి। కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః। తస్యైషా భవతి। ఆయస్మిన్త్సప్త వాసవాః । రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః॥౩౨॥ ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమః। ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి। కశ్యపః పశ్యకో భవతి। యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్ । అథాగ్నేరష్టపురుషస్య । తస్యైషా భవతి। అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ

వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠాం తేన మఉక్తిం విధేమేతి॥౩౩॥ సమాహితా దర్శస్య ఉత్తమముచ్యతే గృహాష్టస్య కర్మభిః పూర్వ్యాః రుహాఇతి ॥౪॥

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరా ప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ । పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః । విసర్పేవాష్టమోఽగ్నీనామ్ । ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । యథర్త్వేవాగ్నే రర్చిర్వర్ణవిశేషాః । నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయోరేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ ౩౪ ॥ యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః । రజతాః పరుషాః శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి । యఏవం వేద । సహోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః । విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామగ్ంహన్తి ॥౩౫॥ యఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ । అఙ్ఘారిర్బమ్భారిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశాను ర్విశ్వావసుః । మూర్ధన్వాన్త్సూర్యవర్చాః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః । దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవాగరగిరః ॥౩౬॥ నైనం గరో హినస్తి । యఏవం వేద । గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి । వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగద వ్యాఖ్యాతాః । తాననుక్రమిష్యామః । వరాహవ స్స్వతపసః ॥౩౭॥ * విద్యున్మహసో

* 'విద్యున్మయసో' ఇతి పాఠాన్తరమ్,

ధూపయః । శ్యావయోగృహమేధాశ్చేత్యేతే । యేచేమేశిమివిద్విషః
పర్జన్యాస్సప్తపృథివీమభివర్షన్తి । వృష్టిభిరితి । ఏతయైవవిభక్తివిపరీతాః ।
సప్తభిర్వాతైరుదీరితాః । అమూన్లోకానభివర్షన్తి । తేషామేషాభవతి
సమానమేతదుదకమ్ ॥౩౮॥ ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యా జి
న్వన్తి । దివంజిన్వన్త్యగ్నయఇతి । యదక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వేదేవా
ఉపాసతే । మహర్షిమస్యగోప్తారమ్ । జమదగ్నిమకుర్వత । జమదగ్ని
రాప్యాయతే । ఛన్దోభిశ్చతురుత్తరైః । రాజ్ఞస్సోమస్య తృప్తాసః ॥౩౯॥
బ్రహ్మణావీర్యావతా । శివానఃప్రదిశోదిశః । తచ్ఛంయోరావృణీమహే
గాతుంయజ్ఞాయ । గాతుంయజ్ఞపతయే । దైవీస్స్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మాన
షేభ్యః । ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజమ్ । శంనోఅస్తుద్విపదే । శంచతుష్పదే
సోమపా 3 అసోమపా 3 ఇతినిగదవ్యాఖ్యాతాః ॥౪౦॥ వ్యవద్రాతాప
న్తిగరగిర స్తపస ఉదకం తృప్తాసశ్చతుష్పద ఏకంచ ॥౯॥

సహస్రవృదియం భూమిః । పరంవ్యోమసహస్రవృత్ । అశ్వినా
భుజ్యూనాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ । జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ
మిథునంతా అతుర్యథుః । పుత్రోబృహస్పతీరుద్రః । సరమాఇతిస్త్రీపు
మమ్ । శుక్రంవామన్యద్యజతంవామన్యత్ । విషురూపే అహనీద్యౌరి
వస్థః ॥౪౧॥ విశ్వాహిమాయాఅవథస్స్వధావస్తా । భద్రావాంపూషణా
విహరాతిరస్తు । వాసాత్యాచిత్రౌజగతోనిధానా । ద్యావాభూమీచరథ
స్సగ్ంసఖాయా । తావశ్వినారాసభాశ్వాహవంమే । శుభస్పతీఆగతగ్ం
సూర్యయాస్సహ । త్యుగ్రోహభుజ్యుమశ్వినోదమేఘే । రయింనకశ్చిన

ధ్రువా ౩ అవాశః । తమాహుర్ధుర్యాణిరాత్రమన్యతిభిః । అన్తరిక్షపురి
ద్వ్యరపాదకాభిః ॥౪౧॥ త్రయః తత్త్రింశత్త్రివర్షాః । నాసత్యా భుఞ్జతి
యమాహుధనివర్తనః । సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య పారే । త్రిభీరథైః శత
పద్భిష్షడశ్వైః । సవితారం వితన్వన్తమ్ । అనుబధ్నాతి శామ్బరః । ఆపపూర్
వమ్బరశ్చైవ । సవితాఽరేపసోఽభవత్ । త్యగ్ం సుతృప్తం విదిత్వైవ ।
బహుసోమగిరం వశీ ॥౪౩॥ అన్వేతి తుగ్రో వక్రియాం తమ్ । ఆయసూ
యాన్ సోమతృప్సుషు । స సఙ్గ్రామస్తమోద్యోఽత్యోతః । వాచో గాః
పిపాతి తత్ । స తద్గోభిస్తవాఽత్యేత్యన్యాన్ । రక్షసాఽన్వితాశ్చయే ।
అన్వేతి పరివృత్త్యాఽస్తః । ఏవమేతౌ స్థో అశ్వినా । తే ఏతే ద్యుః పృథివ్యోః ।
అహరహర్గర్భం దధాథే ॥౪౪॥ తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే ।
పృథివ్యా అహః । దివో రాత్రిః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
తయోరేతౌ వత్సౌ । అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ । రాత్రేర్వత్సః । శ్వేత ఆదిత్యః ।
అహ్నోఽగ్నిః ॥౪౫॥ తామ్రో అరుణః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏ
వ భవతః । తయోరేతౌ వత్సౌ । వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ । అగ్నేర్వృత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । తయోరేతౌ
వత్సౌ ॥౪౬॥ ఉష్మా చ నీహారశ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే । సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి । తస్యా వా
ఏతదుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః । యథా గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవ
మేతస్యా ఉల్బణమ్ । ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి । య ఏవం
వేద । ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి । ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । అథ పవి

త్రాఙ్గిరసః ॥౩౭॥ స్థోఽపోదకాభిర్వ్యశీదథాఽఽఘ అగ్నిస్త్రయో రైతేవతేస్సభ
వతిచ్ఛతాఽరిచ ॥౧౦॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే। పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతమ్
మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ । పవి
త్రం తేవితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్త
నూర్నతదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహన్తస్తథ్సమాశత। బ్రహ్మ దేవా
నామ్ । అసతస్సదే తతక్షుః ॥౩౮॥ ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చయత్ । సర్వే
ఽత్రయో అగస్త్యశ్చ। నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । అథసవితుశ్శ్యా
వాశ్వస్యావర్తికామస్య। అమీయ ఋక్షానిహితాస ఉచ్చా। నక్తం దదృ
శ్రేకుహచిద్దివేయుః । అదబ్ధానివరుణస్య వ్రతాని। విచాకశచ్చన్ద్రమాన
క్షత్రమేతి । తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥౩౯॥ ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । తత్సవితుర్వృణీమహే । వయం దేవస్య భోజనమ్।
శ్రేష్ఠగ్ంసర్వధాతమమ్। తురం భగస్య ధీమహి । అపాగూహతసవి
తాతృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః । నక్తం తాన్యభవన్దృశే । అస్థ్యస్థ్నా*
సమ్భవిష్యామః। నామనామైవనామమే ॥౪౦॥ నపుగ్ంసకంపుమాగ్ం
స్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథజఙ్గమః। యజేఽయక్షియష్టాహేచ । మయా
భూతాన్యయక్షత। పశవోమమభూతాని । అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహంవిభుః।
స్త్రియస్సతీః । తా ఉమేపుగ్ంసఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః ।
కవిర్యః పుత్రస్సఇమాచికేత ॥౪౧॥ యస్తావిజానాథ్సవితుః పితాఽసత్ ।

* 'అస్థ్యసాన్న' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

అన్ధో మణిమవిన్దత్ । తమనఙ్గులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ।
తమజిహ్వో అసశ్చత । ఊర్ధ్వమూలమవాక్ఛాఖమ్ । వృక్షం యో వేద సం
ప్రతి । న స జాతు జనః శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితిః । హసితగ్ం
రుదితం గీతమ్ ॥ ౧౨ ॥ వీణాపణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ యత్కిఞ్చిత్ ।
అఙ్గాని స్నేవ విద్ధితత్ । అతృష్ణ్యగ్గ్ంస్తృష్ణ్యధ్యాయత్ । అస్మాజ్జాతా మే
మిథూ చరన్ । పుత్రో నిరృత్యా వైదేహః । అచేతా యశ్చ చేతనః ।
*స తం మణిమవిన్దత్ । సోఽనఙ్గులిరావయత్ । సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥
॥ ౧౩ ॥ సోఽజిహ్వో అసశ్చత । నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ । ఆ త
మగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ । వాత
ధ్రాజిగతిం విభో । న రిష్యతి న వ్యథతే ॥ ౧౪ ॥ నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి ।
యచ్ఛ్వేతాన్ రోహితాగ్ంశ్చాగ్నేః । రథే యుక్త్వాఽధితిష్ఠతి । ఏకయా
చ దశభిశ్చ స్వభూతే । ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశతీ చ । తిసృభిశ్చ
వహసే త్రిగ్ంశతా చ ॥ నియుద్భిర్వాయవిహ తా విముఞ్చ ॥ ౧౫ ॥ తతక్షుర్ధి
మహినామ మేచికేతగీతం ప్రత్యముఞ్చద్వ్యథతే నస్తచ ॥ ౧౧ ॥

అతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమాధమ సంధమ । ఆదిత్యై చన్ద్ర
వర్ణానామ్ । గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । ఇతస్సిక్తగ్ం సూర్యగ
తమ్ । చన్ద్రమసే రసం కృధి । వారాదం జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ । య ఏ
కో రుద్ర ఉచ్యతే । అసంఖ్యాతాస్సహస్రాణి । స్మర్యతే న చ దృశ్యతే ॥ ౧౬ ॥

*ఆరణ్యకశితావిరోధేఽపి సతమిత్యనుదాత్తపాఠః శిష్టైరాదృతః.

ఏవమృతంనిబోధత । ఆమన్ద్రైరిన్ద్ర హరిభిః । యాహిమయూరరోమభిః ।
త్వా కే*చిన్నియేమురిన్న పాశినః । దధన్వేవతా ఇహి, మామన్ద్రై
రిన్ద్ర హరిభిః । యామియమయూర రోమభిః । మామా కేచిన్నియే *
మురిన్న పాశినః । నిధన్వేవతా ఇమి । అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ ॥ ౨౭ ॥
నిఘృష్వైరసమాయుతైః । కాలైర్ హరిత్వమాపన్నైః । ఇన్ద్రా
యాహి సహస్రయుక్ । అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయుశ్శ్వేతసికద్రుకః । సంవత్స
రో విషువవర్ణైః । నిత్యాస్తేఽనుచరాస్తవ । సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్ర
హ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ । ఇన్ద్రాగచ్ఛ హరివ ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః ।
మేషవృషణశ్వస్య మేనే ॥ ౨౮ ॥ గౌరావస్కన్దిన్నహల్యాయై జార ।
కౌశికబ్రాహ్మణ గౌతమబ్రువాణ । అరుణాశ్వా ఇహాగతాః । వసవః
పృథివిక్షితః । అష్టౌ దిగ్వాససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చేత్యేతే ।
తామ్రాశ్వాస్తామ్రరథాః । తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః । దణ్డహస్తాః ఖాదద్
గతః । ఇతో రుద్రాః పరాంగతాః ॥ ౨౯ ॥ ఉక్తగ్గ్ స్థానం ప్రమాణంచ
పుర ఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితాచ । విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథేనో
దకవర్త్మనా । అప్సుషా ఇతి తద్ద్వయోః । ఉక్త
లావయవానామితః ప్రతీజ్యా† । వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః । కోఽన్తరిక్షే
శబ్దంకరోతీతి । వాసిష్ఠో రౌహిణో మీమాగ్ంసాంచక్రే । తస్యైషా భవ
తి । వాశ్రేవవిద్యుదితి । బ్రహ్మణ ఉదరణమసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి ।
బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణమసి ॥ ౩౦ ॥

* 'కేచిన్న్యేము' † 'ప్రతీచ్యా' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

దృశ్యతేచ మైనేపర్ణాంగశాశ్చకేశ్మట్చ ॥౧౨॥

(అప్రామతగర్భిణ్యాః) అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీ
మిమాంమహీమ్ । అహంవేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘా
హారత్ । అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్ । అష్టపద్దిదమన్తరిక్షమ్ । అహం వేదన
మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాఽఽహారత్ । అష్టయోనీ మష్టపు
త్రామ్ । అష్టపత్నీమమూం దివమ్ ॥౬౧॥ అహంవేదన మేమృత్యుః ।
నచామృత్యురఘాఽఽహారత్ । సుత్రామాణంమహీమూషు । అదితి
ర్ద్యౌరదితిరన్తరిక్షమ్ । అదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవాఅది
తిఃపఞ్చజనాః । అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వమ్ । అష్టౌపుత్రాసో అదితేః । యే
జాతాస్తన్వఃపరి । దేవాగ్ం ఉపప్రైత్సప్తభిః ॥౬౨॥ పరామార్తాణ్డ
మాస్యత్ । సప్తభిః పుత్రైరదితిః । ఉపప్రైత్పూర్వ్యంయుగమ్ । ప్ర
జాయై మృత్యవేతత్ । పరామార్తాణ్డమాభరదితి । తాననుక్రమిష్యా
మః । మిత్రశ్చవరుణశ్చ । ధాతాచార్యమాచ । అగ్ంశశ్చభగశ్చ ।
ఇన్ద్రశ్చవివస్వాగ్ంశ్చేత్యేతే । హిరణ్యగర్భోహగ్ంసశ్శుచిషత్ । బ్రహ్మ
జజ్ఞానం తదిత్ప్రదమితి । గర్భః ప్రాజాపత్యః । అథపురుషస్సప్తపురుషః ॥౬౩॥

అమూందివగ్ం సప్తభిశ్చైతే చత్వారిచ ॥౧౩॥

(శుద్ధాస్థానంగర్భిణ్యాః) యోఽసౌతపన్నుదేతి । ససర్వేషాం
భూతానాంప్రాణానాదాయోదేతి । మామేప్రజాయా మాపశూనామ్ ।
మా మమప్రాణానాదాయోదగాః । అసౌయోఽస్తమేతి । స సర్వే
షాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతి । మామే ప్రజాయామా

పశూనామ్। మామమ ప్రాణానాదాయాస్తంగాః। అసౌయ ఆపూర్యతి।
సస ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి ॥౬౪॥ మా మేప్రజాయా
మాపశూనామ్, మామమప్రాణైరాపూరిష్ఠాః, అసౌయోఽ పక్షీ
యతి। సస ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి। మా మేప్రజాయా
మాపశూనామ్ । మామమప్రాణైరప క్షేష్ఠాః । అమూనినక్షత్రాణి ,
స ర్వేషాంభూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ, మా మెప్రజా
యామాపశూనామ్, మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత ॥౬౫॥
ఇమెమాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ। స ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్ప
న్తిచోత్సర్పన్తిచ । మా మెప్రజాయా మా పశూనామ్ । మామమ
ప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత , ఇమఋతవః। స ర్వేషాం భూతానాం
ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ। మా మెప్రజాయా మాపశూనా
మ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత । అయగ్ంసంవత్సరః,
స ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతిచోత్సర్పతిచ॥౬౬॥ మా మే
ప్రజాయామాపశూనామ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప । ఇద
మహః , స ర్వేషాంభూతానాంప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్పతిచ । మా
మెప్రజాయామాపశూనామ్ । మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప ॥
ఇయగ్ంరాత్రిః । స ర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్ప
తిచ । మా మేప్రజాయా మాపశూనామ్ । మామమ ప్రాణైరపప్ర
సృపమోత్సృప ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఎతద్వో మిథునం మానో మి
థునగ్ంరీఢ్వం॥ ౬౭ ॥ ప్రాణైరా పూర్యతిమోత్సృపత చోత్సర్పతి

ప్రమోణ్నుప్రద్వేచ ॥౧౪॥

మోఽస్తౌ షోడశాముఖాని ద్వాదశాయం చతుర్దశ॥

ఉదేత్యస్తమేత్యాపూర్యత్యపక్షీయత్యమూని నక్షత్రాణీమేమాసా ఇమఋతవోఽయగ్ం సంవత్సర ఇదమహోరాత్రియగ్ం రాత్రిర్దశ॥

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య। వసూనామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని। రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభాని। ఆదిత్యానామాదిత్యానాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభాని। సతాగ్ంసత్యానామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని। అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్। వాతవతాం మరుతామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని। ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని। విశ్వేషాం దేవానామ్। ఆదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని। సంవత్సరస్యసవితుః। ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓం భూర్భువస్సువః। రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౮॥

ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభానిమట్చ ॥౧౫॥

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసాభాని। భ్రాజస్యస్థానేస్వతేజసాభాని। పటరస్యస్థానే స్వతేజసాభాని। పతఙ్గస్యస్థానే స్వతేజసాభాని। స్వర్ణగస్యస్థానే స్వతేజసా భాని। జ్యోతిషీమతస్యస్థానే స్వతేజసా భాని। విభాసస్య స్థానేస్వతేజసాభాని। కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసాభాని। ఓం భూర్భువస్సువః। ఆపో వో మిథునంమా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥౬౯॥

ఆరోగస్య నవ॥

అథవాయోరే కాదశ పురుషస్యై కాదశస్త్రీకస్య। ప్రభ్రా
జమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానస్వతేజసాభ్రాని। వ్యవదాతానాగ్ం
రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభ్రాని। వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం రుద్రా
ణాగ్ంస్థానేస్వతేజసా భ్రాని। రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వ
తేజసా భ్రాని, పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రాని। శ్యా
మానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।కపిలానాగ్ం రుద్రా
ణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే
స్వతేజసా భ్రాని। ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని॥
౨౦॥ అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని। వైద్యు
తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం
రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీ
నాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం
స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా
భ్రాని।పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।శ్యామా
నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని। కపిలానాగ్ం రుద్రాణీ
నాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।అతిలోహితీనాగ్ంరుద్రాణీనాగ్ంస్థానే
స్వతేజసా భ్రాని। ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రాని।
అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని। వైద్యుతీనా
గ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। ఓం భూర్భువస్సువః। రూ
పాణి వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వం ॥౨౬॥

ఊర్ధ్వానాగ్ంరుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాన్యతిలోహితీ నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని పశ్చాచ॥ ౧౭ ॥

అథాగ్నేః స్ష్టపురుషస్య। అగ్నేర్గ పూర్వ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। సహోజసో దక్షిణ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। వైశ్వానరస్యా పరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। పఙ్క్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓం భూర్భువస్సువః। దిశో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ంరీఢ్వమ్ ॥౭౨॥ స్వారేకంచ ॥౧౮॥ ఏతద్రశ్మయ ఆపోరూపాణి దిశగ్ల పశ్చ॥

దక్షిణ పూర్వస్యాం దిశి విసర్పీన్నరకః। తస్మాన్నగ్ల పరిపాహి। దక్షిణా పరస్యాం దిశ్య విసర్పీన్నరకః। తస్మాన్నగ్ల పరిపాహి। ఉత్తరపూర్వస్యాం దిశి విషాదీన్నరకః। తస్మాన్నగ్ల పరిపాహి। ఉత్తరాపరస్యాం దిశ్యవిషాదీన్నరకః। తస్మాన్నః పరిపాహి। ఆయస్మిన్త్సప్త వాసవా ఇన్ద్రియాణి శతక్రత విత్యేతే ॥౭౩॥ దక్షిణ పూర్వస్యాం నవ ॥౧౯॥

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్। మనోజవసావః పితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్। ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్। విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్। త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్। సంజ్ఞానం వః పశ్చాదితి। ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్। వాయురన్తరిక్షే। సూర్యో దివి। చన్ద్రమా దిక్షు। నక్షత్రాణి స్వలోకే।

ప్రవాహ్యేవ। ప్రవాహ్యగ్నే। ప్రవాహివాయో। ప్రవాహీన్ద్ర। ప్రవాహి పూషన్। ప్రవాహి దేవాః ॥౨౮॥ ద్విత్రిచత్వారిఞ్చ ॥౨౦॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః। అస్మాదస్మాదితోఽముతః। అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ। సహసంచస్కరర్ద్ధియా। వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః మరీచ్యాత్మానోఅద్రుహః। దేవీర్భువనసూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మేసుత। మహానామ్నీర్మహామానాః। మహసో మహసస్స్వః ॥౨౯॥ దేవీః పర్జన్యసూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మేసుత। అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః। అపాశ్న్యుష్ణిమపారఘమ్। అపాఘ్రామపచావర్తిమ్। అపదేవీరితో హిత। వజ్రం దేవీరజీతాగ్‌ంశ్చ। భువనం దేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోనినోర్ధ్వముదీషత ॥౩౦॥ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః॥ స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్‌ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగ్‌ంశతధాహి। సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్। శివానశ్శన్తమాభవన్తు। దివ్యా ఆపఓషధయః। సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమసందృశి ॥౩౧॥ స్వరుదీషత వాతరశనాష్టచ ॥౨౧॥

యోఽపాం పుష్పం వేద। పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి। చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్। పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।

అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయత
నం వేద ॥౭౮॥ ఆయతనవాన్భవతి। ఆపోవా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆ
యతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ
తనవాన్భవతి । వాయుర్వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యో వాయోరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ॥ ౭౯ ॥
ఆపో వై వాయోరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । అసౌ వై తపన్నపా
మాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి। యోఽముష్యతపత ఆయతనం వేద
ఆయతనవాన్భవతి। ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనమ్ ॥౮౦॥ ఆయ
తనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతన
వాన్భవతి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య
శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై చన్ద్రమస
ఆయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ॥౮౧॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి। నక్షత్రాణి వా అపామాయత
నమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద। ఆయతన
వాన్భవతి । ఆపో వై నక్షత్రాణా మాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
య ఏవం వేద ॥౮౨॥ యో పాఽమాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భ
వతి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై పర
ర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి।య ఏవం వేద । యోఽపామా

యతనం వేద ॥౨౩॥ ఆయతనవాన్భవతి । సంవత్సరో వా అపామాయ తనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద । ఆయత నవాన్భవతి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవతిష్ఠతి॥ ౨౪॥ ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషాఽభ్యనూక్తా॥ అపా గ్ంరసముదయగ్ంసన్ । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ । అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి । ఇమే వై లోకా అపా గ్ం రసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః । జానుదఘ్నీముత్తర వేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥ ౨౫ ॥ పుష్క రపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్ంస్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। కస్మాత్ప్రణీతేఽ యమగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతేఽయమప్సు హ్యయం చీయతే । అసౌ భువనేఽప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి। అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మా స్యేషు ॥ ౨౬ ॥ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ఏత ద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్డిలాః । కమగ్నిం చినుతే । సత్రియమగ్నిం చిన్వానః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ। కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ॥ ౨౭॥ నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చి నుతే । చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ,

కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః । శరీరం ప్రత్యక్షేణ ।
కమగ్నిం చినుతే । ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః ॥ ౮౮ ॥ ఇమా
న్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుక మగ్నిం చి
న్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ , ఇతశ్చాముతశ్చావ్యతీపాతీ । తమితి ।
యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి । ఆపోవా అగ్నేర్మిథూ
యాః । మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౮౯ ॥ వేద భవత్యా
యతనం భవతి వేద్ర వేద తిష్ఠతి గుల్ఫదఘ్నం చాతుర్మాస్యేష్వము
మాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కమగ్నించినుత ఉపానువాక్య మాశుమగ్నించి
న్వానో మిథూయా మిథునవాన్భవ త్యేకం చ ॥ ౨౨ ॥

పుష్కరమగ్నిర్వాయురసౌ వైతపశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణిపర్జన్యస్సం
వత్సరో యోఽప్సు నావమేతద్ధస్మ వై పతిత్రియగ్‌ం సంవత్సరగ్‌ంసావిత్ర
మముం నాచికేతం ప్రాణాగ్‌ంశ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వసృ
జగ్‌ంశరీరముపానువాక్యమాశుమిమాన్లోకానిమమారుణకేతుకమగ్నిం
చిన్వానోయ ఏవాసౌ ॥

ఆపోవా ఇదమాసన్త్సలిలమేవ । సప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే
సమభవత్ । తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదగ్‌ం సృజేయమితి ।
తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి । తద్వాచా వదతి । తత్కర్మణా
కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా । కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో
రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥ ౯౦ ॥ సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ ।
హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి । ఉపైనం తదుపనమతి । యత్కామో

భవతి । య ఏవం వేద । స తపో౭తప్యత । స తపస్తప్త్వా । శరీరమధూనుత । తస్య యన్మాగ్ం సమాసీత్ ॥ తతో౭రుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్ ॥ ౯౧ ॥ యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః । సో౭పామ్ । అన్తరతః కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । తమబ్రవీత్ । మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ । ౯౨ ॥ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసమితి । తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । భూత్వోదతిష్ఠత్ । తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వమిదం పూర్వః కురుష్వేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥ అఞ్జలినా పురస్తాదుపాదధాత్ । ఏవా హ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ । ఏవా హ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ । సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ । ఏవా హి వాయో ఇతి ॥ ౯౪ ॥ తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ । అథారుణః కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవా హీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ । సోదీచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవా హి పూషన్నితి । తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯౫ ॥ అథారుణః కేతురుపరిష్టాదుపాదధాత్ । ఏవా హి దేవా ఇతి । తతో దేవమనుష్యాః పితరః । గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్ । యా విప్రుషో వి పరాపతన్ । తాభ్యో౭సురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాశ్చోదతిష్ఠన్ । తస్మాత్తే పరాభవన్ । విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్ । తదేషా౭భ్యనూక్తా ॥ ౯౬ ॥ ఆపో హ

యద్బృహతీ ర్గర్భమాయన్న్ । దక్షం దధానా జనయన్తీస్స్వయమ్భుమ్ ।
తత ఇమేఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః । అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్ ।
తస్మాదిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మ స్వయమ్భ్వితి । తస్మాదిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిల
మివాధ్రువమివాభవత్ । ప్రజాపతిర్వావ తత్ । ఆత్మనాఽఽత్మానం
విధాయ । తదేవానుప్రావిశత్ । తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౭ ॥ విధా
య లోకాన్విధాయ భూతాని । విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ । ప్రజా
పతిః ప్రథమజా ఋతస్య । ఆత్మనాఽఽత్మానమభిసంవివేశేతి । సర్వమేవే
దమాప్త్వా । సర్వమవరుధ్య । తదేవానుప్రవిశతి । య ఏవం వేద ॥౯౮॥

ఆపో దతిష్ఠన్నభూమావప్తావాత్త్వా ఇత్తి సేయం దిగభ్యనూక్తాఽభ్య
నూక్తాఽష్టౌ చ ॥౨౩॥

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి । చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి । మే
ఘో విద్యుత్ । స్తనయిత్నుర్వృష్టిః । తాన్యేవావరున్ధే । ఆతపతి వర్ష్యా
గృహ్ణాతి । తాః పురస్తాదుపదధాతి । ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః ।
ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥౯౯॥
కూప్యా గృహ్ణాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజస్వినీరాపః ।
తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః । స్థావరా
గృహ్ణాతి । తాః పశ్చాదుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః । పశ్చాదేవ ప్రతితి
ష్ఠతి । వహన్తీర్గృహ్ణాతి ॥౧౦౦॥ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా
ఏతా వహన్తీరివోద్గతీరివ ఆకూజతీరివ ధావన్తీః । ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో ద
ధాతి । తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః । సంభార్యా గృహ్ణాతి । తా మధ్య

ఉపదధాతి । ఇయం వై సంభార్యాః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । పల్వల్యాగృ
హ్ణాతి । తా ఉపరిష్టాదుపదధాతి ॥౧౦౧॥ అసౌ వై పల్వల్యాః । అము
ష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । ద్రిష్ఠూపదధాతి । ద్రిష్ఠువా ఆపః । అన్నం వా ఆపః ।
అద్భ్యోవా అన్నం జాయతే । యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవ
రున్ధే । తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయోఽచిన్వన్ ।
తస్మాదారుణకేతుకః । తదేషాఽభ్యనూక్తా । కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋష
యో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగం శతధాహి । సమాహితాసోఽసహస్ర
ధాయసమితి । శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏతమగ్నిం
చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౦౨॥

బ్రహ్మాత్రపర్వ్నసితర్గో వహన్తీర్గృహ్ణాతితా ఉపరిష్టాదుపదధాత్యా
రుణకేతుకోఽష్టౌ చ ॥ ౨౪

జానుదఘ్నీముత్తరవేదిం ఖాత్వా । అపాం పూరయతి । అపాగం
సర్వత్వాయ । పుష్కరపర్ణగం రుక్మం పురుషమిత్యుపదధాతి । తపో
వై పుష్కరపర్ణమ్ । సత్యగం రుక్మః । అమృతం పురుషః । ఏతావద్వా
వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥౧౦౩॥ తదవ రున్ధే । కూర్మ
ముపదధాతి । అపామేవ మేధమవ రున్ధే । అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమ
ష్ట్యై । అపమ్యాపామపసర్వాః । అస్మాద్దస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయు
శ్చ సూర్యశ్చ । సహసఞ్చస్కరర్ధియా ఇతి । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః ।
లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥౧౦౪॥ యాః స్త్రిసఙ్కపరమజాః । ఇన్ద్రఘోషా
వో వసుభిరిత్యేవాస్త్యై వేతిపఞ్చచితయ ఉపదధాతి । ప్రాజ్యోఽగ్నిః । యా

వానైవాగ్నిః । తం చినుతే । లోకం పృణయా ద్వితీయాముపదధాతి । ప
ఙ్క్తిపద్రా వై విరాట్ । తస్యా వా ఇయం పాదః । అన్తరిక్షం పాదః । ద్యౌః
పాదః । దిశః పాదః । పరోరజాః పాదః । విరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏ
తమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౦౫॥

అస్తిపృణా న్తరిక్షం పాదష్షట్చ ॥౨౫॥

అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । తమభిత ఏతా అభీష్టకా ఉప
దధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతు
ర్మాస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । అథ హ స్మాహా
రుణస్స్వాయమ్భువః । సావిత్రస్సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషఙ్గం మన్యామహే ।
నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి । కమగ్నిం చినుతే ॥౧౦౬॥ సత్రియమ
గ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం
చినుతే । నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । చాతుర్హో
త్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వా
నః । కమగ్నిం చినుతే ॥౧౦౭॥ ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః । కమ
గ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుకమగ్నిం చిన్వా ఇతి । వృషా వా
అగ్నిః । వృషాణౌ సంస్ఫాలయేత్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । తస్మాన్నా
నుషజ్యః । సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత । ఉత్తరవేద్యాగ్ం హ్యగ్నిశ్చీ
యతే । ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥౧౦౮॥ ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః ।
ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః । ప్రజావాన్భవతి । య ఏవం వేద । పశుకామశ్చి
న్వీత । సంజ్ఞానం వా ఏతత్పశూనామ్ । యదాపః । పశూనామేవ ।

సంజ్ఞానైఽగ్నిం చినుతే । పశుమాన్భవతి । యఏవం వేద ॥ ౧౦౯ ॥
వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః । పర్జన్యో వర్షుకో భవతి । యఏ
వం వేద । ఆమయావీచిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ । భేషజమేవాస్మై క
రోతి । సర్వమాయురేతి । అభిచరగ్ంశ్చిన్వీత । వజ్రో వా ఆపః ॥౧౧౦॥
వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ । తేజస్కామో
యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్స్వర్గకామశ్చిన్వీత । ఏతావద్వా
వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి । తదవరున్ధే । తస్యైతద్వ్ర
తమ్ । నవర్షతి ధావేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ అమృతంవా ఆపః । అమృతస్యాన
న్తరిత్యై । నాప్సుమూత్రపురీషం కుర్యాత్ । ననిష్ఠీవేత్ । నవివసనస్స్నా
యాత్ । గుహ్యోవా ఏషోఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ । నపు
ష్కరపర్ణాని హిరణ్యం వాఽధితిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ ।
నకూర్మస్యాశ్నీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకానిభవన్తి ।
అఘాతుకా ఆపః । యఏతమగ్నిం చినుతే । యఉచైనమేవం వేద ॥౧౧౨॥

చినుతే చిన్వీత ప్రజాకామశ్చిన్వీత యఏవం వేదాపో వా వేద
శ్చయాప్సు త్వారిచ ॥ ౨౬ ॥

ఇమానుకం భువనాసీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వేచ దేవాః । యజ్ఞం
చనస్తన్వంచప్రజాంచ । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు । ఆదిత్యైరిన్ద్ర
స్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ । ఆప్ల
వస్వ । ప్రప్లవస్వ । ఆణ్డీభవజమాముహుః । సుఖాదీం దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిము
ఞ్చస్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ మరీచయస్స్వాయంభువాః । యేశరీరా

ణ్యకల్పయన్ । తే తే దేహం కల్పయన్తు । మా చ తే ఖ్యాస్మ తీరిషత్ ।
ఉత్తిష్ఠత మా స్వప్త । అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞస్సోమస్య తృ
ప్తాసః । సూర్యేణ సయుజోషసః । యువా సువాసాః । అష్టాచక్రా
నవద్వారా ॥ ౧౪ ॥ దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మ
యః కోశః । స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । యో వై తాం బ్రహ్మణో
వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ । ఆయుః
కీర్తిం ప్రజాం దదుః । విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్ । యశసా సంపరీవృ
తామ్ । పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥ ౧౫ ॥ వివేశాపరాజితా ।
పరాఙేత్యజ్యామయీ । పరాఙేత్యనాశకీ । ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి ।
విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ । యత్కుమారీ మన్ద్రయతే । యద్యోషి
ద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం యత్కిఞ్చ క్రియతే । అగ్నిస్తదను వేధతి ।
అశృతాసశ్శృతాసశ్చ ॥ ౧౬ ॥ యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః । స్వర్య
న్తో నాపేక్షన్త । ఇన్ద్రమగ్నిం చ యే విదుః । సికతా ఇవ సంయన్తి ।
రశ్మిభిస్సముదీరితాః । అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్చ । ఋషిభిరదాత్పృశ్నిభిః ।
అపేత వీత వి చ సర్పతాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః ।
అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౭ ॥ యమో దదాత్వవసానమస్మై ।
నృముణంతు నృపాత్వర్యః । అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు
కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హితాః । రేతఃపీతా అణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు
చ యే హుతాః । ఉభయాన్పుత్రపౌత్రకాన్ । యువేఽహం యమ
రాజగాన్ । శతమిన్ద్ర శరదః । అధో యద్బ్రహ్మ విల్బమ్ । పితౄణాం చ

యమస్య చ। వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః। మరుతాం చ విహాయసామ్। కామప్రయవణం మేఅస్తు। స హ్యేవాస్మిస్సనాతనః। ఇతి నాకో బ్రహ్మిశ్రవో రాయోధనమ్। పుత్రానాపో దేవీరిహాహితా ॥౧౧౮॥

పురరీ నవద్వారా బ్రిహ్మి చ వ్యక్త గ్ంశరద్గోఽష్టా చ ॥౨౭॥

విశీర్ష్ణీగ్ంగృధ్రశీర్ష్ణీం చ। అపేతో నిరృతిగ్ం హథః। పరిబాధగ్ శ్వేతకుక్షమ్। నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్। సతాన్వాచ్యాయయాసహ। అగ్నే నాశయ సందృశః। ఈర్ష్యాసూయేబుభుక్షామ్। మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే। రథేన కిగ్ంశుకావతా। అగ్నే నాశయ సందృశః ॥౧౧౯॥ విశీర్ష్ణీం దశ ॥౨౮॥

పర్జన్యాయ ప్రగాయత। దివస్పుత్రాయమీఢుషే। సనోయవసమిచ్ఛతు। ఇదం వచః పర్జన్యాయస్వరాజే। హృదో అస్త్వన్తరంతద్యుయోత। మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మే। సుపిప్పలా ఓషధీర్దేవగోపాః। యోగర్భమోషధీనామ్। గవాం కృణోత్యర్వతామ్। పర్జన్యః పురుషీణామ్ ॥౧౨౦॥ పర్జన్యాయ దశ ॥౨౯॥

పునర్మామైత్విన్ద్రియమ్। పునరాయుః పునర్భగః। పునర్బ్రాహ్మణమైతుమా। పునర్ద్రవిణమైతుమా। యన్మేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాన్। యదోషధీరప్యసరద్యదాపః। ఇదం తత్పునరాదదే। దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే। యన్మఆజాయతేపునః। తేన మామమృతం కురు। తేన సుప్రజసంకురు ॥౧౨౧॥ పునర్ద్వే చ ॥౩౦॥

అద్భ్యస్తిరోధా జాయత। తవ వైశ్రవణస్సదా। తిరోదేహి

ష్ణవః । యే అష్టాఽశ్నన్తి కేతవః । త్ర్యావృష్టిం మాయాం వైశ్రవణం । రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్ । పురుశ్చన్ద్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ । ఆస్థాయాయాహి నో బలిమ్ । యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి । ధనం గావో హస్తి హిరణ్యమశ్వాన్ ॥౧-౨॥ అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య । శ్రియం బిభ్రతోఽన్నముఖీం విరాజమ్ । సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ । మైనాగే చ మహాగిరౌ । శతద్వాట్టారగమన్తా । సగ్ంహార్యం నగరం తవ ।

మన్త్రాః । కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్యనాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః ॥౧-౩॥ సర్వభూతాధిపతయే నమ ఇతి । అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత । క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః । బ్రాహ్మణా వయగ్గ్ం స్మః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి । అథ తమగ్నిమాదధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత తిరోధా భూః । తిరోధా భువః ॥౧-౪॥ తిరోధా స్వః । తిరోధా భూర్భువస్స్వః । సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి । అథ తమగ్నిమిన్ధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత । తిరోధా భూస్స్వాహా । తిరోధా భువస్స్వాహా । తిరోధా స్వస్స్వాహా । తిరోధా భూర్భువస్స్వస్స్వాహా । యస్మిన్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్ హుతా భవేయుః ॥౧-౫॥ అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః । తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత । పరస్సుప్తజనాద్వేపి । మా స్మ ప్రమాద్యన్తమాధ్యాపయేత్ । సర్వార్థాస్సిధ్యన్తే । య ఏవం వేద । క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిధ్యన్తే । యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా । మమాన్తర్ హృదయే శ్రితః ॥౧-౬॥ తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం

[illegible] । [illegible]రాజాధి
ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామా
న్కామకామాయ మహ్యమ్ । కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబే
రాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః । కేతవో అరుణాసశ్చ ।
ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితాసో సహ
స్రధాయసమ్ । శివా నశ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః ।
సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సన్దృశి ॥ ౧-౩౧॥

అశ్వాన్బలిప్సవో భవేయుశ్శ్రిత్యశ్చ సప్త చ ॥౩౧॥

సంవత్సరమేతద్వ్రతం చరేత్ । ద్వౌ వా మాసౌ, నియమస
మాసేన । తస్మిన్నియమవిశేషాః । త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ । చతు
ర్థకాలపానభక్తస్స్యాత్ । అహరహర్వా భైక్షమశ్నీయాత్ । ఔదు
మ్బరీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ ।పునర్మా మైత్విన్ద్రియమిత్యేతేనాను
వాకేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥౧-౩౨॥ అసంచ
యవాన్ ।అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే ।
చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ । వరుణాయారుణా
యేతి వ్రతహోమాః । ప్రవర్గ్యవదాదేశః । అరుణాః కాణ్డర్షయః
అరణ్యేఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే జపిత్వా ॥౧-౩౩॥ మహా
నామ్నీభిరుదకగ్ం సగ్ంస్పృశ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ । శివా నశ్శ
న్తమేత్యోషధీరాలభతే ।సుమృడీకేతి భూమిమ్ । ఏవమపవర్గే । ధేను
ర్దక్షిణా । కగ్ంసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ । అన్యద్వా శుక్లమ్ । యథా

శక్తితా । ఏవన్త స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యేఽధీయీత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి । ౧౩౦ ॥

కుర్వీత జప్త్వా స్వాధ్యాయ ధర్మేణ ద్వే చ । ౩-౨ ॥

భద్రదగ్గంసమ్రతిస్నాకంజానాం మత్యేత త్రాద్రమాణ్యత్యాధ్యాయతు । ఆరోగగి కేద్దముగ్నిశ్చ సహస్రవృత్త్వవిత్రవన్త ఆతను ప్రావృష్టమోనీం రమాహవథాదిత్యస్యారోగస్యాథ వాయోరథాగ్ని దక్షిణపూర్వస్యా మిన్ద్రే శైమా వ ఆప మాహ్రాం రోపామాప్త్రావై చతుష్టయ్యా జాను దక్షుణమగ్నిం ప్రశ్నీతమేమా నుక్తం విశీర్ణ్ణం పర్జన్యాయ పునర్దద్భ్య స్సంవత్సరం ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౩-౨ ॥

భద్రం జ్యోతిష్టా తస్మిన్నాజానం కశ్యపాత్సహస్రవృదియుంనవు గ్ంవక్షుష్టయోనీమతపతస్తానామాయుతనవావ్భవతి స్తతో బన్ధుంతా ఉత్తరతో వజ్రమైవ పునమాజామైతు త్రిగ్ంశదుత్తర శతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షుభిర్యజత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః । స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్ప తిర్దధాతు ॥

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి అరుణపాఠ స్సమాప్తః.

[illegible] ॥ భద్రంజ్యో ... మన్త్రాణి మహాగ్ని ర్య ఏవంవేదయోనఖా అసా వైపల్యాల్యా అన్మృతంవా అహోద్శ్ర నవిగ్ం ణోత్తరశతమ్ ॥

మన్త్రప్రశ్నః

ప్రథమప్రశ్నః ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత। అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయంజుజోషతి*యత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో యన్తి నో వరేయమ్ । సమర్యమాసం భగో నో నినీయాథ్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః । అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే । ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితస్సువ । అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదేశం చతుష్పదే । ఇదమహం యాత్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి । జీవాగ్ంరుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః । వామం పితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమేరిరే మయఃపతిభ్యో జనయః పరిష్వజే । వ్యుక్షత్క్రూరముదచన్త్వాప ఆఽస్యై బ్రాహ్మణాస్స్నపనగ్ం హరన్తు । అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః । అర్యమ్ణో అగ్నింపరియన్తు క్షిప్రంప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ । ఖేఽనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే। అపాలామిన్ద్రత్రిష్పూత్వ్యకరస్సూర్యవర్చసమ్ శంతేహిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాపశ్శంతే మేథీభవతుశంయుగస్య తృద్మ ।

---

* యత్సోమ్య.

శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్వ ॥౧॥

ద్వితీయానువాకః ప్రథమః ఖణ్డః ॥౧॥

హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్యమాపః । శతంపవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవస్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా తన్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । [illegible] త్వేషా । పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి ॥౨॥ భవన్తు పఞ్చ ॥౨॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః । సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదదగ్నయే । రయిం చ పుత్రాగ్ంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ । గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా

జీరదష్టిర్యథాఽసః । భగో అర్యమా సవితా పురన్ధిర్మహ్యాం త్వాఽ
దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తేనా పూషా జనాసో ఽత్ర పూషా
వహ్నా హితాః। మూర్ధన్యాం యత్ర సౌభ్రివతః పూర్వో దేవేభ్య
ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా విశ్వస్య
భూతస్య ప్రగాయామస్య గ్రతః । యస్యాం ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽస్తు
పవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరరమాన్నత్వా మన్మనసం కృణోతు । ఏక
మిషే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు ద్వే ఊర్జే త్రీణి వ్రతాయ చత్వారి మాయో
భవాయ పఞ్చ పశుభ్యష్షడృతుభ్యస్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో
విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । సఖాసప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ
సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా యో
ష్ఠాస్సమయావ సఙ్కల్పావహై సం ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ । ఇషమూర్జ మభి సంవసానౌ సంనౌ మనాగ్ంసి సం
వ్రతా సముచిత్తాన్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా
త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో
ఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా
భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి
సూనృతే ॥3॥

అగ్నిరష్టౌ ॥3॥

సోమాయ జనివిదే స్వాహా గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహాఽ
గ్నయే జనివిదే స్వాహా । కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవదీ

తూమదాస్థ స్వాహా । ప్రేతోఽముఞ్చాతి నాముతస్సు బద్ధామముత స్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి । ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి। అగ్నిరేతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ంరాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్ । ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః। అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియమ్। మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు । మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానామ్ । ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనన్ధయన్తగ్ం సవితాఽభి రక్షతు । ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభి రక్షన్తు పశ్చాత్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘమ్ । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజమ్ ॥౪॥

ఇయమష్టౌ చ ॥౪॥

ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః । ఇయం నార్యుప బ్రూతే కుల్పాన్యావప

పన్త్రిశా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతమ్ । తుభ్యమ
గ్రే పర్యవహన్త్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యో జాయాం
దా అగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా సహ వర్చ
సా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉత త్వ
యా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః । ఆ తిష్ఠే
మమశ్మానమ్। అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత। స ఇమాం
దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ ।
తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్త్సునః పత్నీమగ్నిరదాద్విశ్వా ఉత త్వయా వయ
మా తిష్ఠేమమశ్మానమ్ । త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామ స్వ
ధావత్స్వర్యం బిభర్షి । అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దమ్పతీ
సమనసా కృణోషి । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్త్సునః పత్నీమగ్నిరదాద్వి
శ్వా ఉత త్వయా వయమ్ । ప్రత్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేన
త్వాఽబధ్నాత్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే
స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం
యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽ
రిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి । అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ
సత్యమిత్త్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్య
మూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజమ్ ॥౫॥

ద్విపన్నుశేవ స్త్రీణి చ ॥౫॥

సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః । ఋతేనా

త్రికాస్తిష్ఠన్తి దమీ సోమానాం అక్షి త్రిశః । యుఞ్జన్తి బ్రధ్నం రోహా నే రోహానే । షట్త్రిగ్ం శచ్చ కల్మలిర విశ్వరూపాగ్ం హిరణ్యవర్ణాగ్ం సుభృతగ్ం సుచక్రామ్ । ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్ం స్యోనం పత్యే కృణుష్వ । ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ । ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ ॥ పతీనాం చ దేవృణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ । నీలలోహితే భవతః కృత్యా సక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధన్తేఽస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే ॥ యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం అను । పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । మా విదన్పరిపన్థినో య ఆసీదన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాన్త్వరాతయః । సుగం పన్థానమారుక్షమరిష్టగ్ం స్వస్తివాహనమ్ । యస్మిన్వీరో న రిష్యత్యన్యేషాం విన్దతే వసు ॥౬॥

ధనస్య చ వసు చ ॥౬॥

తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆధత్తగ్ం రయిం దశవీరం వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణుం పథేష్ఠామప దుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ అయం నో మహ్యాః పారగ్ం స్వస్తి నేషద్వనస్పతిః । సీరా నస్సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । అస్య పారే నిరృతస్య జీవా జ్యోతిరశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే ।

యదృతే చిదభిశ్రిషః పురా జర్తృభ్య ఆతృదః । సన్ధాతా సన్ధిం
మఘవా పురూవసుర్నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః । ఇదామగన్మ ఇమం మే
వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే
అయాఽసి । యా గన్ధర్వ్యో అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యే
ష్వాసతే । శివాస్తే అస్యై వధ్వై భవన్తు మా హిగ్ంసిషుర్వహతు
మూహ్యమానామ్ । యా ఓషధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని
యే వనా । తే త్వా వధు ప్రజావతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః ।
సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రేణ ।
పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యః సవితా తత్కృణోతు
తత్ । ఆ వామగన్త్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం
అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో
దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవః సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్నీ
మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ
ఆయాతం కామాయ త్వా విముఞ్చతు ॥౭॥

ఆసతే నవ చ ॥౭॥

శమ్యాం వమ్యేదమ్మావాన్త్వాస్యైనార్యా ఉపస్థే । సినీవాలి
ప్రజాయతామియం భగస్య సుమతావసత్ । గృహాన్భద్రాన్త్సుమన
సః ప్రపద్యేఽవీరఘ్నీ వీరవతస్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్ష
మాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సంవిశామి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభి
రశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ

సుకల్పమమృగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాత్ । అయమగ్నిర్గృహపతి
స్సుశగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః। యథా భగస్త్వాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో
ప్రజామ్। ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్।
యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాః। తేనభూ
తేన హవిషాఽయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మాఆవా
క్షుస్తాగ్ం రసేనాభి వర్ధతామ్। అభివర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణ
వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోషసేమౌ స్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవ
స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వ
సయే। ధ్రువైధిపోష్యామయిమహ్యంత్వాఽదాద్బృహస్పతిః। మయా
పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరదశ్శతమ్ । త్వష్టా జాయామజనయత్త్వ
ష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమా
యుః కృణోతు వామ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామిత్వం నో
అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ॥౮॥

జీవతోః ప్రజా వామేకం చ ॥౮॥

ఇహగావః ప్ర జాయధ్వమిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో
సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు। సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన
పృథివీదృఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆహిత । ప్రస్వ
స్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనేశోచేష్ట । ఇహ ప్రియం ప్రజయా తే
సమృధ్యతామస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయజాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వ
గ్ంసగ్ం స్పృశస్వాథజీర్విర్విదథమావదాసి । సుమఙ్గలీరియం వధూరి

షూగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన। ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః। సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తికానామరున్ధతీం। యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః షట్కృత్తికా ముఖ్య యోగం వహన్తీ యమస్మాకమేధత్వష్టమీ। సదస్పతిమద్భుతంప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధామయాసిషమ్। ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో పఘ్నన్నిరృతిం మమ । పశూగ్ శ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ * దిశోదిశ । మానో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాతయ ॥౯॥

ధ్రువతస్స్థితం నవచ ॥౯॥

ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహేత్వా । అన్యామిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యా సృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీట్టే। అన్యామిచ్ఛ పితృ షదంవ్యక్తాగ్ంస తే భాగోజనుషా తస్యవిద్ధి। అగ్నేప్రాయశ్చిత్తే త్వందేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యేయాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీం మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా। వాయో ప్రాయశ్చిత్త ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తే ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యేయాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై

*దిశోదశ । మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదః । ఇతి ద్రావిడపాఠః.

కృణోమి స్వాహా । ప్రసవశ్చ యామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చ నామ చ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహోగ్ం స్వాహా ॥ ౧౭॥

ఉదీర్ష్వాతో దశ ॥౧౮॥

అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజామిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ। అపశ్యంత్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం *తనూగ్ం ఋత్వియే నాధమానామ్। ఉప మాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । సమఞ్జన్తు విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సముదేష్ట్రీ † దదేష్టు నౌ । ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టర్దేవేభిస్సహసామ ఇన్ద్ర । విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః ప్రజాం

* తనూ ఇతి, తనూగ్ం ఇతి చ పాఠోదృశ్యతే. † దిదేష్టు.

జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా। అదుమఙ్గలీగపతి లోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదేశం చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ *విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేఫమ్ ॥౧౧॥

శం చతుష్పదే ద్వే చ ॥౧౧॥

ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీంప్రజాం జనయన్తా సచేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తద్వేతౌ మిథునా సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహ గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహంప్రజా అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో † అపరీషుపుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యం తావమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమ శగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥౧౨॥

ఆరోహ నవ ॥౧౨॥

విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసిఞ్చతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినా దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీయం నిర్మన్థతో అశ్వినా

* విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్. † అపరీషు,

తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం
పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే। ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశ
మే మాసి సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భి
ణీ। వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణోః శ్రేష్ఠేన
రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్। పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి
దశమే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అ
స్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యో
నిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః। తం
మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానామ్ । ఆ
తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్। ఆ వీరో జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥౧౩॥

గర్భం దధామి తేఽష్టౌ చ ॥౧౩॥

కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోనిమేతు తే। అనూనః
పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః। పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పు
మాననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ ।
యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ వి
న్దస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజి
తమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ ।
అనుహావం పరిహావం పరివాదం పరిక్షవమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్వి
షద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకు

శమ్ । మృగస్యసృతమక్ష్ణయా తద్ద్విషదోభ్య దిశామ్యహమ్ । ఆరా
త్తేఽగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే । ని వాతే త్వాఽభి వర్షతు స్వస్తి
తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే।నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ
నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తుమా మా హిగ్ం
సీస్సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవ శకు
నే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి । స్వస్తి నశ్శ
కునే అస్తు ప్రతి నస్సుమనా భవ ॥౧౪॥

అహామష్టౌ చ ॥౧౪॥

ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా
ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతింప్రాతస్సోమము
త రుద్రగ్ం హువేమ॥ప్రాతర్జితంభగముగ్రగ్ంహువేమ వయంపుత్ర
మదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం
భగం భక్షీత్యాహ । భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ
ముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృ
వన్తస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ । భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వయంభగవన్తస్స్యా
మ । తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ ।
సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీ
నం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు। అశ్వావతీ

గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తుభద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీ యూయం

భవైవ చత్వారి చ ॥౧౫॥

ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమామ్। యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిన్దతే పతిమ్। ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి। ఉత్తరాఽహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యా మమాధరా సాఽధరాభ్యః। నహ్యస్యై నామ గృభ్ణామి నో అస్మిన్రమతే జనే। పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి। అహమస్మి సహమానాఽథ త్వమసి సాసహిః। ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। ఉప తేఽధాగ్ం సహమానామభి త్వాఽధాగ్ం సహీయసా। మామను ప్ర తే మనో వత్సం గౌరివ ధావతు పథా వారివ ధావతు॥౧౬॥

సహావహై ద్వే చ ॥౧౬॥

ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిస్సేహానాయా ఉపాచరేత్। మమ పుత్రాశ్శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః। యేనేన్ద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాభువమ్। అసపత్నా సపత్నఘ్నీ జయన్త్యభిభూవరీ। ఆవిక్షి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో

అస్థేయసామివ।సమజైషమ్మిమా అహగ్ంం సపత్నీరభిభావరీః।యథాఽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ ॥౧౭॥

అస్థేయసామిష్ట ద్వే చ ॥౧౭॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ంం శీర్షణ్యం మస్తిష్కా జ్జిహ్వాయా వివృహామి తే। గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో ఽనూక్యాత్। యక్ష్మం దోషణ్యమగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వివృహామి తే। అన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయాదధి। యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే। ఊరుభ్యాం తేఽష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్ । యక్ష్మగ్ం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భ్సగ్ం సస్తో వివృహామి తే। మేహనాద్వలఙ్కరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః।యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే అఙ్గాదఙ్గాల్లోమ్నో లోమ్నో జాతం పర్వణిపర్వణి । యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే। పరాదేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు । కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వాజాయాఽఽ విశతే పతిమ్ । అశ్లీలా తనూర్భవతి రుశతీ పాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వో వాససా స్వమఙ్గమభి ధిత్సతి । క్రూరమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతద త్తవే। సూర్యాం యః బ్రహ్మా విద్యాత్స ఇత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి ॥౧౮॥

ఇమం వివృహామి తే శగ్ంసతి ॥౧౮॥

అక్షీభ్యాం గ్రీవాభ్య ఆస్త్రభ్య ఊరుభ్యాం మహానాదజ్ఞాదజ్ఞా
స్పరా దేహి సప్త॥

ప్రసుగ్మన్తాష్టాదశ హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ సోమః ప్రథమ
ష్షోడశ సోమాయ జనివిదేఽష్టావశ్వాతిష్ఠేమంత్ర యోవర్గ్ంశతిస్సత్యేన
తామన్దసానై కాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతిశ్శర్మణ్వమాకవిగ్ం
శతిరిహ గావప్కాన్న విగ్ంశతిరుదీష్వాతోదశాపశ్యం త్వాద్వాదశ
శారోహోరుం నవ విష్ణుర్యోనిం కరోమితేఽష్టాదశాష్టాదశప్రాతర
గ్నిం చతుర్దశేమాంఖనామ్యుదసౌసూర్యోద్వాదశ ద్వాదశాక్షీభ్యాం
తేవిగ్ంశతిరష్టాదశ ॥౧౮॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్।ఉదసౌ సూర్యోఅగాత్।ఇమాం
ఖనామ్యోషధిమ్। ప్రాతరగ్నిమ్। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్। విష్ణు
ర్యోనిం కల్పయతు। ఆరోహోరుమ్। అపశ్యం త్వామనసా చేకితా
నమ్। ఉదీష్వాతో విశ్వావసో। ఇహగావప్ర ప్రజాయధ్వమ్। శర్మణ్
వర్మేదమాహర। తామన్దసానా మనుషోదుర్ణోణె। సత్యేనోత్తభితా
భూమిః। అతిష్ఠేమమశ్మానమ్। సోమాయజనివిదే స్వాహా। సోమః
ప్రథమో వివిదె గన్ధర్వః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః। ప్రసు
గ్మన్తాధియసానస్యసక్షణి ॥౧౯॥

ప్రసుగ్మన్తాఽపశ్యం త్వాఽష్టాదశ ॥ ౧౮

ప్రసుగ్మన్తా తాని బ్రహ్మాతశగ్ంసతి॥

ప్రథమ ప్రశ్న స్సమాప్తః.

మంత్రప్రశ్నః

—;(o):—

ద్వితీయప్రశ్నః ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ।
ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోక్చసూర్యం
దృశే । యేనావ పత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య
విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథాఽ
సదయమసౌ । యేన పూషాబృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽ
వపత్ । తేనాస్యాయుషేవప సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే । యేనభూ
యశ్చరాత్యయం జ్యోక్చపశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషేవ
పసౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే।యేనపూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చా
యుషేఽవపత్ । తేన తేవపామ్యసావాయుషావర్చసా యథాజ్యోక్సు
మనా అసః । యత్క్షురేణమర్చయతాసుపేశసావప్త్రావపసికేశాన్।శు
న్ధిశిరోమాఽస్యాయుఃప్రమోషీః । ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో
బృహస్పతిస్సవితా సోమోఅగ్నిః । తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్వవిన్ద
న్నన్తరాద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ ౧ ॥

ఆయుషేఽవపత్పఞ్చచ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్దా దేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో
అగ్నే । ఘృతంపిబన్నమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసేనయే

మమ్ । ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరో భవ। అభితిష్ఠపృతన్య తస్సహస్వ పృతనాయతః॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికాశ్చాకృన్తన్గ్ంస్త్వా। ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృఞ్జన్సహస్రమన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్। దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనమ్। యా అకృన్తన్నవయన్యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరన్తానభితోఽదదన్త। తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః। పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ॥ జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవాకృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతంచ జీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ।పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూచీవసూని చారో విభజాసి జీవన్। ఇయం దురుక్తాత్పరి బాధమానా శర్మ వరూథం పునతీ న ఆగాత్। ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్। ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమన్తమను పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ। మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్।అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదం వాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥౨॥

దీర్ఘమాయుస్సమిద్ధమేకం చ ॥౨॥

ఆగన్త్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన। అరి

ష్టాన్సంచరేమహిస్త్వస్తి చరతాదిహస్త్వా స్త్వా గృహేభ్యః। సముద్రాదూ
ర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్ । ఇమె
ను తె రశ్మయస్సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్ ॥ అగ్నిష్టే
హస్తమగ్రభీథ్సోమస్తే హస్తమగ్రభీథ్సవితా తే హస్తమగ్రభీథ్సరస్వతీ
తే హస్తమగ్రభీత్పూషా తే హస్తమగ్రభీదర్యమా తేహస్తమగ్రభీద
గ్ంశుస్తే హస్తమగ్రభీస్త్వష్టాస్తే హస్తమగ్రభీన్మిత్రస్తే హస్తమగ్రభీన్మిత్ర
స్త్వమసిధర్మణా నాఽగ్నిరాచార్యస్తవ । అగ్నయే త్వా పరిదదామ్యసౌ
సోమాయ త్వా పరిదదామ్యసౌ సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ సరస్వ
త్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ మృత్యవే త్వా పరి దదామ్యసౌ యమాయ
త్వా పరి దదామ్యసౌ గదాయ త్వా పరి దదామ్యసావన్తకాయ త్వా
పరి దదామ్యసావద్భ్యస్త్వా పరి దదామ్యసా వోషధీభ్యస్త్వా పరి దదా
మ్యసౌ పృథివ్యై త్వాస వై శ్వానరాయై పరి దదామ్యసౌ । దేవస్య
త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసౌ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సు
వీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమాగా
ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః । కోనామాస్యసౌ నా
మాస్మికస్య బ్రహ్మచార్యస్యసౌ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్యసావేష తే
దేవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ స మా మృతైష తే సూర్య
* పుత్రస్స దీర్ఘాయుస్సమామృత । యాగ్ం స్వస్తిమగ్నిర్వాయు
స్సూర్యశ్చన్ద్రమా ఆపోఽను సంచరన్తి తాగ్ంస్వస్తిమను సంచరా
ఽ పంక్తిర్లోహస్తమగ్రభీద్బృహస్పతిస్తే హస్తమగ్రభీదర్యమా తేహస్తమ
గ్రభీదితిపాఠః.

స్వావధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ॥3॥

అగస్త్రి దశ ॥3॥

యోగేయోగే తవస్తరమ్మమగ్న ఆయుష్మై వర్చసే కృధీతి ద్వే । శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తిమా నో మధ్యా రీరిషతాయుర్గన్తోః । అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరా దధాతు । మేధాం మహ్యమఙ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః । మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతు మే అప్సరాస్సు చ యామేధాగన్ధర్వేషుచయన్మనః। దైవీయామానుషీమేధా సా మామావిశతాదిహ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యేషా । అవృధమసౌ సౌమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ । బ్రహ్మణ అణిష్ఠః ॥4॥

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ ।4॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్। స్మృతంచ మేఽస్మృతంచ మేతన్మ ఉభయం ప్రీతం నిన్దాచ మేఽనిన్దా చ మేతన్మ ఉభయం

(చయన్మనః) ఇతి కేచత్పాఠః.

ప్రితగ్గ్ం శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తస్మి ఉభయం ప్రితం విద్యా
చ మేఽవిద్యా చ మే తస్మి ఉభయం ప్రితగ్గ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం
చ మే తస్మిఉభయం ప్రితగ్ంసత్యంచ మేఽనృతంచ మే తస్మి ఉభయం
ప్రితం తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తస్మిఉభయం ప్రితం వ్రతంచ మేఽవ్రతం
చ మే తస్మిఉభయం ప్రితం యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రాహ్మణిప్రితంయద
గ్ని స్సిద్ధిస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య
సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాప్సరస్కస్య ।
యస్మి ఆత్మన ఆత్మని ప్రితం తేనాహగ్ంసర్వప్రితో భూయాసమ్ ।ఉదా
యుషాస్వాయుషాదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామ
మృతాగ్ం అను।తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్ ।పశ్యే
మ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నన్దామ శరదశ్శతం మోదామ
శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ
శరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । యస్మి
న్భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకాస్సమాహితాః । తేన గృహ్ణామి
త్వామహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వామహం ప్రజాపతినా త్వామహ్యం
గృహ్ణామ్యసౌ ॥ ౫॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసమష్టౌ ॥ ౫ ॥

పరి త్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః
ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః
పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా

బ్రహ్మచారిభిః । అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా । ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా । అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా సగ్ంసృజ వర్చసా స్వాహా । సం మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా । విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాత్సహ ఋషిభిస్స్వాహా । అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయాఽహం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । యో మాఽగ్నే భాగినగ్ం సన్తమథాభాగం చికీర్షత్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా । సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం స్వాహా । బ్రహ్మచార్యస్యపోఽశాన కర్మ కురు మా సుషుప్థాః । భిక్షాచర్యం చరాచార్యాధీనో భవ । యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః । తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమను జాయన్తాం బహవస్సుజాతమ్ ॥ ౬ ॥

సహ ఋషిభిస్స్వాహా నవ చ ॥ ౬ ॥

ఇమగ్గ్ం స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సంమహేమా మనీషయా । భద్రా హి నః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మారిషా

మా వధం తవ । త్ర్యాయుషంజమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ । యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం, తన్మే అస్తుత్ర్యాయుషమ్ । శివో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఉప్తేన వాయవు ద కేనేత్యేమః । ఇదమహమముష్యాముష్యాయణస్యపాప్మానముపగూహామ్యుత్తరోఽసౌద్విషద్భ్యః । ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిస్రోహిర ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి తిస్రః । అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయుర్వహమన్నాదో భూయాసమ్ । సోమో రాజా యమాగమత్స మేముఖం ప్రవేక్ష్యతిభగేన సహవర్చసా । సోమస్య తనూరసితనువం మే పాహి స్వామా తనూరావిశ । నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాకజఞ్జభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యోయాఅభిగ్రాహిణీః । అప్సరస్సుయో గన్ధోగన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవో యో మానుషో గన్ధస్స మా గన్ధస్సురభిర్జుషతామ్ । ఇయ * మోషధి త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సామ్నాహిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు । అపాశ్రో ఽన్యో మై మా సగ్ం శారీశ్శి ఫ్రూ మోప తిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్యఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ । రైవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్నిత్యేతాః ॥ ౭ ॥

సహ వచఃస్సా నవ చ ॥ ౭ ॥

ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మాద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మామ్ । ఉచ్చైర్వాదీ పృత

* మోషధే

న్రాజస్రాం ప్రాహం ధనక్షయమ్। సర్వాన్సమృద్ధీర్బుద్ధయో హిరణ్యే
స్మిన్సమాహితాః। శుభమహాగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రైషమ్।
తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు। ప్రియం మా దేవే
షు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు
ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యాతిరశ్చీనిపద్యసేఽహంవిధరణీఇతి।
తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహామ్। సగ్ంరా
ధన్యై దేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా। సమ్రాజంచ విరా
జం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా
మా సగ్ంసృజామసి। శుభికే శిర ఆ రోహ శోభయన్తీముఖంమమ।
ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసంచ భగం కురు। యామా
హరజ్జనుదగ్నిశ్శ్రీర్ధామే * కామయానైః। ఇమాం తామపినహ్యేఽ
హం భగేన సహ వర్చసా।యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవత
ఉపరి। తేనవామాఞ్జే తేజసే వర్చసే భగాయచ ॥౮॥

సగ్ం రాధనీమహాం నవ చ ॥౮॥

మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వతవర్చసం మయి పర్వ
తభేషజం మయి పర్వతాయుషమ్। యన్మే వర్చః పరాగతమాత్మా
నముప † తిష్ఠతు। ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే।
ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్। ప్రజాపతే శ్శ
రణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి।

---

* కామా. † తిష్ఠతి.

దైవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తా
భ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ
మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ । దేవీష్షడుర్వీరిత్యేషా । రాష్ట్రభృ
దస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసన్దీమా
త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। ఆపః
పాదావనేజనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తు మే । అసిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్య
సాని । మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ । ఆ
మాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ । తంమా
ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । విరాజో దోహోఽసి
విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ సముద్రం వః ప్ర హి
ణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం
మా పరాసేచి మత్పయః ॥౯॥

అసాని షట్చ ॥౯॥

త్రైయ్యా విద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తి
రసి । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ । అమాగ
న్నిత్యేషా। అమృతోపస్తరణమస్యమృతాపిధానమసి । యన్మధునో
మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునోమధవ్యేన
పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణపరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని । గౌర
స్యపహతపాప్మాఽప పాప్మానంజహి మమ చాముష్య చ।అగ్నిః ప్రా
శ్నాతు ప్రథమస్సహి వేద యథా హవిః। అనష్టమస్మాకంకృణ్వన్బ్రా

హ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధతా౽
పచితిరస్యపచితిం మాస్యపచిత్తో౽హం మనుష్యేషు భూయాసమ్ ।
గార్దేనుర్భవ్యామాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసా౽౽
దిత్యానామమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా
గామనాగామదితిం వధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజత ।
భూతమ్ । సా విరాట్ । తన్మాదూయి తస్యాతే౽శీయ తన్మ ఊర్జం
ధాః । ఓం కల్పయత ॥౧౦॥

భూయాసమష్టౌ చ ।౧౦॥

ధాతా దదాతు నో రయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి
చతస్రః। భూర్భువస్సువో రాకామహం యాస్తే రాకే। యాగనరిరైవ
నో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। విమృత్తచక్రా ఆసీనా స్తీరేణ యమునా
తవ। సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః।విమృత్తచక్రా
ఆసీనా స్తీరేణాసౌ తవ। పుగ్ం * సువనమసి। ఆభిష్ట్వా౽హం దశభిరభి
మృశామి దశమాస్యాయ సూతవే ॥ యథైవ సోమః పవతే యథా
సముద్ర ఏజతి । ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య
ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యా౽న్నాద్యే।దశమాసాం
చశయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్ । ఐతు గర్భ అక్షితో జీవో
జీవన్త్యాః। ఆయమనీర్యమయత గర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః।ఐతుగర్భ
అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః । త్రింశదేవ పద్యస్వ న మాగ్ంపదసినో

---

* వన.

ఢలమ్। స్థవిత్ర్యవపద్యస్త్వ్యమాగ్ం సేమున స్నావస్తు న బద్ధమసి మజ్జను। నిక్రైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శున జరాయ్వత్త వే। ద్రివస్పరిత్త్యేషోఽను వాశః ॥ అస్మిన్త్సహాగ్ం సహస్రం పుష్యాస్మ్యేధ మానాస్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గాథ్సమ్భవసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మావై పుత్రనామాసి స జీవశరదశ్శతమ్॥ ౧౧॥

అన్నాద్యై జాయస్వ ఏకం చ॥ ౧౧॥

అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామ్యసౌ। మేధాం తే దేవస్సవితా మేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినా దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు త్వయి మేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। క్షేత్రియై త్వా నిరృత్యై త్వా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమన్తరిక్షగ్ం సహవాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు। యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభిసూర్యో విచష్టే। తాసాంత్వాఽఽజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిరృతిం పరాచైః। అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిరృత్యై చోదమోచి। అహా అవర్తిమవిదథ్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య

లోకే। సూర్యమ్మృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముఞ్చన్నసృజన్వ్యేనసః। ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామి శగ్ంసాద్ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహోగ్ం స్వాహా॥ ౧౭॥

విచృత్తౌ మన్త్రాః॥ ౧౮॥

మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే। అయం కుమారో జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః। * యస్మై త్వగ్ం స్తన ప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలమ్। యద్భూమేర్హృదయం దివి చన్ద్రమసి శ్రితమ్। తదుర్వి పశ్యం మాఽహం పౌత్రమఘగ్ం రుదమ్। యత్తే † సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ। వేదామ తస్య తే వయం మాఽహం పౌత్రమఘగ్ం రుదమ్। నామయతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి। అపస్మృప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వమ్। అయం కలిం పతయన్తగ్ం శ్వానమివోద్వృధమ్। అజాం వాశితామివ మరుతః పర్యాధ్వగ్ం స్వాహా। శణ్డేరథశ్శణ్డికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। అయశ్శణ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। కేశినీశ్శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః। అపేత నశ్యతాదితస్స్వాహా। మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః। గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతాన్త్స్వాహా।

* తస్మై. † సుశీమే.

ప్రతాన్ఘ్నత్రై తాన్గృహ్ణాతేత్యయం బ్రహ్మణస్పతిః। తానగ్నిః పర్యసరత్తాన్నిన్ద్రో స్తాన్బృహస్పతిః । తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశాన్లమ్బనస్తనాన్థ్స్వాహా ॥౧౩॥

నిఋతో నుదధ్వగ్ం స్వాహా త్రీణి చ ॥౧౩॥

నక్తం చారిణ ఉరస్పేశాఞ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్ । పూర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చైశ్శ్రావ్యకర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధురమిచ్ఛన్తీ స్వాహా । నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులమ్ । యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతాయాం మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ ।అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా । అఙ్గాదఙ్గాథ్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే । వేదో వై పుత్రనామాసి స జీవ శరదశ్శతమ్। అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం భవ । అగ్నిరాయుష్మాన్ ... । సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాఽసి సా జీవ శరదశ్శతమ్ । భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ భువోఽపాగ్ం స్వరపాం భూర్భువస్స్వరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ । ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేత్యేషః ॥౧౪॥

ఏషా చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

యద్భూమేః క్రూరం తదితో హరామి పరాచీం నిరృతిం నిర్వాహయామి । ఇదగ్ం శ్రేయోఽవసానమాగన్మ దేవా గోమదశ్వా

సర్వత్ర " శివాస్తా ఇతి కేచిత్పాఠః.

వదిదమస్తు ప్రభూమ। స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా
న శ్శర్మ సప్రథాః। ఇహైవ తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యాదిరావతీ। మధ్యే
తాల్పస్య తిష్ఠాన్త్వా ప్రాపన్న ఘాయవః। ఆ త్వాకుమారస్తరుణ
ఆ వత్సో జగతా సహ। ఆ త్వా పరిస్రుతః కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశైర
యన్। బ్రహ్మ తేన స్థూణావధిరోహ వంశోగ్రో విరాజన్నప సేధ శత్రూన్।
బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే స్థూణే అభి రక్షతు। యజ్ఞశ్చ దక్షి
ణాశ్చ దక్షిణే। ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే ధర్మస్తే
స్థూణారాజశ్శ్రీస్తే స్తూపః। ఉద్ద్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మా యద
విద్వాన్ యచ్చ విద్వాగ్ంశ్చకార। అహ్నా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం
రాత్ర్యా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముఞ్చ
తస్మాత్। ఇన్ద్రస్య గృహా వసుమన్తో వరూథినస్తానహగ్ం సుమనసః
ప్రపద్యే। అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా
మమృతస్య జిత్యై తయాఽనన్తం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యం
ప్రథమో జిగాయాగ్నావగ్నౌ స్వాహా। అన్నపత ఇత్యేషా। అరిష్టా
అస్మాకం వీరాస్సన్తు మా పరాసేచి మే ధనమ్। భూమిర్భూమిమగా
న్మాతా మాతరమప్యగాత్। భూయాస్మ పుత్రైః పశుభిర్యో నో ద్వేష్టి
స భిద్యతామ్। వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే। వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి
గోభిరశ్వేభిరిన్దో। అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జు
షస్వ। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్। సఖా సుశేవ
ఏధి నః। శివగ్ం శివమ్ ॥౧౫॥

అభిరతుత్సు భిద్యత్రాగ్ఁ షట్చ ॥౧౫॥

క్షూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కురో బాలబన్ధనః । ఉపరిష్టాద్య్
దేజాయ తృతీయస్యా ఇతో దివః । ఓలబ ఇత్తముపాహ్వాయథాజ్ఞ
శ్ఛ్యామశ్శబలః । అధోరామ ఉలుమ్బలస్సారమేయో హాధావతిపసు
ద్రమివ చాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచశునామగ్గఁ సుబీరిణః ।
సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైక వ్రాత్య సృజచ్ఛ్భత్ । తత్సత్యం
యత్త్వేన్ద్రోఽబ్రవీద్గా నాన్వశయిష్వతీతా స్త్వగ్ఁ స్వాశయిత్వాఽఽగ
చ్ఛతం త్వాఽబ్రవీదవిద ఘా ౩ ఇత్యవిదగ్ఁ హేతి వరంవృణీష్వేతి
కుమారమేవాహం వరం వృణ ఇత్యబ్రవీద్విగృహ్య బాహూ ప్లవస్వై
ద్యామివ చాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచ శునామగ్గఁ సుబీ
రిణః । సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజైక వ్రాత్య సృజచ్ఛ్భత్ । తత్సత్యం
యత్తే సరమా మాతా లోహితః పితా । అమీవ కే సరస్య తావవధా
వతి తృతీయస్యా ఇతో దివః । తేకళ్చ సనర మతణ్డశ్చ తూలశ్చ వితూ
లశ్చార్జునశ్చ లోహితశ్చ । దులాహానామ వో మాతా మన్థాకకోహ
వః పితా । సంతర్తుః హన్తి చక్రీ వో న సీసరీదత । భద్ర పేహి సీస
రమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । సమశ్వా వృషణః పదో న సీసరీ
దత । భద్ర పేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । శ్వానమి
చ్ఛాఽఽద్రస్నుపురుషం భత్ । ప్రతే త్రై ప్రతిదృశ్యేతే సమా[illegible]నే
ఉభే । తే అహాగ్ఁ సారమేణ ముసలె నావహన్స్యులూఖలె । హాత
శ్చజో హాతశ్చజపితా హాతశ్చజకుతుర్వకః । అ[illegible]సాగ్ఁస్పపతిర్ హాతః ।

ఋషిర్హ్యేష ప్రజాపతిస్స్వప్నో మాతరిశ్వా ॥ తే తే ప్రాణాన్నవర్తి ష్యన్తి మా క్షైష్టీర్మా మరిష్యసి । జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్తిర్జగ్ధో వ్యధ్వరస్స్వాహా జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకో జగ్ధా వితృప్తిస్స్వాహా జగ్ధా వితృప్తిర్జగ్ధో వ్యధ్వరో జగ్ధో మశకస్స్వాహా ॥ ౧౬ ॥

పితాఽవహన్మ్యలూఖలై షణ్ణ చ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్ర జహి దన్దశూకం పక్షిణం యస్సరీసృపః । దంష్ణన్తం చ దశన్తం చ సర్వాꣳ స్తానిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా । అప్సుజాత సరే వృద్ధ దైవానామపి హస్త్య । త్వమగ్న ఇన్ద్రప్రేషితస్స నో మా హిꣳసీ స్స్వాహా । త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన మనుష్యాꣳ స్త్రాయసే తృణైః పశూన్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దేవాన్స్వధయా పితౄన్థ్స్వాహా । తథ్సత్యం యత్తేఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ విమబలిꣳ హరన్తి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి సంవిశన్తి త్వయి నస్సన్త స్త్వయి శరద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । నమోఽస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా య అన్తరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిꣳ హరిష్యామి తేభ్య ఇమం బలిమాహార్షమ్ । తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత స్తే జీవాస్త్వయి నస్సన్త స్త్వయి శరద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షక వైశాలేయ స్తే జీవాస్త్వయి నస్సన్త స్త్వయి శరద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి అహిꣳసాత్రిబల స్తే జీవాస్త్వయి నస్సన్తస్త్వయి శరద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి దేహి । అతిబలాహిꣳసస్తే

జీవా స్త్వయి సన్తస్త్వయి సద్భ్యో వగ్భ్యాభ్యో పరి దేహి । యే దన్దశూకాః పార్థివాస్తాగ్ం స్త్వమితః పరోగవ్యూత్యాని వేశయ। న వై శ్వేతస్యాభ్యాచారే ఽహిర్దదాశ కంచన। ... హినసాత్। ... మాచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తే నామ స్థితి ద్వాదశ పర్యాయాః అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ । సప్త చ మానుషీరిమాస్తిస్రశ్చ రాజబన్ధవీః । న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారేఽహిర్జఘాన కంచన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమః శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥౧౭॥

ద్విశ్యా రాజబన్ధవీర్ద్వే చ।౧౭॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్ం శ్రియం గమయ ప్రత్యవరూఢో నో హేమన్తః । ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతిరిహ విధృతిరిహ రన్తిరిహ రమతిః స్యోనా పృథివి బడిత్థా పర్వతానామిత్తి ద్వే । ఆ త్వా వహన్తు హరయస్సచేతసశ్శ్వైతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరైరాయాహి మమహవ్యాయ శర్వోపస్పృశతు మీఢ్వాన్మీఢుష్టే స్వాహోపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా జయన్తోపస్పృశ జయన్తాయ స్వాహా భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వాయ దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమాయ దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేశానస్య దేవస్య

పత్న్యై స్వాహా పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా జయన్తాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం కామానాగ్ం
సమర్ధయిత్రే స్వాహా । స్వస్తి నః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు గృహా
పావస్పృశే గృహపాయ స్వాహా గృహావ్యవస్పృశే గృహావ్యై స్వాహా
ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా విచిన్వన్త ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ప్రపున్వన్త ఉప
స్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా సమశ్నన్త ఉపస్పృశత సమశ్నద్భ్య
స్స్వాహా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా యా ఆఖ్యాతా
యాశ్చానాఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా *ద్వార
పావస్పృశే * ద్వారపాయ స్వాహా * ద్వారావ్యవస్పృశే *ద్వారావ్యై
స్వాహాఽన్వాసారిణ ఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా నిషఙ్గిన్నుప
స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే క్షేత్రస్య పతినా
వయమితి ద్వే ॥౧౮॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమామష్టా ॥౧౮॥

యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితా
వృఙ్క్తామాభురన్యోఽవపద్యతామముష్మై స్వాహా । యాస్తిష్ఠన్తియా
ధావన్తి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరితస్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్త
ర్వ్యం పితుర్దధేఽముష్మై స్వాహా । యన్మే పితామహీ ప్రలులోభ చర

త్యననువ్రతా । తస్మై రేతః పితామహాహా + వృఙ్క్తాం మాంభురన్యోప
పద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధే పర్వతైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా ।
ఆభిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితామహాద్దధేఽముష్మై స్వాహా । యస్మై
ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తస్మై రేతః ప్రపితామ
హః + వృఙ్క్తాం మాభురన్యోప పద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధ
ఋతుభిరహోరాత్రైస్ససన్ధిభిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాన్తరన్యం
ప్రపితామహాద్దధేఽముష్మై స్వాహా । యే చైవ పితరో యే చ నేహ
యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్ వేత్థ యది
తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్గ్ం స్వధయా మదన్తు స్వాహా । స్వాహా పిత్రే ।
పిత్రే స్వాహా । స్వాహా పిత్రే । పిత్రే స్వాహా । స్వధా స్వాహా । అగ్న
యే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । ఏష తే తత మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తా
వతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథాఽగ్నిరక్షితోఽనుపదస్త
ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్గ్ం స్వ
ధాం తైస్సహోపజీవర్చస్తే మహిమైష తే పితామహ మధుమాగ్ం
ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ తావత్యస్య
మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా వాయురక్షి
తోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా

+ వృఙ్క్తాం మాఽఽభురన్యోఽపపద్యతామితిపాఠః. వ్యాఖ్యానతోఽవగమ్యతే.

భవతాం శ్వర్గం స్వధాం తైస్సహోపజీవ సామాని తే మహిమానః తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాః యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి యథాఽద్యౌరక్షితాఽనుపదస్తా ఏవం మహ్యం ప్రపితామహాయా క్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవ తాం శ్వర్గం స్వధాం తైస్సహోపజీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా॥ ౧౯॥

అముష్మై స్వాహా స్వధా స్వాహేశం చ॥ ౧౯॥

పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే । మార్జయన్తాం మమ పితరో మార్జయన్తాం మమ పితామహా మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహా మార్జయన్తాం మమ మాతరో మార్జయన్తాం మమ పితామహ్యో మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః * ఏతత్తే తతాసౌ యేచ త్వామన్వతత్తే పితామహాసౌ యేచ త్వామన్వతత్తే ప్రపితామహాసౌ యే చ త్వామన్వతత్తే మాతరసౌ యాశ్చ త్వామన్వతత్తే పితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామన్వతత్తే ప్రపితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామను। మార్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యేతే * । యేచవోఽత్ర యే చాస్మాస్వాశగ్ంసన్త యాశ్చ వోఽత్ర యాశ్చాస్మాస్వాశగ్ంసన్త తే చ వహన్తాం తాశ్చ వహన్తాం తృప్యన్తు

* అస్మిన్వాక్యే మనోతిపదం కేచిన్నాధీయతే.

భవన్తస్తృప్యన్తు భవత్యస్తృప్యత తృప్యత తృప్యత । పుత్రాన్పౌత్రా నభితర్పయన్తీరాపో మధుమతీరిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం దుహానాః, ఆపో దేవీరుభయాగ్ంస్తర్పయన్తు। తృప్యత తృప్యత తృప్యత। ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ । యాం జనాః ప్రతినన్దన్తి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా॥ అహాఽస్తపాం జాతవేదః పితృభ్యో యత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే। మేదసః కూల్యా ఉప తాన్స్రవన్తు సత్యా ఏతా ఆశిషస్సన్తు కామైస్స్వాహా । యాం జనాః ప్రతినన్దన్తీత్యేషా । ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదితి తిస్రః । ఏకాష్టకాం పశ్యత దోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృతవత్స్వధావత్ । తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమస్త్వనన్తమక్షయ్యమముష్మింల్లోకే స్ఫీతిం గచ్ఛతు మే పితృభ్యస్స్వాహా । ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వన్తః పరివత్సరీణమ్ । ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్। ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తం దోహముపజీవాథ పితరస్సహస్రధారమక్షితముష్మింల్లోకే స్వాహా॥ ౨౦॥

ఆయతీం ప్రపీనా కం చ ॥౨౦॥

ఉక్థ్యశ్చాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛన్దసా సహ । అపూపఘృతాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిప్పలై స్వాహా । భూః పృథివ్యగ్నిర్ ఋచాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా । భువో వాయునాఽన్తరి

తేన సామ్నాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। స్వర్దీ వాఽఽ
దిత్యస్య యజుషాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। జమదగ్ని
రథర్వస్యాఙ్గిరో ఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। రోచనాయాజి
రాయాఽగ్నయే దేవజాతవేదసే స్వాహా। కేతవే మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే
స్వాహా। స్వధా స్వాహాఽగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా।
అన్నమివ తే దృశే భూయాసం వస్త్రమివ తే దృశే భూయాసం విత్తమి
వ తే దృశే భూయాసమాశేన తే దృశే భూయాసగ్ం శ్రీరివ తే
దృశే భూయాసగ్ంసగ్ం ప్రస్తుదిశో మహీస్సమాధావన్తు మానృతాః।
నవైః కామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరతన్తు మా ప్రియాః।
యశోఽసి యశోఽహం త్వయి భూయాసమసౌ। అఙ్గాన్యఙ్గాన్యభిత
ఇత్యేషా। అధ్వనామధ్వపతే స్వస్తి మా సంపారయ। అయం వామ
శ్వినా రథో మా దుర్గతే మా సుఖే రిషత్। అరిష్టస్స్వస్తి గచ్ఛతు వివి
ఘ్నన్పృతనాయతః। అశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తి
రసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాస్యాదిత్యానాం
పత్వాఽన్విహి। హస్తియశసమసి హస్తియశసీ భూయాసం వహ కాల
వహ శ్రియం మాఽభివహ। ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణాభి నిదధామ్యసౌ।
అవ జిహ్వక నిజిహ్వకావ త్వా హవిషా యజే। తత్సత్యం యదహం
బ్రవీమ్యధరో మదసౌ వదాధ్వా స్వాహా। ఆ తే వాచమాస్యాం దద ఆమ
నస్యాగ్ం హృదయాదధి। యత్రయత్ర తే వాఙ్నిహితా తాం త ఆదదే।
తత్సత్యం యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వాసౌ

స్తూస్పతా హవిషా యజేత్వారి చ ॥౨౧॥

యాత ఏషా రరాట్యా తనూర్మన్యోర్మృధ్రస్య నాశినీ। తాం దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయన్తు సుమేధసః। యత్త ఏతన్ముఖేఽమతగ్ం రరాటముదివ విధ్యతి। వి తే క్రోధం నయామసి గర్భమశ్వతర్యా ఇవ। అవ జ్యామివ ధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే।ఇన్ద్రాపాస్య పలిగము స్యేభ్యః పురుషేభ్యోఽన్యత్రమత్।యదహం ధనేన ప్రపణగ్ంశ్చరామి ధనేన దేవా ధనమిచ్ఛమానః।తస్మిన్త్సోమో రుచమాదధాత్వగ్నిరిన్ద్రో బృహస్పతిశ్చ స్వాహా॥ ।పరి త్వా గిరేరమిహం పరి భ్రాతుః పరి ష్వసుః। పరి సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః పరిషీతః క్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామిణా విచ్ఛిదా। ఉలేన పరిషీతోఽసి పరిషీతోఽస్యులేన।ఆవర్తన వర్తయేత్యేషా। ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన వర్తనాయ స్వాహా। అనుపోఽహ్వదనుహ్వయో నివర్తో యో న్యవీవృతత్। ఇన్ద్రః పరిక్రోశో వః పరిక్రోశతు సర్వతః।యద్యిమామతిమన్యాధ్వా అదేవా దేవవత్తరమ్। ఇన్ద్రః పాశేన సిక్త్వా వో మహ్యమిద్వశమానయాత్స్వాహా। యది వృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తదు వాయురేవ। యత్రాస్పృక్షత్తనువ యచ్చ వాస ఆపో బాధన్తాం నిరృతిం పరాచైః। యే పక్షిణః పతయన్తి బిభ్యతో నిరృతైస్సహ। తే మా శివేన శగ్మేన తేజసోన్దన్తు వర్చసా। దివో నుమాం బృహతో అన్తరిక్షాదపాగ్ం స్తోకో అభ్యపతచ్ఛివేన। సమహమిన్ద్రియేణ మనసాఽహమాగాం బ్రహ్మణా సంస్పృశానస్సుకృతా కృతేన।ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే

సత్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ప్రజాపతే । సమ్రాజం చ వ్యాహృతీర్విహృతాః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను గాదపరో అర్థమేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధతాం పర్వతేన ॥ ౨-౨ ॥

క్వేమ్యసి పరాశ్చైరష్టౌ చ ॥ ౨-౨ ॥

ఉత్సృజన్ పఞ్చ దశాయుర్దాః ఏకవిగ్ంశతిరాగన్త్రా దశ యోగే యోగేత్రయోదశ సుశ్రవస్సుశ్రవసష్షట్పరి త్వాఽగ్న ఇమగ్ం స్తోమమాయుష్యమేకాన్న విగ్ంశతి రేకాన్న విగ్ంశతిర్మయి పర్వతపూరుషగ్ం షోడశ త్రియ్యా విద్యాయాం అష్టాదశ ధాతా దదాతు నో రయిమేకవిగ్ంశతి రక్షాంభవ షోడశ మా తే కుమారం త్రయోవిగ్ంశతిర్న క్తంచారిణశ్చతుర్దశ యదుభ్యామష్ట ద్వావిగ్ంశతిః కూర్చః పఞ్చవిగ్ంశతిస్త్రి జస్థా ద్వావిగ్ంశతిః పర క్వేమ్యసి పర నామ్నష్టౌ యస్మై మాతా పృథివీతే పాత్రమేకవిగ్ంశతి రేకవిగ్ంశతిరుత్క్ష్యైశ్చ త్రయోవిగ్ంశతిరాప్యత ఏషాఽష్టావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨-౨ ॥

ఉత్సృజన ధాతోత్క్షైశ్చ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨-౨ ॥

ఉత్సృజన పర్వతేన.

ఇతి ద్వితీయప్రశ్న

స్సమాప్తః.

చిత్తి ప్రశ్నము.

—(౧)—

ఓమ్ ॥ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యమ్ । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్ హోతా । మన ఉపవక్తా । ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । వాచస్పతే విధే నామన్న్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమం పిబతు । ఆఽస్మాసు నృమ్ణం ధాత్స్వాహా ॥ ౧॥

అధ్వర్యుర్ద్వావింశతిశ్చ ॥౧॥

పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । వాచస్పతే వాచో వీర్యేణ । సంభృతతమేనాయక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆ సువస్కరస్మై । వాచస్పతిస్సోమం పిబతి । జజనదిన్ద్రమిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥ ౨॥

పృథివీ హోతా దశ ॥౨॥

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాఽధ్వర్యూ । త్వష్టాఽగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । సోమస్సోమస్య పురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । శ్రీతా

స్త ఇన్ద్ర సోమాః । వాతాపేర్ హవనశ్రుతస్స్వాహా ॥3॥

అగ్నిర్ హోతాఽష్టౌ ॥ 3 ॥

సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరిక్షమాత్మా । అఙ్గైర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్రయా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేరయస్వ స్వాహా ॥౪॥ సూర్యం తే నవ ॥౪॥

మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరా । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ । విధేమ తే నామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మా దైవ్యస్తన్తుశ్ఛేది మా మనుష్యః । నమో దివే । నమః పృథివ్యై స్వాహా ॥౫॥ అప్తా త్రీణి చ ॥౫॥

వాగ్ఘోతా । దీక్షాపత్నీ । వాతోఽధ్వర్యుః । ఆపోఽభిగరః । మనో హవిః । తపసి జుహోమి । భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మ స్వయమ్భు । బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా ॥౬॥ వాగ్ఘోతా నవ ॥౬॥

బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । అగ్నిర్ద్విహోతా । స భర్తా । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । భర్తా చ మే భూయాత్ । పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥2॥ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్ । అన్తరిక్షం చతుర్ హోతా । స వి

ష్ఠాః। సమేదదాతుప్రజాం॰ప్రశూన్పుష్టిం యశః।విష్ఠాశ్చమేభూయాత్। వాయురన్తరిక్షం హోతా। సప్రాణః। సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశః। ప్రాణశ్చ మేభూయాత్ ॥౯॥ చన్ద్రమాష్షడ్ఢా హోతా। సఋతూన్కల్పయాతి। సమేదదాతు ప్రజాంప్రశూన్పుష్టింయశః। ఋతవశ్చమే కల్పన్తామ్। అన్నగ్ంసప్తహోతా। సప్రాణస్యప్రాణః। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః। ప్రాణస్యచమెప్రాణోభూయాత్। ద్యౌరష్టహోతా। సోఽనాధృష్యః [illegible]॥ సమేదదాతుప్రజాంప్రశూన్పుష్టిం యశఃఅనాధృష్యశ్చభూయాసమ్। ఆదిత్యోనవహోతా। సతేజస్వీ। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః। తేజస్వీచభూయాసమ్। ప్రజాపతిర్దశహోతా। సఇదగ్ంసర్వమ్। సమేదదాతు ప్రజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః। సర్వంచమె భూయాత్ ॥౧౦॥

ప్రతిష్ఠాప్రాణశ్చమేభూయాదనాధృష్యస్సర్వంచమేభూయాత్ ॥౭॥

బ్రాహ్మణోయజ్ఞో ఽగ్నిర్హోతా పృథివీ ప్రతిష్ఠా ఽన్తరిక్షం విష్ఠావాయుఃప్రాణశ్చన్ద్రమాఋతూనన్నగ్ం సప్రాణస్యప్రాణోద్యౌరనాధృష్య ఆదిత్యస్స తేజస్వీ ప్రజాపతిస్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం సర్వంచ మేభూయాత్॥

అగ్నిర్యజుర్భిః। సవితాస్తోమైః। ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః। మిత్రావరుణావాశిషా। అఙ్గిరసో ధిష్ణియైరగ్నిభిః। మరుతస్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్। ఆపఃప్రోక్షణీభిః। ఓషధయోబర్హిషా। అదితిర్వేద్యా। సోమోదీక్షయా ॥ ౧౧ ॥ త్వష్టేధ్మేన। విష్ణుర్యజ్ఞేన। వసవఆజ్యేన।

ఆదిత్యా దక్షిణాభిః । విశ్వేదేవా ఊర్జా । పూషాస్వగాకారేణ । బృహస్పతిః పురన్ధ్యా ॥ ప్రజాపతిరుద్గీథేన । అన్తరిక్షం పవిత్రేణ । వాయుః పాత్రైః । అహగ్ంశ్రద్ధయా ॥ ౧౨ ॥

దీక్షయాపాత్రైరేకంచ ॥ ౮ ॥

సేనేన్ద్రస్య । ధేనా బృహస్పతేః । పథ్యా పూష్ణః । వాగ్వాయోః । దీక్షా సోమస్య । పృథివ్యగ్నేః । వసూనాం గాయత్రీ । రుద్రాణాం త్రిష్టుక్ । ఆదిత్యానాం జగతీ । విష్ణోరనుష్టుక్ ॥ ౧౩ ॥ వరుణస్య విరాట్ । యజ్ఞస్య పఙ్క్తిః । ప్రజాపతేరనుమతిః । మిత్రస్య శ్రద్ధా । సవితుః ప్రసూ । సూర్యస్య మరీచిః । చన్ద్రమసో రోహిణీ ॥ ఋషీణామరున్ధతీ । పర్జన్యస్య విద్యుత్ । చతస్రో దిశః । చతస్రోఽవాన్తరదిశాః । అహశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ । ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చ సూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥ ౧౪ ॥

అనుష్టుగ్భిశ్షట్చ ॥ ౯ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయో దాత్రే । మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । క ఇదం కస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామో దాతా ॥ ౧౫ ॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషా తే కామ దక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు । సోమాయ వాసః । రుద్రాయ గా

మే। వరుణాయాశ్వమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥౧౬॥ మనవే తల్పమ్।
త్వష్ట్రేఽజామ్।పూష్ణేఽవిమ్।నిరృత్యా అశ్వతరగర్దభౌ । హిమ
వతో హస్తినమ్ । గన్ధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలఙ్కరణే । విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యో ధాన్యమ్। వాచేఽన్నమ్।బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । సముద్రాయా
పః ॥౧౭॥ ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః ।వైశ్వానరాయరథమ్ । వైశ్వా
నరఃప్రత్నథా నాకమారుహత్ । దివఃపృష్ఠం భన్దమానస్సుమన్మభిః।
సపూర్వవజ్జనయజ్జన్తవేధనమ్।సమానమజ్మ పరియాతిజాగృవిః । రాజా
త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే వైశ్వానరాయరథమ్। తేనామృతత్వ
మశ్యామ్ । వయోదాత్రే।మయోమహ్యమస్తు ప్రతి గ్రహీత్రే ॥౧౮॥
కఇదంకస్మా అదాత్ । కామఃకామాయ।కామోదాతా । కామః ప్రతి
గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి ।
కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతి
గృహ్ణాతు ॥౧౯॥

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీత్రే నవచ ॥౧౦॥

సువర్ణంఘర్మం పరివేదవేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా
చరన్తమ్ । అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మాన్వవిన్దద్దశహోతా
రమర్ణే । అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తాజనానామ్ । ఏకస్సన్బహుధావిచా
రః । శతగ్ంశుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వేవేదాయత్రైకం భ
వన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । సమానసీన ఆత్మా
జనానామ్॥౨౦॥ అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః

ప్రజాయత్తైస్త్రం భవన్తి। చతుర్ హోతారో యత్ర సమ్పదం గచ్ఛ
న్తి దేవైః। సమానసీన ఆత్మా జనానామ్। బ్రహ్మన్త్రిమగ్నిం జగతః ప్రతి
ష్ఠామ్। దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతా
రం ప్రదిశోఽనుక్లప్తమ్। వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్ర
విష్టం కర్తారమేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్॥
౨౧॥ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతౄణా మా
త్మానం కవయో ని చిక్యుః। అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। దేవానాం
బన్ధు నిహితం గుహాసు। అమృతేన క్లప్తం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హో
తౄణా మాత్మానం కవయో ని చిక్యుః। శతం నియుతః పరి వేద విశ్వా
విశ్వవారః। విశ్వమిదం వృణాతి। ఇన్ద్రస్యాత్మా ని హితః పఞ్చహోతా।
అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానామ్ ॥౨౨॥ ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం
సవితారమేతమ్। వాయోరాత్మానం కవయో ని చిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీ
నాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో ని పాన్తి। య ఆణ్డకోశే భు
వనం బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణః సన్నథ లోకాన్ విచష్టే। యస్యాణ్డకోశగ్ం
శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్। తేన క్లప్తోఽమృతేనాహమస్మి। సువ
ర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్। దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥౨౩॥
అమృతస్య పూర్ణాం తాముకలాం విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతుర్న కి
లావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లప్తాః। ఉత వా షడ్ఢామనసోత క్లప్తాః।
తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో ని పాన్తి।
అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్।

షహైవసస్తం నవిజానన్తి దేవాః । ఇన్ద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్ ॥ ౧౮॥ ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధాః క్లృప్తః । పరేణతన్తుం పరిషిచ్యమానమ్ । అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్ । దేవానాగ్ం హృదయం బ్రహ్మాన్వవిన్దత్ । బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణ ఉజ్జభార । అర్కగ్గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్య మధ్యే । ఆయస్మిన్థ్సప్త పేరవః । మేహన్తి బహులాగ్ం శ్రియమ్ । బహ్వశ్వామిన్ద్ర గోమతీమ్ ॥ ౧౯॥ అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । స హరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయ పిన్వతే । బహ్వశ్వామిన్ద్ర గోమతీమ్ । అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్యమిన్ద్రో నియచ్ఛతు । శతగ్ం శతా అస్య యుక్తాహరీణామ్ । అర్వాఙా యాతు వసుభీ రశ్మిరిన్ద్రః । ప్రమగ్ంహమాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్ । రశ్మిరిన్ద్రస్సవితా మే నియచ్ఛతు ॥ ౨౦ । ఘృతం తేజో మధుమదిన్ద్రియమ్ । మయ్యయమగ్నిర్దధాతు । హరిః పతఙ్గః పటరీ సుపర్ణః । దివిక్షయో నభసా య ఏతి । స న ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । పఞ్చారం చక్రం పరివర్తతే పృథు । హిరణ్యజ్యోతిస్సరిరస్య మధ్యే । అజస్రం జ్యోతిర్నభసా సర్పదేతి । స న ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । సప్తయుఞ్జన్తి రథమేకచక్రమ్ ॥ ౨౧॥ ఏకో అశ్వో వహతి సప్తనామా । త్రినాభి చక్రమజరమనర్వమ్ । యేనేమా విశ్వా భువనాని తస్థుః । భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదురగ్రే । తపో దీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చ జాతమ్ । తదస్మై దేవా అభిసన్నమన్తు । శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్యమానమ్ । అపాం నేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్యుః పరమే వ్యో

పూర్ణ॥ ౨౮ ॥ రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । అక్షరన్తీః పిఙ్గలా ఏకరూ
పాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్। అయం యశ్శ్వే
తో రశ్మిః । పరి పశ్యతీదం జగత్ । ప్రజాం పశూన్ ధనాని । అస్మాకం దదా
తు। శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ । సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వ
రూపాన్ । పతఙ్గమక్తమసురస్య మాయయా ॥ ౨౯ ॥ హృదా పశ్యన్తి మ
నసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పద
మిచ్ఛన్తి వేధసః । పతఙ్గో వాచం మనసా బిభర్తి । తాం గన్ధర్వోఽవ
దద్గర్భే అన్తః। తాం ద్యోతమానాగ్ం స్వర్యం మనీషామ్। ఋతస్య పదే
కవయో నిపాన్తి । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో
బహుధైకరూపాః।అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రజా
పతిః ప్రజయా సంవిదానః। వీతగ్ం స్తోకే స్తోకే । యువమస్మాసు నియచ్ఛ
తమ్। ప్రప్రయజ్ఞపతిం తిర । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూ
పాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహ రన్తిరస్తు। రాయ
స్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వ
రూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥ ౩౧ ॥ వాయుస్తాగ్ం అగ్రే
ప్రముమోక్తు దేవః । ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ఇడాయై సృప్తం
ఘృతవచ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్దన్గుహా హితమ్। య ఆరణ్యాః పశ
వో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః। తేషాగ్ం సప్తానా
మిహ రన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ॥ ౩౨ ॥ ౩-౨ ॥

ఆచ్ఛాదనానాం విధున్వన్తం విష్ఠితం ప్రజానాం వసుధానీం విరా

జ్ఞం చరన్తం గోమతీం మైనియచ్ఛ త్వేకచక్రింవ్యోమన్నామయయాదైవ ఏకరూపా అష్టాచ ॥౧౧॥

సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । స భూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ । పురుష ఏవేదగ్ంసర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి । ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥౩౨॥ ౩౩ ॥ పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి పూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః ॥౩౩॥ ౩౪॥ యత్పురుషేణహవిషా । దేవాయజ్ఞమతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధః కృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్। తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ తేన దేవా అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే॥ ఛన్దాగ్ంసిజజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౫ ॥ ౩౬॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త। యేకేచోభయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః । యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధావ్యకల్పయన్ ।

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావుచ్యేతే । బ్రాహ్మణో
ఽస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ॥ ౩౭ ॥ ౩౨ ॥ ఊరూ తదస్య
యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత । చన్ద్రమా మనసో
జాతః । చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయు
రజాయత । నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్ । శీర్ష్ణో ద్యౌః సమవర్తత । పద్భ్యాం
భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥
వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే ।
సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే
ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః । తమే
వం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే । యజ్ఞేన
యజ్ఞమయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నా
కం మహిమానః సచన్తే । యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సన్తి దేవాః ॥ ౩౯ ॥ ౧౯ ॥
ప్రాణమగ్ని పురోఽగ్రతో జాయత కృతం కల్పయన్నా సప్తైవ
౧౦ వ్యాయుగ్ం సధి పూరుషః । అన్యత్రైక పురుషః ॥

అద్భ్యస్సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ । విశ్వకర్మణస్సమవర్తతా
ధి । తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్య విశ్వమాజాన
మగ్రే । వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసః
పరస్తాత్ । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా విద్యతేఽ
యనాయ । ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః । అజాయమానో బహుధా
విజాయతే ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్ । మరీచీనాం

ష్టైదమిచ్ఛన్తి వేధసః । ఘ్యోరాజ్ఞే వేశ్య ఆతపతి । యోదేవానాం పురో
హితః । పూర్వోయోదేవేభ్యోజాతః । నమోరుచాయబ్రాహ్మయే ।
రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రేతదబ్రువన్ । యస్త్వైవం
బ్రాహ్మణోవిద్యాత్ । తస్యదేవాఅసన్వశే । హ్రీశ్చతేలక్ష్మీశ్చపత్న్యౌ ।
అహోరాత్రేపార్శ్వే । నక్షత్రాణిరూపమ్ । అశ్వినౌవ్యాత్తమ్ ।
ఇష్టంమనిషాణ । అముంమనిషాణ । సర్వంమనిషాణ ॥ ౨౦॥ ౨౧॥

జాయతే వశే సప్త చ ॥ ౧౩ ॥

భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః ।
యదా భారం తన్ద్రయతే సభర్తుమ్ । నిధాయ భారం పునరస్తమేతి ।
తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః । తం భర్తారం తము గోప్తారమా
హుః । సభృతో భ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ ।
సద్యో జాతముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం న జహాత్యేకమ్ ॥౨౧॥౨౨॥
ఉతో బహూనేకమహర్జహార । అతన్ద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః । యస్తద్వే
దయత ఆ బభూవ । స్థాం చయాగ్ం సన్దధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మి
న్నుత జీర్ణేశయానే । నైనం జహాత్యహస్సు పూర్వ్యేషు । త్వామాపో
అనుసర్వాశ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వమగ్నిగ్ం హవ్య
వాహగ్ం సమిన్ద్సే । త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥౨౨॥ ౨౩॥
త్వం యజ్ఞస్త్వము వేవాసి సోమః । తవ దేవా హవమాయన్తి సర్వే । త్వమే
కోసి బహూననుప్రవిష్టః । నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి । నమో వామ
స్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానావజిరగ్ంసంచరన్తౌ । హ్వాయామి

మిన్ద్రాం బ్రహ్మణా తూర్తమేతమ్ । యో మా రక్షో స్వప్తి తజ్జహితం యువా
నా । ప్రాణాపానా సంవిదానా జహితమ్ । అముష్యాసుస్థామా సంగసా
థామ్ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ తం మే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానా । వధాయ దత్తం
తమహం హనామి । అసజ్జజాన సత ఆబభూవ । యం యం జజాన స ఉ
గోపో అస్య । యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । పరాస్య భారం ।
పునరస్తమేతి । తద్వై త్వం ప్రాణో అభవః । మహాన్భోగః ప్రజాపతేః ।
భుజః కరిష్యమాణః । యద్దేవాన్ప్రాణయో నవ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥

ఏతంప్రజానాంగసాథాం నవ ॥ ౧౪ ॥

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తి దేవాః । విశ్వస్యేశానం వృషభం మ
తీనామ్ । బ్రహ్మ సరూపమనుమేదమాగాత్ । అయనం మా వివధీర్వి
క్రమస్వ । మాభిదో మృత్యో మావధీః । మా మే బలం వివృహో మా
ప్రమోషీః । ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర । నృచక్షసం త్వా హవిషా
విధేమ । సద్యశ్చక్రమానాయ । ప్రవేపానాయ మృత్యవే ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥
ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్ । కామేనాజనయన్పునః । కామేన మే కామ
ఆగాత్ । హృదయాద్ధృదయం మృత్యోః । యదమీషామదః ప్రియమ్ ।
తదైతూప మాముభి । పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థామ్ । యస్తే స్వ ఇత
రో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి । మా నః ప్రజాగ్ం
రీరిషో మోత వీరాన్ । ప్రపూర్వ్యం మనసా వన్దమానః । నాధమానో వృ
షభం చర్షణీనామ్ । యః ప్రజానామేకరాణ్మానుషీణామ్ । మృత్యుం
యజే ప్రథమజామృతస్య ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥

మృత్యోశ్శైరాగ్ంశ్చత్వారిచ ॥ ౧౫ ॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమాభాసి రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

ఆప్యాయస్వ మదింతమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః । భవా నస్సప్రథస్తమః ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౧౭ ॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్వ్యుచ్ఛంతీముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభిరూనుప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యంతి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౧౮ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలంతీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవంతీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయంతీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౧౯ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౨౦ ॥

చిత్తగ్ం సంతానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నా

వహ । మైవం మాగ్ంస్తనప్రియేఽహం దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి ।
విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నో లోకౌ పయసాఽభ్యావ
వృత్స్వ ॥ ౧ ॥ ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వా మ
ర్త్య ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణమనుపాలయన్తీ తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి । ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోకమితాసుమేతముప శేష ఏహి ।
హస్తగ్రాభస్య దిధిషోస్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభి సంబభూథ । సువ
ర్ణగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
ధనుర్హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
మణిగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ॥ ౩ ॥
ఇమమగ్నే చమసం మా విజీహరః ప్రియో దేవానాముత సోమ్యానామ్ ।
ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్ । అగ్నే
ర్వర్మ పరి గోభిర్వ్యయస్వ సంప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసా చ । నేత్త్వా
ధృష్ణుర్హరసా జర్హృషాణో దధృగ్విధక్ష్యన్ పర్యఙ్ఖయాతై ।
మైవమగ్నే విదహో మాఽభిశోచో మాఽస్య త్వచం చిక్షిపో
మా శరీరమ్ । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం ప్రహిణుతాత్
పితృభ్యః । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరిదత్తాత్పి
తృభ్యః । యదా గచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి ।

సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాం చ గచ్ఛ పృథివీం చ
ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః । అజో భాగస్తపసా తం తపస్వ తం తే శోచిస్తపతు తం
అర్చిః । యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాం
యత్ర లోకాః । అయం వై త్వమస్మాదధి త్వమేతదయం వై తదస్య
యోనిరసి । వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం
సుకృతాం యత్ర లోకాః ॥ ౪ ॥

విధ్యాపసవ్యావృత్త్యాభిమర్శనోర్జహోమాః శరీరైశ్చ చారిత ॥౧॥

యదేతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్యః స్వాహా య ఏతస్య పథో రక్షితా
రస్తేభ్యః స్వాహా య ఏతస్య పథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యః స్వాహా
ఖ్యాత్రే స్వాహా ఽపాఖ్యాత్రే స్వాహా ఽభిలాలపతే స్వాహా ఽపలాలపతే
స్వాహా ఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా యమత్ర నాధీమస్తస్మై స్వాహా ।
యస్త ఇధ్మం జభరత్సిష్విదానో మూర్ధానం వా తతపతే త్వాయా ।
దివో విశ్వస్మాత్సీమఘాయత ఉరుష్యః । అస్మాత్త్వమధి జాతోఽసి త్వద
యం జాయతాం పునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకా
య స్వాహా ॥౫॥

యదేతస్యా త్వరత్వచ్ఛ ॥౨॥

ప్రకేతునా బృహతా భాత్యగ్నిరా రోదసీ వృషభో రోరవీతి ।
దివశ్చిదన్తాదుపమాముదానడపాముపస్థే మహిషో వవర్ధ । ఇదం త
ఏకం పర ఊ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్త

న్త్వాచారురేధి ప్రియోదేవానాం పరమే సధస్థే । నాకే సుపర్ణముప
యత్పతన్తగ్ంహృదా వేనన్తో అభ్యచక్షతత్వా । హిరణ్యపక్షం
వరుణస్య దూతం యమస్యయోనౌశకునంభురణ్యుమ్ । అతిద్రవసార
మేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునాపథా । అథాపితౄన్థ్సు
విదత్రాగ్ం అపీహి యమేనయే సధమాదం మదన్తి । యౌతేశ్వానౌ
యమరక్షితారౌచతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా । తాభ్యాగ్ంరాజన్పరి
దేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి ॥ ౬ ॥ ఉరూణసావసు
తృపావులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌచరతోవశాగ్ం అను । తావస్మభ్యం
దృశయే సూర్యాయపునర్దత్తా వసుమద్యేహ భద్రమ్ । సోమఏకేభ్యః
పవతే ఘృతమేక ఉపాసతే । యేభ్యో మధుప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవా
పిగచ్ఛతాత్ । యే యుధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసో యేతనుత్యజః ।
యే వాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । తపసా యే అనా
ధృష్యాస్తపసా యే సువర్గతాః । తపో యే చక్రిరే మహస్తాగ్ంశ్చి
దేవాపిగచ్ఛతాత్ । అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠతప్రతరతా
సఖాయః । అత్రా జహామ యేఅసన్న శేవాశ్శివాన్ వయమభివాజాను
త్తరేమ ॥ ౭ ॥ యద్వైదేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ంసహస్రధారం వితతమ
న్తరిక్షే । యేనాపునాదిన్ద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ంసర్వ
తనుం పునామి । యారాష్ట్రాత్పన్నాదపయన్తిశాఖా అభిమృతా నృప
తిమిచ్ఛమానాః । ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాఽస్మా
న్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తోజ్యోతి

రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమమ్ । ధాతాపు నాతు సవితా పునాతు । అగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా॥ ౮॥

ద్వైవ్యుత్తరేష్టాష్టౌచ ॥ 3 ॥

యం తే అగ్నిమమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమం తగ్ం శమయామసి క్షీరేణచోదకేన చ । యం త్వమగ్నే సమదహ స్తము నిర్వాపయాపునః । క్యామ్బూర త్రజాయతాం పాకదూర్వావ్యల్కశా॥ శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యా సు సఙ్గమయేమమగ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ । శం తే ధన్వన్యా ఆపశ్శము తే సన్త్వనూక్యాః । శం తే సముద్రియా ఆపశ్శము తే సన్తు వర్ష్యాః । శం తే స్రవన్తీ స్తను వైశము తే సన్తు కూప్యాః । శం తే నీహారో వర్షతు శము పృథ్వ్యా ఉవశీయతామ్॥ ౯॥

అవసృజపునరగ్నే పితృభ్యో యస్త ఆహుతశ్చరతిస్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । సంగచ్ఛస్వ పితృభిస్సగ్గ్ం స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర భూమ్యైవృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితాదధాతు । యత్తే కృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప ఉతవాశ్వాపదః । అగ్నిష్టద్విశ్వాదనృణం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణమావివేశ । ఉత్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్రమవహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యైవృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితాదధాతు । ఇదం త ఏకం పర ఊత ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్తనువై చారురేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యో

మర్ణా । యమేనత్త్వంయమ్యాసంవిదానో త్తమంనాకమధిరోహేమమ్।
అశ్మన్వతీ రేవతీర్వ్యద్వే దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాప్ట్రేత్ర్య
న్నాదుద్వయం తసుస్తస్పరిధాతా పునాతు । అస్మాత్త్వమధిజాతోఽ
స్యయం త్వదధిజాయతామ్ । అగ్నయేవైశ్వానరాయ సువర్గాయ
లోకాయ స్వాహా॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం సధస్థే పఞ్చ చ॥

ఆయాతుదేవస్సుమనాభిరూతిభిర్యమోహ వైహప్రయతాభిరక్తా
ఆసీదతాగ్ం సుప్రయతేహాబర్హిష్యూర్జాయ జాత్యై మమశత్రు
హత్యై । యమేఇవయతమానై యదైతం ప్రవాహ్మర్నానుపా దేవ
యన్తః । ఆసీదత్తగ్ంస్వముల్లోకం విదానేస్వాస్థే భవతమిన్ద్రవేనః ।
యమాయసోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతాహవిః । యమగ్ం
హయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । యమాయఘృతవద్ధవిర్జుహ
హోత ప్రచతిష్ఠత । సనో దేవేష్వాయమద్దీర్ఘమాయుః ప్రజీవసే।
యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞేహవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ
ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథికృద్భ్యః । ౧౧॥ యోఽస్య
కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ। యమంభజ్యశ్రవోగాయ యోరా
జాఽనపరోధ్యః । యమం గాయభజ్యశ్రవో యోరాజాఽనపరోధ్యః॥
యేనాపో నద్యోధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీదృఢా । హిరణ్యకక్ష్యాన్సు
ధురాన్ హిరణ్యాక్షానయశ్శఫాన్ । అశ్వాననశ్యతో దానంయమో
రాజాఽభితిష్ఠతి । యమో దాధారపృథివీం యమో విశ్వమిదం

జగత్ । యమాయసర్వమిత్తస్థేయత్ప్రాణద్వాయురక్షితమ్। యథా పఞ్చయథా షడ్యథాపఞ్చదశర్షయః । యమం యోవిద్యాత్సబ్రూయాద్యథైకఋషిర్విజానతే ॥ ౧౨॥ త్రికద్రుకేభిఃపతతి షడుర్వీరేకమిద్బృహత్ । గాయత్రీత్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వాతాయమఆహితా। అహరహర్నయమానో గామశ్వం పురుషంజగత్ । వైవస్వతో నతృప్యతి పఞ్చభిర్మానవైర్యమః । వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమేరాజని తేజనాః । యేచేహ సత్యేనేచ్ఛన్తేయ ఉచానృతవాదినః । తేరాజన్నిహ వివిచ్యాథాయన్తిత్వాముప । దేవాగ్ంశ్చ యేనమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ంశ్చాపచిత్యతి । యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతేయమః । అత్రానో విశ్పతిఃపితా పురాణాఅను * వేనతి ॥ ౧౩॥

పథికృద్ధ్యభివిజానతేఽనువేనతి ॥ ౫ ॥

వైశ్వానరే హవిరిదం జుహోమిసాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతమ్ । తస్మిన్నైషపితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభర్తిపిన్వమానే । ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమంచ యోనిమనుయశ్చ పూర్వః । తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్తహోత్రాః । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సంవ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాగ్నే మాహిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । అపేతవీత విచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపురాణా యేచనూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం యమోదదా

* 'పురాణాఽను' ఇతి వా పాఠః.

త్ర్యవసానమస్మై । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థఆదధే । తేభిర్యుజ్యన్తామఘ్నియాః॥౧౪॥శునంవాహాశ్శునంనారాశ్శునంకృషతు లాఙ్గలమ్ । శునం వరత్రాబధ్యన్తాగ్ంశునమష్ట్రాముదిఙ్గయశునాసీరా శునమస్మాసు ధత్తమ్ । శునాసీరావిమాం వాచం యద్దివిచక్రథుః పయః । తేనేమాముపసిఞ్చతమ్ । సీతే వన్దామహేత్వా౽ర్వాచీసుభగే భవ । యథానస్సుభగా ససి యథానస్సుఫలాససి । సవితైతానిశరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిరదితే శం భవ । విముచ్యధ్వమఘ్నియా దేవయానాఅతారిష్మతమసస్పారమస్యజ్యోతిరాపామ సువరగన్మ । ప్రవాతావాన్తిపతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీర్జిహతేపిన్వతేసువః । ఇరావిశ్వస్మై భువనాయజాయతేయత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం రేతసా౽వతి । యథాయమాయ హార్మ్యమవపన్పఞ్చ మానవాః । ఏవం వపామి హార్మ్యం యథా౽సామజీవలోకే భూరయః । చిత్స్థస పరిచితఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వంపితరో దేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు తయా దేవతయా । ఆ ప్యాయస్వ సం తే ॥౧౬॥

అఘ్నియాఅగన్మ సప్తచ ॥౬॥

ఉత్తేతభ్నోమిపృథివీంత్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహగ్ం రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తుతే౽త్రాయమస్సాదనా త్తేమినోతు । ఉపసర్పమాతరం భూమిమేతాముర్వ్యాచసం పృథివీగ్ం సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతిర్దక్షిణావ త్యేషా త్వాపాతునిర్ఋత్యాఉపస్థే । ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వపృథివిమా వి బాధథాః సూపాయనా౽స్మై

భవసూపవక్ష్యసా। మాతా పుత్రం యథాసిచాఽభ్యేనంభూమివృణు। ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీహితిష్ఠసి సహస్రం మిత ఉపహిశ్రయన్తామ్। తేగృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహాఽస్మైశరణాస్సన్త్వత్ర। ఏణీర్ధానా హరిణీరర్జునీస్సన్తు ధేనవః। తిలవత్సా ఊర్జమస్మై దుహానా విశ్వాహాసన్త్వనపస్ఫురన్తీః॥ ౧౭॥ ఏషాతే యమసాదనే స్వధానిధీయతేగృహే। అక్షితిర్నామ తేఅసౌ। ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హిర్దేవేభ్యో జీవన్త ఉత్తరంభరేమ। తత్త్వమారోహాసో మేధ్యోభవం యమేనత్వం యమ్యాసంవిదానః। మాత్వావృక్షౌసంబాధిష్టాం మామాతా పృథివిత్వమ్। పితౄన్ హ్యత్రగచ్ఛాస్యేధాసం యమరాజ్యే। మాత్వావృక్షౌ సంబాధేథాంమామాతాపృథివీమహీ। వైవస్వతంహి గచ్ఛాసియమరాజ్యే విరాజసి। నళం ప్లవమారోహైతం నళేనపథోఽన్విహి। సత్వం నళప్లవోభూత్వా సంతర ప్రతరో త్తర॥ ౧౮॥ సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యైమాతురుపవద్ధ ఆదధే। తేభ్యః పృథివిశంభవ। మడ్ఢోత్తా సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతిమాత్మా ద్యాంచగచ్ఛపృథివీం చ ధర్మణా। అపోవాగచ్ఛ యదితత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। పరంమృత్యో అనుపరేహిపన్థాం యస్తేస్వ ఇతరో దేవయానాత్, చక్షుష్మతే శృణ్వతే తేబ్రవీమి మానఃప్రజాం రీరిషో మోతవీరాన్। శంవాతశ్శంహితేఘృణిశ్శము తేసన్త్వోషధీః। కల్పన్తాంమేదిశశ్శగాః। పృథివ్యాస్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు తయాదేవతయా, అన్తరిక్షస్యత్వా

దివస్త్వా దిశాం త్వా నాకస్య త్వా పృష్ఠే బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయా
మ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయా॥ ౧౯ ॥

అనపస్ఫురన్తీరుత్తర దైవత్యాద్వే చ ॥ ౭ ॥

అపూపవాన్ ఘృతవాగ్ంశ్చరురేహ సీదతూ త్తభ్నువన్ పృథివీం
ద్యాముతోపరి। యోనిక్రృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాం ఘృత
భాగా ఇహస్థ। ఏషా తే యమ సాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే౽సౌ। ద
శాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాం త్వా
మాదన్ నిపితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
అపూపవాఞ్ఛృతవాన్ క్షీరవాన్ దధివాన్మధుమాగ్ంశ్చరురేహ సీదతూ త్త
భ్నువన్ పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనిక్రృతగ్ం పథికృతస్సపర్యత యే దే
వానాగ్ం శృతభాగాః క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహస్థ।
ఏషా తే యమ సాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే౽సౌ। శతాక్షరా సహ
స్రాక్షరా౽యుతాక్షరా౽చ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపా
యస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాం త్వా మాదన్ నిపితరో దేవతా।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। ౨౦ ॥

అపూపవానష్టౌ దశ ॥ ౮ ॥

ఏతాస్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యాస్తే ధానాః పరికిరామ్యత్ర।
తే త్వా యమస్య పితృభిస్సంవిదానోఽత్ర ధేనూః కామదుఘాః కరోతు।
త్వామజునౌషధీనాం పయో బ్రహ్మణ ఇద్ధ్విదుః। తాసాం త్వా మధ్యా

హాదదే చరుభ్యో అపిధానవే। దూర్వాణాగ్ం స్తమ్బమాహరైతాం
ప్రియతమాం మమ। ఇమాందిశం మనుష్యాణాం భూయిష్ఠాఽనువిరో
హతు। కాశానాగ్ం స్తమ్బమాహర రక్షసామపహత్యై। యఃప్రేతస్య
దిశఃపరాభవన్తు ఘాయవో యథా తే నాభవాన్నువః। దర్భాణాగ్ం
స్తమ్బమాహర పితృణామోషధీంప్రియామ్। అన్వస్య మూలం జీవా
దనుకాణ్డమథోఫలమ్ ॥౨౧॥ లోకం పృణతా అప్యను[illegible]దావాసః।
శంవాతశ్శగ్ం హి తేఘృణిశ్శముతే సన్త్వోషధీః। కల్పన్తాం తే దిశస్స
ర్వాః। ఇదమేవ మేతోఽపరామార్తిమారాతు కాంచన। తథాఽశ్వి
భ్యాం కృతంమిత్రేణ వరుణేనచ। వరుణో వారయాదిదం దేవోవన
స్పతిః। ఆర్త్యై నిరృత్యై ద్వేషాచ్చ వనస్పతిః। విధృతిరసి వి ధార
యాస్మదఘాద్వేషాగ్ంసిశమి శమయాస్మదఘాద్వేషాగ్ంసి యవ యవ
యాస్మదఘాద్వేషాగ్ంసి।పృథివీంగచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛదివం గచ్ఛదిశో
గచ్ఛసువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛదివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ
పృథివీం గచ్ఛాపోవా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః। అశ్మన్వతీ రేవతీర్యద్దేవ ద్రవస్య సవితుఃపవిత్రం యారాష్ట్రా
త్పన్నాదుద్వయం తమసస్పరి ధాతా పునాతు ॥౨౨॥

అథో ఫలం ధాతా పునాతు ॥ ౯ ॥

ఆరోహతాయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా
యతిష్ట। ఇహత్వష్టాసుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవ
సేవః। యథాఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి

క్లృప్తాః। యథా న పూర్వమపరో జహాత్యేవా ధాతరాయూగ్ంషి కల్ప
యైషామ్ । నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరం చకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి
తేజనం పునర్జరాయు గౌరివ। అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యార
యిమ్। అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । అనడ్వాహమన్వారభా
మహే స్వస్తయే। స న ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సన్తారణో భవ॥ ౨౩॥
ఇమే జీవా విమృతైరావవర్తిన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో అద్య ।
ప్రాఞ్చోఽగామనృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం
దధానాః । మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైమ ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా
భవథ యజ్ఞియాసః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మానో ను గాదపరో
అర్థమేతమ్। శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధ్మహే పర్వ
తేన। ఇమా నారీరవిధవాస్సుపత్నీరాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ ।
అనశ్రవో అనమీవాస్సుశేవా ఆరోహన్తు జనయో యోనిమగ్రే ।
యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవతస్పరి। తేనామృతస్య మూలే
నారాతీర్జమ్భయామసి । యథా త్వముద్భినత్స్యోషధే పృథివ్యా అధి ।
ఏవమిమ ఉద్భిన్దన్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అజోఽస్య
జాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవోఽసి యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి॥ ౨౪॥

భవ జమ్భయామసి త్రీణి చ ॥౧౦॥

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యారయిమ్ । అపనశ్శోశుచద
ఘమ్ । సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే ।

అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చసూరయః। అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయదగ్నేస్సహస్వతో విశ్వతో యన్తిసూరయః ।అపనశ్శోశుచదఘమ్। పరియత్తే అగ్నే సూర యోజాయేమహి పరితేవయమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్॥ ౧౫ ॥త్వగ్ంహి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । సనస్సిన్ధు మివ నావయాఽతి * పర్‌షాస్వస్తయే । అపనశ్శోశుచదఘమ్। ఆపః ప్రవణాదివ యతీరపాస్మథ్స్యన్దతామఘమ్ । అపన శ్శోశుచదఘమ్। ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మథ్స్యన్దతామఘమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్, ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ంస్వాన్గృహాన్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । నవైతత్ర ప్రమీయతే గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవనాయ కమపన శ్శోశుచదఘమ్ ॥ ౧౬॥

అఘమఘం చత్వారిచ ॥ ౧౧ ॥

అపశ్యామ యువతిమాచరన్తీం మృతాయ జీవాంపరిణీయమానామ్ । అన్ధేనయాతమసా ప్రావృతాఽస్తి ప్రాచీమవాచీమవయన్నరిష్ట్యై । మయైతాం మార్గ్ంస్తాం భ్రియమాణా దేవీసతీ పితృలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌనోలోకౌ పయసాఽఽవృణీహి । రయిష్ఠామగ్నిం మధుమన్తమూర్మిణ మూర్జస్సన్తం *త్వావయ సోపసగ్ం వదేమ । సగ్ంరయ్యాసము వర్చసాసచస్వానస్వస్తయే,

*పరుషా. * స్వన్తం.

యే జీవా యేచ మృతా యేజాత యేచజన్త్యాః । తేభ్యోఘృతస్యధార
యిత్వం మధుధారావ్యున్దతీ । మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూ
నాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచంచికితుషే
జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు ।
ఓముత్సృజత ॥ ౨౮ ॥

వధిష్ట ద్వేచ ॥ ౧౨ ॥

ప్రత్యేయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్భువ నస్యాభ్యావవృత్స్వాజో
భాగోయంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశద్య ఏతస్య త్వత్విట్చ ప్రకేతువే
దంతే నాకేసుపర్ణం యాత్రేయే యుధ్యన్తే తపసాఽశ్మన్వతీ రేవతీ
స్సగ్ం రభధ్వమ్పష్టావిగ్ంశతిర్యం తే యత్ర ఉత్తిష్ఠేదం త ఉత్తిష్ఠ
ప్రేహ్యశ్మక్ఞయద్వా ఉద్వయమయం పఞ్చవిగ్ం శతిరాయాతుత్రిగ్ం
శద్వైశ్వానరే తస్మిన్నద్రిప్సఇమమషైతా హూభిస్యజ్య న్నామఘ్నియా
అదితేషారంవ ఆ ప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతిరుత్తేతభ్యోమ్యాషిత్స్తేభ్యః
పృథివి షడ్వోతాపరంమెశగ్మ్ఃపృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్వాత్రిగ్ంశద
ప్రపవాననా దశశతదశైతాస్తే త్రేదిశస్సర్వా ఇదమశ్మన్విగ్ంశతిరా
రోహత తన్వైక్రూరం చకారపునమ్మృత్యవై మానోను గాద్ద్రహా
ఇహా నారీపరి త్రయోవిగ్ంశతిరప నస్సుక్షేత్రియా ప్రయద్భన్దిష్ఠః
ప్రయధ్వగ్నేః ప్రయత్తే అగ్నేత్వగ్ంహి ద్విషస్సనస్సిన్ధుమాపః ప్రవణా
దుష్వనాదానన్దాయ నవైతత్రియత్రేదం చతుర్విగ్ంశతిరపశ్యామా
వృణీహి ద్వాదశద్వాదశ ॥ ౧౩ ॥

ప్రోరెయువాగ్ం సమాయాత్యేతాప్తే సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౮ ॥
సంత్వాసిఞ్చామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥
ఓంశాన్తిః శ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ హరిః ఓమ్॥
సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై
దత్వా యథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పితృమేధ స్సమాప్తః.

శ్రీ

తైత్తిరీయోపనిషత్

(:)

శీక్షావల్లీ.

శంన ఇత్యాదిశ్శాన్తిః

హరిఃఓమ్॥ శంనోమిత్రశ్శంవరుణః। శంనోభవత్వర్యమా।శంన ఇన్ద్రోబృహస్పతిః।శంనోవిష్ణురురుక్రమః । నమోబ్రహ్మణే । నమస్తే వాయో।త్వమేవప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మవదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । తన్మామవతు । తద్వక్తారమవతు । అవతుమామ్ । అవతు వక్తారమ్ ॥ ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥ ౧ ॥

శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః।వర్ణస్స్వరః । మాత్రాబలమ్ । సామ సన్తానః ॥ ఇత్యుక్తశ్శీక్షాధ్యాయః॥ ౨ ॥

శీక్షాం పఞ్చ ॥ ౨ ॥

సహనౌయశః । సహనౌ బ్రహ్మవర్చసమ్ । అథాతస్సగ్ంహితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః । పఞ్చస్వధికరణేషు । అధిలోకమధిజ్యౌతిషమధివిద్యమధిప్రజమధ్యాత్మమ్ । తా మహాసగ్ంహితా ఇత్యాచక్షతే । అథాధిలోకమ్ । పృథవీపూర్వరూపమ్ । ద్యౌరుత్తరరూపమ్ । ఆకాశస్సన్ధిః ॥ 3 ॥ వాయుస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ ।

అథాధి జ్యౌతిషమ్ । అగ్నిఃపూర్వరూపమ్।ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్।
ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । అథాధివిద్యమ్ ।
ఆచార్యఃపూర్వరూపమ్ ॥ ౪ ॥ అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యాసన్ధిః।
ప్రవచనగ్ంసన్ధానమ్। ఇత్యధివిద్యమ్ । అథాధిప్రజమ్ । మాతాపూర్వ
రూపమ్ । పితోత్తర రూపమ్ । ప్రజాసన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధి ప్రజమ్ ॥ ౫ ॥ అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్।
ఉత్తరాహనురుత్తర రూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వాసన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యా
త్మమ్ । ఇతీమామహాసగ్ంహితాః । య ఏవమేతా మహాసగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా
ద్యేన సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

సన్ధిరాచార్యఃపూర్వ రూపమిత్యధిప్రజం లోకేన ॥ ౩ ॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబ
భూవ । స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూ
యాసమ్। శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణా
భ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోసి మేధయాపిహితః। శ్రుతం మే
గోపాయ । ఆవహన్తీ వితన్వానా ॥ ౭ ॥ కుర్వాణాచీరమాత్మనః । వా
సాగ్ంసి మమ గావశ్చ । అన్నపానే చ సర్వదా ।తతో మే శ్రియమావహ।
లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా । ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ।
* విమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా।ప్రమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వా

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నపఠ్యతే.

హా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ॥ ౮ ॥ యశోజనేఽసాని స్వాహా । శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా । తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । సమా భగ ప్రవిశ స్వాహా । తస్మిన్ సహస్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా । యథాఽఽపః ప్రవతా యన్తి । యథా మాసా అహర్జరమ్ । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా । ప్రతివేశోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯ ॥

† విరతన్త్వానా శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహేకంచ ॥ ౮ ॥

భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । తాసాము హస్మై తాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే । మహ ఇతి । తద్బ్రహ్మ । స ఆత్మా । అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । భూరితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌ లోకః ॥ ౧౦ ॥ మహ ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే । భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సువరిత్యాదిత్యః । మహ ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావ సర్వాణి జ్యోతీꣳషి మహీయన్తే । భూరితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సువరితి యజూꣳషి ॥ ౧౧ ॥ మహ ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావ సర్వే వేదా మహీయన్తే । భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువరితి వ్యానః । మహ ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । తా వా ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా । చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః । తా యో

విరతన్త్వానా విశ స్వాహా సప్త చ ఇతి ద్రావిడానాం పాఠః.

వేద । స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి ॥ ౧౨ ।

అసావిత్యేకో యజూగ్ంషి వేదద్వే చ ॥ ౫ ॥

స య ఏషోఽన్తర్ హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥ సువరిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ । ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః । ఏతత్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీన యోగ్యోపాస్స్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయ్వన్తమమృతమేకం చ ॥ ౬ ॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్నిర్వాయు రాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః । చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్ । * చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ంస్పృణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

* చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్ । త్వక్చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఇతి ద్రావిడపాఠ పఠన్తి.

సర్వమేకం చ ॥ ౭ ॥

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ంసర్వమ్ । ఓమిత్యేతదనుకృతిహ స్మవా అప్యోశ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓమితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి। ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవో। పాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓందశ ॥ ౮ ॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనే చ । సత్యంచ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ ।శమశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ।అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। అతిథయశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనే చ । మానుషంచ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। సత్యమితి సత్యవచారాథీతరః। తప ఇతి తపో నిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకోమౌద్గల్యః।తద్ధి తప స్తద్ధి తపః। ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ ॥ ౯ ॥

అహంవృక్షస్య రేరివా । కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ।ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి । ద్రవిణగ్ంసవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతో క్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮॥

అష్టాగ్ం వట్ ॥ ౧౦ ॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి । సత్యం వద । ధర్మంచర । స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియంధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుంమావ్యవచ్ఛేత్సీః।సత్యాన్న ప్రమదితవ్యమ్। ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౮ ॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ । పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తాని సెవితవ్యాని । నో ఇతరాణి।యాన్యస్మాకగ్ంసుచరితాని। తానిత్వయోపాస్యాని ॥ ౨౦॥ నో ఇతరాణి। యే కేచాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తేషాంత్వయాఽఽసనే నప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్రద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తేకర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచికిత్సా వాస్యాత్ ॥ ౨౧ ॥ యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తత్రవర్తేరన్ । తథాతత్ర వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యేతత్ర బ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః।యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథా తే తేషువర్తేరన్ ।తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః। ఏషా వేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్ । ఏవము చైతదుపాస్యమ్॥ ౨౨॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తానిత్వయోపాస్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్తథాప్తేచ ॥౧౧॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః । శంనోభవత్వర్యమా । శంన ఇన్ద్రోబృహస్పతిః। శంనోవిష్ణురురుక్రమః। నమోబ్రహ్మణె । నమస్తేవాయో । త్వమేవప్రత్యక్షంబ్రహ్మాసి। త్వామేవప్రత్యక్షం బ్రహ్మవాదిషమ్। ఋతమవాదిషమ్। సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామావీత్ । తద్వక్తారమావీత్। ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥౧౨॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చచ ॥౧౨॥

* శంనశ్శీక్షాగ్ం సహనౌయశ్ఛన్దసాం భూస్సయగపృథివ్యోమిత్యృతం చాహం వేదమనూచ్యంనోద్వాదశ ॥౧౨॥

శంనోమహః ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణిత్రయోవిగ్ంశతిః ॥౨౩॥

శంనోమిత్రశ్శంవరుణః ।.........అవతువక్తారమ్॥

ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః. హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్నస్సమాప్తః

* ద్రావిడాస్తు అనన్త బ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీత్రయ విశిష్టఏకఏవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః అతః 'సత్యమవాదిషంపఞ్చచ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్వి త్యేతత్పఠన్తి.

ఆనన్దవల్లీ

—:o:—

హరిఃఓమ్॥ సహనావవతు। సహనౌభునక్తు। సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై।ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

ఓమ్। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరమ్। తదేషాఽభ్యుక్తా। సత్యంజ్ఞానమనన్తంబ్రహ్మ। యోవేద నిహితంగుహాయాం పరమేవ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్త్సహ।బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః। అద్భ్యఃపృధివీ। పృధివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యోఽన్నమ్। అన్నాత్పురుషః। సవా ఏషపురుషోఽన్నరసమయః। తస్యేదమేవశిరః। అయందక్షిణఃపక్షః। అయముత్తరఃపక్షః। అయమాత్మా। ఇదంపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేషశ్లోకోభవతి ॥౧॥

అన్నాద్వైప్రజాః ప్రజాయన్తే। యాఃకాశ్చపృధివీꣳశ్రితాః। అథోఅన్నేనైవజీవన్తి। అథైనదపియన్త్యన్తతః॥ అన్నꣳహిభూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే।సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి। యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే। అన్నꣳహి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్। తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే। అన్నాద్భూతానిజాయన్తే। జాతాన్యన్నేనవర్ధన్తే। అద్యతేఽత్తిచభూతాని।తస్మాదన్నంతదుచ్యత ఇతి।తస్మాద్వాఏతస్మాదన్నరసమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాప్రాణమ

యః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౨॥

ప్రాణం దేవా అనుప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో హి భూతానామాయుః । తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యతే । సర్వమేవ త ఆయుర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానామాయుః। తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యత ఇతి । తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాత్ప్రాణమయాత్ ।అన్యోఽన్తర ఆత్మా మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజురేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౩॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షః। సత్యముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౪॥

విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే। కర్మాణి తనుతేఽపి చ। విజ్ఞానం దేవా
స్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠముపాసతే। విజ్ఞానం బ్రహ్మ చేద్వేద। తస్మాచ్చేన్న
ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనో హిత్వా। సర్వాన్కామాన్సమశ్నుత ఇతి।
తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞాన
మయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః। తేనైష పూర్ణః। స వా
ఏష పురుషవిధ ఏవ। తస్య పురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః।
తస్య ప్రియమేవ శిరః। మోదో దక్షిణః పక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః।
ఆనన్ద ఆత్మా। బ్రహ్మ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౫॥

అసన్నేవ స భవతి। అసద్బ్రహ్మేతి వేద చేత్। అస్తి బ్రహ్మేతి
చేద్వేద। సన్తమేనం తతో విదురితి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా। యః
పూర్వస్య। అథాతోఽనుప్రశ్నాః। ఉతావిద్వానముం లోకం ప్రేత్య।
కశ్చన గచ్ఛతీ 3 । ఆహో విద్వానముం లోకం ప్రేత్య। కశ్చిత్స
మశ్నుతా 3 ఉ। సోఽకామయత। బహు స్యాం ప్రజాయేయేతి। స తపో
ఽతప్యత। స తపస్తప్త్వా। ఇదగ్ం సర్వమసృజత। యదిదం కిఞ్చ। తత్సృ
ష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। తదనుప్రవిశ్య। సచ్చ త్యచ్చాభవత్।
నిరుక్తం చానిరుక్తం చ। నిలయనం చానిలయనం చ। విజ్ఞానం చావిజ్ఞా
నం చ। సత్యం చానృతం చ సత్యమభవత్। యదిదం కిఞ్చ। తత్స
త్యమిత్యాచక్షతే। తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౬॥

అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్। తతో వై సదజాయత। తదాత్మాన
గ్ం స్వయమకురుత। తస్మాత్తత్సుకృతముచ్యత ఇతి। యద్వై తత్సుకృ

తత్ । రసో వై సః । రసగ్ం హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీ భవతి । కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ । యదేష ఆకాశ ఆనన్దో న స్యాత్ । ఏష హ్యేవానన్దయాతి॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । అథ సోఽభయంగతో భవతి । యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే । అథ తస్య భయం భవతి । తత్త్వేవ భయం విదుషోఽమన్వానస్య । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౭॥

☞ భీషాఽస్మాద్వాతః పవతే । భీషోదేతి సూర్యః । భీషాఽస్మాదగ్నిశ్చేన్ద్రశ్చ । మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషాఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి ॥ యువా స్యాథ్సాధు యువాఽధ్యాయకః । ఆశిష్ఠో దృఢిష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకో మానుష ఆనన్దః । * తే యే శతం మానుషా ఆనన్దాః। స ఏకో మనుష్యగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం మనుష్యగన్ధర్వాణామానన్దాః। స ఏకో దేవగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం దేవగన్ధర్వాణామానన్దాః। స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః । స ఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తే యే శతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః । స ఏకః

* అత్ర మనుష్యపర్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతివాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

కర్మణా దేవానాం దేవానామానన్దః। యేకర్మణా దేవానపియన్తి। శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య। తేయేశతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః। స ఏకో దేవానామానన్దః।శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం దేవానామానన్దాః । సఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। సఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం బృహస్పతేరానన్దాః । సఏకః ప్రజాపతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తేయే శతం ప్రజాపతేరానన్దాః । సఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। సయశ్చాయం పురుషే । యశ్చాసావాదిత్యే । స ఏకః । సయ ఏవంవిత్ । అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఏతమన్నమయమాత్మాన ముప సంక్రామతి । ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతం మనోమయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతంవిజ్ఞానమయమాత్మానముపసంక్రామతి।ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రామతి।తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥ ౮॥

యతోవాచోనివర్తన్తే। అప్రాప్యమనసాసహ। ఆనన్దం బ్రహ్మణోవిద్వాన్ । నబిభేతి కుతశ్చనేతి ఏతగ్ంహవావ నతపతి । కిమహగ్ంసాధునాకరవమ్ । కిమహం పాపమకరవమితి । సయఏవం విద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । ఉభేహ్యేవైషఏతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । య ఏవం వేద । ఇత్యుపనిషత్ * ॥౯॥

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడై ర్న ప్రపాఠకస్యా సమాప్తత్వాత్॥

సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై॥ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిరన్నాదన్నరసమయాత్త్రా
ణో వ్యానోపాన ఆకాశఃపృథివీపుచ్ఛగ్ంమద్వింగ్ంశతిః ప్రాణంయజుర్
ఋక్సామాదేశో థర్వాఙ్గిరసఃపుచ్ఛంద్వావిగ్ంశతిర్యత్శ్రద్ధర్తగ్ం
సత్యం యోగో మహా ఉప్యాదశ విజ్ఞానం ప్రియం మోదః ప్రమోద
ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ం శతిరసన్నేవాథాష్టా విగ్ంశతిరష్టా
దశ భీషా స్మాన్మానుషో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వాణాం పితౄ
ణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యేకర్మణా
దేవానామిన్ద్రస్య బృహస్పతేఃప్రజాపతేర్బ్రహ్మణ స్సయశ్చ సంక్రా
మత్యేకపఞ్చాశద్యత్తః కుతశ్చనైతమెకాదశనవ॥౯॥బ్రహ్మవిన్నవ ॥౯॥
హరిః ఓమ్॥ ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది
ద్వితీయఃప్రశ్నః సమాప్తః.

